

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

Handwritten signature

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

= 419 =

ΑΠΟΜΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΝ

ΤΗΣ

ΠΕΡΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ

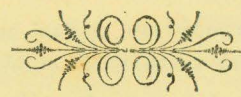
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΜΒΑΡΔΙΟΥ

Πάν αντιτύπον μη φέρον την ιδιόχειρον υπογραφήν μου
θεωρείται κλοπιμαίον.

Κωνσταντίνος Λομβάρδος

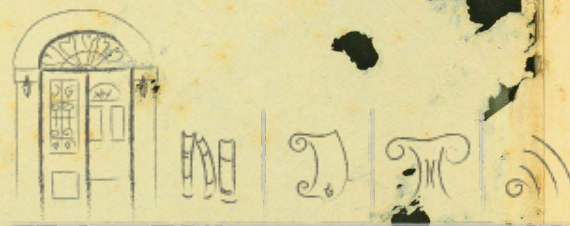

ΕΝ ΖΑΚΥΝΩ:

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ο ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ
ΣΕΡΓΙΟΥ Χ. ΡΑΦΤΑΝΗ

Διευθυνόμενον ὑπὸ Ν. Ι. Ταρυσσοπούλου.

1870.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α152φ7.0012

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ο τίτλος τοῦ ποηήματος τούτου δεικνύει ὅτι δὲν ἀξιῶ τὰ δῶσω πλήρη καὶ ἀνελλιπῆ ἐξιστόρησιν, καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς λεπτομερείας, τῆς πάλης τοῦ ἐν Ἑπταρήσῳ Ἑλληνοσ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως· ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον τὰ καταθέσω τὴν μαρτυρίαν μου ἐπὶ ὧσιν τῶν κατὰ τὴν πάλην ταύτην, ὡς ἐκ τῆς συμμετοχῆς μου ἐν αὐτῇ, ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως εἶδα καὶ γινώσκω.

Καὶ ἄλλοι, ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἐμὲ εὐρεθέντες θέσει, τὸ αὐτὸ ἐλπίζω καὶ εὐχομαι νὰ πράξωσιν, ὅπως οὕτως ἕτεροι μεθ' ἡμᾶς τὰ παρ' ἡμῶν κατατεθέντα παραλαμβάνοντες, συγχρίνοντες καὶ εἰς ἐν συνεοῦντες τὴν πλήρη ἱστορίαν τῆς πάλης ἐκείνης συντάξωσι.

Δὲν μὲ λανθάνει τὸ δύσκολον τῆς θέσεως τοῦ ἀναλαμβάνοντος νὰ καταθέσῃ ἐνώπιον τῶν συγχρόνων του τὴν περὶ αὐτῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν μαρτυρίαν του. Καὶ διὰ τοῦτο κυρίως ἠθέλησα νὰ προβῶ εἰς τὴν κατὰ μικρὰ τμήματα δημοσιεῖν τοῦ ποηήματος, ὅπως εἴτε ἰδιαιτέρως εἴτε δημοσίως μοι ἀπενθυθῆ ὀϊαδήποτε παρατήρησις, ἐπὶ πάσῃ ἐνδεχομένῃ παραλείψεως ἢ ἀνακριβείας, ἵνα ἀναπληρώσω αὐτὴν εἰς τὰ κατόπιον.

Ὅπως καθαρῶς ἐννοηθῶσι καὶ ἐκτιμηθῶσι τὰ ἐξιστορηθησόμενα καὶ ἀμερολήπτως δικασθῆ ἢ ἐν Ἑπταρήσῳ δια-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Σ Ο Ι Τ Α Β Α Τ Ε Ι Ο Σ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

γραφή της Ἀγγλικῆς Προστασίας, ἐθεώρησα ἀναπόφευκτον νὰ ἐκθέσω εἰσαγωγικῶς ἐν περιλήψει τι ἐν Ἑπτανήσῳ ὑπὸ κοινωρικὴν καὶ πολιτικὴν ἐποψίαν ἐδημιούργησε καὶ ὅπισθεν αὐτῆς ἐγκατέλειπε ἢ ἐπὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἑκατομμυριακάς ἐπι τῶν Ἰονίων νήσων δεσπόσασα Βενετία, καὶ τι συνέβη κατὰ τὸ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βενετίας μέχρι τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Χάρτου τῶν 1817 εἰκοσαετῆς διάστημα.

Τὰ μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Χάρτου τῶν 1817 ἄχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως πάλης ἐξ ἴσου ἀκροθιγῶς θίγονται, καθ' ὅσον ἡ συνέχεια τῶν κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα συμβάντων δύναται νὰ ᾖται ἀναπόφευκτος πρὸς ἀκριβῆ κατάληψιν τοῦ ῥιζοσπαστικοῦ ἀγῶνος.

Ἐγγραφοὶ ἐν Ζακύνθῳ.

Τῆ 2 Δεκεμβρίου 1870.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Ἑπτανήσου
ὑπὸ τοὺς Βενετούς.

Τῆς Βενετίας ἡ ἐξουσία διετηρήθη εἰς τινὰς τῶν Ἰονίων Νήσων ἐπὶ πλέον ἢ 400 ἔτη. ἤρξατο ἐν Κερκύρα καὶ Παξοῖς κατὰ τὸ ἔτος 1386· ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1483· ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ἰθάκῃ τὸ 1500· ἐν Κυθήροις τὸ 1530 καὶ ἐν Λευκάδι τὸ 1684· ἔληξε δὲ εἰς ὅλας τὰς νήσους σὺν τῇ πτώσει τῆς Βενετίας, ἤγουν τὸ 1797.

Ὅτε οἱ Βενετοὶ κατέλαβον τὴν Κέρκυραν, εὗρον ἐκεῖ τὴν δημοτικὴν ἢ ἐπαρχιακὴν διαχείρισιν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν συνελύσεως συγκαίμενης ὑπὸ τῶν πλέον διακκριμμένων πολιτῶν, ἀλλ' ἄνευ διακρίσεως τάξεως, προνομίου ἢ κληρονομικῆς δικαιομάτου. Φαίνεται ὅτι ἀρχῆθεν ἡ συνέλευσις αὕτη συνεκροτεῖτο πράγματι ὑπὸ τοῦ λαοῦ (α) καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ ἐλάμβανον μέρος καὶ ξένοι, πρὸ πάντων Ἴταλοὶ ἕνεκα τῶν καὶ πρὶν τῶν Βενετῶν κατόχων τοῦ τόπου.

Ἀναγκαία συνέπεια τῆς Βενετικῆς κατοχῆς ἦτο νὰ δοθῆ εἰς

(*) E. Lunzi, della condizione politica delle Isole Jonie sotto il dominio Veneto. Pag. 266.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

την δημοτικὴν τῆς Κερκύρας, ἀκολούθως δὲ καὶ εἰς τὴν τῶν λοιπῶν νήσων συνέλευσιν ὁ ἐν τῇ Μητροπόλει ἰσχύων ὀλιγαρχικὸς τύπος.

Ἐπομένως τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἐν Συνελεύσει, τοῦ συσκέπτεσθαι καὶ ἀναφέρεισθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῆς κοινότητος ἢ τῆς ἐπαρχίας περιωρίσθη ὑπὸ τῶν Βενετῶν εἰς ὠρισμένον ἀριθμὸν οἰκογενειῶν ὑπὸ τὸν τίτλον *Eūgenōn* (*nobili*)—Ἡ συνέλευσις τῶν εὐγενῶν τούτων ἀπεκαλεῖτο Κονσέγιον (*Consiglio, Consegio* Συμβούλιον), μόνοι δὲ οἱ Εὐγενεῖς ἀπεκαλοῦντο καὶ ἀνεγνωρίζοντο πολῖται (*cittadini*) καὶ ἐξήσκουν πολιτικὰ δικαιώματα· μόνον αὐτοὶ ἠδύναντο νὰ διορισθῶσιν εἰς δημόσιον θέσιν ἢ λειτουργίαν οἰανδήποτε. Σύμπας ὁ ἐπίλοιπος πληθυσμὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα *ποπολάρων* ἤτοι ἔχλου (*popolari, plebe*, κ. τ. λ.) εἶχον μὲν καθήκοντα πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ πρὸς τὴν πολιτείαν νὰ ἐκπληρώσωσιν, ἀλλ' οὐδὲν ἐξήσκουν δικαίωμα, οὐδαμῶς ἐπετρέπετο αὐτοῖς ν' ἀναμιχθῶσιν εἰς τὰ τῆς πολιτείας ἐστεροῦντο, ὡς εἴπομεν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ πολίτου (*cittadino*).

Εἰς βιβλίον ἰδιαιτέρον ἀποκαλούμενον «Χρυσὴ Βίβλος» (*Libro d'oro*) ἦσαν κατεγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν εὐγενῶν. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ὄφειλον οἱ εὐγενεῖς νὰ ἐγγράφωσιν ἐγκλίτως τὰ τέκνα των, ὅπως ἐξασφαλίσωσιν αὐτοῖς τῆς εὐγενείας ἦγουν τοῦ πολίτου τὰ δικαιώματα.

Οἱ ποπολάροι ὑποδιηροῦντο εἰς τρεῖς τάξεις· εἰς τοὺς τῆς μεσαίας τάξεως καὶ εἰς τοὺς τῆς τρίτης, ὑποδιαιρουμένης καὶ ταύτης εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ εἰς τοὺς ξεχωρίτας (*χωρικούς*). Εἰς τὴν μεσαίαν τάξιν ἀνήκον ὅσοι μὴ ἐγγεγραμμένοι ὄντες ἐν τῇ χρυσῇ βίβλῳ καὶ μὴ χείροντες τοῦ πολίτου τὸ δικαίωμα, ὄντες ἐπομένως ποπολάροι, ἠδύναντο νὰ διακτῶνται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἰδιοκτησίας των, χωρὶς νὰ μετέρχωνται τέχνην ἢ ἐπιτήδευμα. Τὸ χωρίζον τοὺς τῆς τάξεως ταύτης ἐκ τῶν λοιπῶν ποπολάρων ἦτο μόνον ὅτι ἐν περιπτώσει ὀλοσχεροῦς ἐκλείψεως, ~~ἐνεκα~~ θανάτου, οἰκογενείας ἤτοι ἐκ τῶν εὐγενῶν ἠδύναντο νὰ προσληθῆ εἰς συμπλήρω-

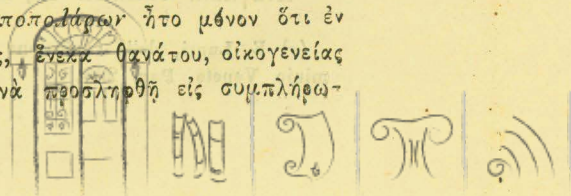
σιν τοῦ ἐν τῇ τάξει τῶν εὐγενῶν σχηματισθέντος κενοῦ εἰς ἐκ τῆς μεσαίας ταύτης τάξεως· ἦσαν λοιπὸν πολῖται ἐπὶ προσδοκίᾳ, προσδοκῶντες τὴν ἐξόντωσιν εὐγενοῦς τινος οἰκογενείας, ὅπως παρυσιασθῶσιν εἰς συναγωνισμὸν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κενοῦ.

Διὰ νὰ δυνηθῆ τις ἐκ τῶν τῆς μεσαίας τάξεως νὰ τεθῆ ὑποψήφιος *πολίτης*, ὅταν κενὸν ἐν τῇ εὐγενείᾳ ἐσχηματίζετο, ἔπρεπε ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἦτο κάτοχος τῶν λεγομένων τριῶν προσόντων τοῦ ἐξευγενισμοῦ (α) (*tre gradi di civiltà*) ἦγουν ἔπρεπε ν' ἀποδείξῃ α) ὅτι οὔτε αὐτὸς, οὔτε ὁ πατήρ του, οὔτε ὁ πάππος του μετήλθον τέχνην ἢ ἐπιτήδευμα, ἐξαιρουμένων τῶν τοῦ χρυσοχόου, φαρμακοπόλου καὶ ῥωποπόλου, τὰ ὁποῖα ἐπετρέπετο καὶ εἰς τοὺς ἐκπεσμένους ὡς πρὸς τὰ πλούτη εὐγενεῖς νὰ μετέρχωνται (β)—β) ἔπρεπε ν' ἀποδείξῃ ὅτι αὐτὸς, ὁ πατήρ του, ὁ πάππος του ἐγεννήθησαν ἐκ νομίμου γάμου καὶ ὅτι εἰς τοὺλάχιστον αὐτῶν συνεζύχθη μετὰ εὐγενοῦς γυναικός.—γ) ἔπρεπε ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὔτε αὐτὸς οὔτε ὁ πατήρ του κατώκησαν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἀλλ' ἔμνον ἐν τῇ πόλει εἰς ἰδιόκτητον αὐτῶν οἰκίαν.

Τὰ ἀποδεικτικὰ ταῦτα ἔπρεπε νὰ φροντίσῃ νὰ λάβῃ ἐν καιρῷ· νὰ ἐγγραφῆ θυνάμει αὐτῶν εἰς τὸ ἰδιαιτέρως τη-

(α) Γράφω τοῦ ἐξευγενισμοῦ καὶ οὐχὶ ὡς ἄλλοι τῆς εὐγενείας, καθότι καὶ μὲν εἰς τὴν βενετικὴν διάλεκτον αἱ λέξεις *cittadino, nobile, civile* καὶ ἐπομένως *cittadinanza, nobiltà, civiltà* ἦσαν ταυτόσημοι, ἀλλὰ τοῦ ἐπιθέτου *civile* ἐγένετο χρῆσις καὶ ὅπως δηλώσωσι τοὺς τῆς μεσαίας τάξεως ἐπομένως *i tre gradi di civiltà* ἦσαν τὰ προσόντα δι' ὧν ὁ κάτοχος αὐτῶν κατετάσσετο εἰς τὴν τάξιν τῶν *civili* ἐξευγενισθέντων ἦτοι μὴ χειρωνακτῶν, τῶνδὲ τοιούτων θεωρουμένων ἀξίων νὰ προκθῶσι ποτὲ ὡς ὑποψήφιοι εὐγενεῖς, οἵτινες ὅμως πόρρω ἀπέειχον καὶ τῆς εὐγενείας καὶ τῶν εὐγενῶν ἢ πολιτῶν (*nobili, cittadini*).

(β) Τινὲς τῶν πτωχευσάντων εὐγενῶν μετήρχοντο τὰ ἐπιτηδεύματα τοῦ χρυσοχόου, φαρμακοποιοῦ, ἢ ῥωποπόλου. Οἱ λοιποὶ εὐγενεῖς θεωροῦντες τοῦτο ὡς καταβιβασμὸν τῆς εὐγενείας ἐζήτησαν κατὰ τὸ 1641 ν' ἀποκλείσωσι τοῦ *κονσέγιου* τοὺς τοιούτους συναδέλφους. Ὁ τότε ἕμνος γενικῶς Προβλεπτής Τζόρτζης (*Zorzi*) ἀντέτεινε. Ὅπως διορθωθῆ τὸ πρᾶγμα ἐκέρυ-

ρούμενον διὰ τὴν μετρίαν τάξιν βιβλίον, καὶ κατ' ἔτος νὰ καθυποβάλλῃ τὸ ἀποδεικτικόν του πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ τότε μόνον, ὅταν ἐπικρουσιάζετο κανὸν καὶ ἐκηρύττετο συναγωνισμὸς, ἠδύνατο νὰ προταθῇ ὡς ὑποψήφιος.

Οἱ τῆς τρίτης τάξεως ποπολάροι τῆς πόλεως ἦσαν οἱ κυρίως ὄχλοι, σκυλολόγιον (plebe canaglia). Ἡ τάξις αὕτη ἐστρεφεῖτο πάσης προσδοκίας πολίτου· διεκρίνοντο ὅμως ἀπὸ τῶν χωρικῶν,

α) διότι ἡ μετὰ τῆς τάξεως ταύτης ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ τῆς πόλεως συγκατοίκησις καὶ συμβίωσις τοῦ εὐγενεῦς δὲν ἐστεροῦσε τὸν εὐγενῆ τῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων τῆς εὐγενείας· ἐνθ' ἂν ὁ εὐγενὴς μετέφερε τὴν κατοικίαν του μεταξὺ τῶν χωρικῶν (εἰς τὸ ἐξέχωρο), ἔχανε δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ μόνον τὰ προνόμιά του καὶ τῷ ἀπηγορεύετο ἡ εἰσοδος εἰς τὸ κοισέριον.

β) διότι εἰς τὴν στρατολογίαν ὑπέκειντο μόνον οἱ χωρικοί.

Οἱ χωρικοὶ ἐπομένως ἦσαν ἡ πλέον βεβαρημένη καὶ καταφρονουμένη τάξις. Ἦσαν πράγματι εἴλωτες. «Στερούμενοι παν» τὸς οἰουδήποτε δικαιώματος, διετέλουν, ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην, εἰς κατάστασιν χειροτέραν ἐκείνης τῶν ἐν τῇ στερεῇ Ἑλλάδι συναδέλφων των παρ' οἷς ὑπῆρχον δημοτικὰ τινα δικαιώματα, λείψανα τῆς ἐκλειψάσης ἐλευθερίας ἢ μᾶλλον ἐπιμνηστικὰ πρὸς ἄμυναν κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ βερβαρισμοῦ... ἂν θελήσῃ τις φιλαλήθως νὰ ἀπεικονίσῃ τὴν κατάστασιν τῶν χωρικῶν μας (ἐπὶ βενετοκρατίας) πρέπει νὰ εἴπῃ ὅτι ἦσαν δουλοπάροικοι (servi della gleba). Οἱ κτηματῆται ἐξ αὐτῶν προσεκολλῶντο ὡς πελάται (clienti) εἰς τινα τῶν ἀρχόντων, ὑπερηφανευόμενοι διὰ τὴν χορηγουμένην αὐτοῖς προστασίαν, οἱ ἄλλοι ὑπετάσσοντο εἰς τοὺς ἐκ τῆς πόλεως τῶν ὁποίων τὰ κτήματα ἐκαλλιστοῦσαν.» (α)

(α) E. Lunzi della Condizione politica delle Isole Jonie sotto il Dominio Veneto Cap. XVII.

Προτιμῶ εἰς τὰ περὶ εὐγενῶν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δούνη καθεῖν ἡ μαρ-

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἦτο ἡ ἐν γένει κοινωνικὴ διοργάνωσις εἰς τὴν ἡ Ἐπτάνησος ὑπέκυψε δι' ὄλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς ἐπὶ τῶν νήσων βενετικῆς κατοχῆς.

Εἰς ὅλας ὅμως τὰς νήσους τὸ σύστημα τοῦτο δὲν ἐφηρμόσθη ὁμοιομόρφως καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἀναλογίας· Κέρκυρα καὶ Ζάκυνθος ὑπῆρξαν δυστυχῶς προνομιοῦχοι κατὰ τοῦτο.

Εἰς ἀμφοτέρας τὰς νήσους ὁ ἀριθμὸς τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν ὑπῆρχε κατὰ πρῶτον ἀπροσδιόριστος. Ἡ Βενετία κατ' ἀρχὰς σχηματίσασα τὸν κύκλον τῶν εὐγενῶν τῶν νήσων προσέθετεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νέους κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς γενικῆς ἢ τοπικῆς πολιτικῆς τῆς. Ἀλλὰ ἀφ' οὗτο οἱ εὐγενεῖς κατώρθωσαν νὰ ἐπιτύχωσι ψήφισμα τῆς βενετικῆς Γερουσίας διὰ τοῦ ὁποίου ἀπηγορεύετο εἰς τὸ ἐξῆς ἡ κατάταξις νέων εὐγενῶν ἄνευ τῆς ψήφου τῶν ὑπαρχόντων, οἱ εὐγενεῖς εἰς ἀμφοτέρας τὰς νήσους συνεσφίγγθησαν στενὰ, εἰς οὐδένα ἐπιτρέποντες νὰ προστεθῇ εἰς τὴν τάξιν των.

Ἡ ἀποκλειστικότης αὕτη τῶν εὐγενῶν τῶν δύο νήσων καὶ ἡ ὡς ἐκ τούτου ἐχθρική θέσις ἦν ἀνελάμβανον κατέναντι τῆς ὑπερμεγίστης πλειοψηφίας τοῦ τόπου των διήγειρον λίαν πρωίμως εἰς τοὺς βενετοὺς διοικητὰς φόβους ἐνδεχομένων ἀπεισίων. Εἰς τῶν διοικητῶν τούτων ὁ προβλεπτής (providitore) Κερκύρας Γερόλυμος Ζάνε ἔγραφε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν του ἕως ἀπὸ τοῦ 1611, ὡς ἔπειται. «Μεταξὺ τῶν εὐγενῶν καὶ ποπολάρων ὑπάρχουσι μεγάλαι δυσαρέσκεια ἰδίως ἀφ' οὗτο ἡ ὑμᾶτέρα Γαληνότης παρεχώρησεν εἰς τὸ κοισέριον τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ μὴ δύναται τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸ εἰμὴ κατόπιν ψηφοφορίας αὐτοῦ τοῦ κοισερίου. Ἐπὶ τῆς διοικήσεώς μου διάφοροι ἐπιειράθησαν νὰ εἰσέλθωσιν, ἀλλὰ δὲν ἔλαθον εἰμὴ τὶς τέσσαρας ἢ ἕξ καὶ τὶς δέκα μόνον ψήφους, καὶ τοὶ ἐκέκτηντο ὅλα τὰ προσόντα τὰ

τυρῖα τοῦ συγγραφῆος τούτου ὡς εὐγενεῦς καὶ μάλιστα κόμης Ζακυνθίου, ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἀπάντησιν πᾶσαν περιπτώσιν μετὰ παρρησίας τὴν διαφωνίαν του πρὸς τὴν δημοτικὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν, δὲν διεγείρει περὶ ἐκείνης ἰσοποσῆτος προκαταλήψεως κατὰ τοῦ ἀρχοντολογίου.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΙΛΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΕΡΚΥΡΑΚΗΣ ΔΙΕΥΡΥΣΤΗΚΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕΤΡΗΣ

»ἀπαυτούμενα παρά τῶν κανονισμῶν των' δι' ἄσχυρίζοντο δὲ
 »ὅτι εἶχαν κλείσει (συμπληρώσει) τὸ κονσέγιον' ὡς ἐκ τού-
 »του ἐξεδόθησαν διατριβαὶ δημοσιεύουσαι τὰ τῆς γεννήσεώς
 »των, προσβλητικαὶ δι' ἅπαντας ἀλλὰ κυρίως διὰ τοὺς τοῦ
 »κονσέγιου. "Ὅ,τι ὁμως νομίζω ἄξιον τῆς προσοχῆς τῆς ὑ-
 »μετέρας Γαληνότητος εἶναι ὅτι οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι ἀπολέσαν-
 »τες πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἀπολαύσωσι τὸ δικαίωμα τοῦ
 »πολίτου καὶ νὰ συμμετάσχωσι τῶν πλεονεκτημάτων καὶ προ-
 »νομίων ἐκείνων, ζῶσιν ἀπαρηγόρητοι καὶ εἰς μεγάλην ψυ-
 »χικὴν ἀδημονίαν. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιφέρῃ σοβαρότατα ἄ-
 »τοπα, διότι οὗτοι εἶναι πολὺ πλέον πολυάριθμοι καὶ ἰσχυ-
 »ροὶ τῶν πολιτῶν. Λέγω δὲ εὐλαβῶς ὅτι νομίζω καλὸν, ἴ-
 »να ἡ ὑμετέρα Γαληνότης ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν της, ἐπὶ
 »τοῦτο, ὅπως διατηρηθῇ πιστὸς ὅλος ὁ λαὸς ἐκεῖνος.» (α)

Αἱ προαισθήσεις τοῦ Ζάνε ἐπραγματοποιήθησαν. Στάσεις
 αἰματηραὶ, ἰδίως τῶν χωρικῶν ἐρεθιζομένων ὑπὸ τῶν ἀποτυγ-
 χανόντων κατὰ τὴν ὑποψηφιότητά τῆς εὐγενείας, ἐξεβράγησαν
 ἐπανειλημμένως ἐν Κερκύρα.

Οὐδὲν ἤττον οἱ ἐν Κερκύρα ὀλιγαρχικοὶ, ὀλιγαρχικώτεροι, ὡς
 καὶ οἱ τῆς Ζακύνθου, καὶ αὐτῆς τῆς Βενετίας ἐπέμειναν μέ-
 χρις ἐσχάτων ἀποκρούοντες πᾶσαν ἐπέκτασιν τοῦ κύκλου τῆς
 εὐγενείας οὐ μόνον, ἀλλ' ἀποποιοῦμενοι καὶ τὴν συμπλήρω-
 σιν τῶν ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ σχηματιζομένων, συνεισὶα ἐκ-
 λείψωσι τῶν ὑπαρχουσῶν οἰκογενειῶν, κενῶν. Ἐφθασε δὲ ἐ-
 ποχὴ, κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς Βενετοκρατίας, καθ' ἣν οἱ εὐ-
 γενεῖς Κερκύρας δὲν εἶχαν ἐν τῷ κύκλῳ των ἄτομα πρὸς
 συγκρότησιν τοῦ κονσέγιου τῶν 150. Ὡς ἐκ τούτου διὰ θε-
 σπίσματος ἐκδοθέντος κατὰ τὸ ἔτος 1786 περιορίσθη ὁ ἀριθ-
 μὸς τῶν μελῶν τοῦ κονσέγιου τῶν 150 εἰς 60, καὶ ἕκτοτε
 μετωνομάσθη κονσέγιον τῶν 60. Ὅτε δὲ, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς
 Βενετίας, οἱ Ῥωσσοτοῦρκοὶ ἐκδιώξαντες, κατὰ τὸν μῆνα Μάρ-
 τιον 1729, τοὺς δημοκρατικοὺς Γάλλους ἀπὸ Κερκύρας, ἡ-

(2) Lunzi oper. citat. pag. 306.

θέλησαν νὰ συστήσωσι κυβέρνησιν κατὰ τοὺς παλαιοὺς τύ-
 πους καὶ προσεκάλεσαν ἐκάστην οἰκογένειαν εὐγενῶν νὰ στει-
 λῃ ἓνα ἀντεπρόσωπόν της, ὅπως οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι συν-
 ερχόμενοι ἐκλέξωσι προσωρινὴν κυβερνητικὴν ἐπιτροπὴν, τὸ
 σύνολον τῶν συνεθόντων εὐγενῶν ἀντιπροσώπων, — ἕκαστος τῶν
 ὁποίων ἀντεπρόσωπευε μίαν εὐγενῆ οἰκογένειαν, τὸ δὲ σύ-
 νολον αὐτῶν, τὸ σύνολον τῶν οἰκογενειῶν, — δὲν ἔφθασεν εἰ-
 μὴ μέχρις ὀγδοήκοντα τριῶν. Τοσοῦτον περιορισμένον ἐτή-
 ρησαν μέχρις ἐσχάτων τὸν κύκλον τῆς εὐγενείας οἱ εὐγενεῖς
 Κερκύρας. Ὅπως ὁ ἀνγνωστὴς λάβῃ ἰδέαν τοῦ πνεύματος,
 τὸ ὁποῖον ἐδέσποζε καὶ ὠδήγει τοὺς εὐγενεῖς τούτους, καθ' ὅ-
 λον τὸ διάστημα τῆς Βενετοκρατίας, σημειοῦμεν μόνον δύο
 τὰ ἐπόμενα περιστατικά.

Ὅτε κατὰ τὸ 1653 ἡ Βενετία εὐρισκομένη εἰς χρηματι-
 κὰς στενοχωρίας ἐζήτησε βοήθειαν παρὰ τῶν εὐγενῶν Κερ-
 κύρας, οὗτοι, ὅπως συλλέξωσι χρήματα, ἀπεφάσισαν νὰ πα-
 ραλάβωσιν εἰς τὴν τάξιν των ἐκ τῶν τῆς μεσαίας, αὐξά-
 νοντες τὴν προκαταβολὴν τῶν χιλίων τζεκινίων, ἣν ὁ ὑπο-
 ψήφιος εὐγενὴς ὤφειλε συνήθως νὰ προκαταβάλλῃ. Εἰς τὸ ψή-
 φισμα δὲ τὸ πρὸς παραδοχὴν τῶν νέων τούτων εὐγενῶν ἐκ-
 δοθὲν, τὸ Κονσέγιον ἔγραφε τάδε. «Ὅπως συνδράμωμεν, καθ' ὅ-
 »σον τὰ μέσα μας τὸ ἐπιτρέπουσι, τὴν Βενετιάν εἰς τὰς
 »ὡς ἐκ τῶν πολέμων ἀνάγκας της, ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐκποι-
 »ήσωμεν μέρος τῆς ποθεινοτέρας καὶ τιμαλφεστέρας ἰδιοκτη-
 »σίας μας, τοῦτέστι τοῦ δικαίωματος τοῦ πολίτου τὸ ἐ-
 »ποιῆν διὰ τοσοῦτων θυσιῶν περισφουρήσαμεν ἄχρι τοῦδε
 »καθ' οἰοῦδήποτε ἐφαντάσθη νὰ μᾶς τὸ ἀφαρπάσῃ.» (α)

Κατὰ δὲ τὸ 1790, ἦγουν μετὰ παρέλευσιν ἑκατὸν τεσ-
 σαράκοντα ἐτῶν, ὅτε ἤδη ἡ μεγάλη γαλλικὴ ἐπανάστασις εἶχεν
 ἐκτραγῆ καὶ νέαν μορφήν ἀνελάμβανεν ὁ κόσμος, εὐρισκομεν
 ἐνταῦθα εἰς τὴν αὐτὴν στάσιν τῶν εὐγενῶν τὰ πνεύματα.
 Οἱ τῆς μεσαίας τάξεως ἐκίνησαν τότε (κατὰ τὸ 1790) κα-

τηγορίαν εἰς Βενετίαν κατὰ τῶν εὐγενῶν διὰ τὴν ἀποκλει-
 στικότητά των, τὰς καταχρήσεις των καὶ τὰς πρὸς τὰς ἄλ-
 λας τάξεις καταπιέσεις των. Ἐζήτουν νὰ ἀναγνωρισθῇ καὶ ἡ
 μεσαία τάξις ὡς σῶμα εἰς τὸ ὁποῖον νὰ παραχωρηθῇ τὸ
 μόνον δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκλέγῃ κατ' ἔτος τέσσαρας ἀντιπρο-
 σώπους του, οἵτινες νὰ δύνανται ν' ἀναφέρονται διὰ πᾶσαν
 ἀνάγκην τοῦ σώματος κατ' εὐθείαν εἰς Βενετίαν. — Οἱ εὐγενεῖς
 ἀπολογούμενοι, ἀντεκατηγοροῦν τοὺς τῆς μεσαίας τάξεως ὡς
 ἀνατρεπτικούς, ἔγραφον δὲ εἰς Βενετίαν πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ
 ἐπόμενα. «Τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ζητοῦν νὰ συστήσῃσι θὰ
 »σύγκειται ἐξ ἀνθρώπων παντὸς εἶδους, ὡς ἐκ τούτου θὰ
 »ἦναι σῶμα μεγάλης καὶ ἀπείρου ἐκτάσεως, γιγαντιαίως κα-
 »θημερινῶς ἀναπτυσσόμενον, καὶ συγκροτούμενον ἐκ μελῶν οὐ-
 »δεμίαν πρὸς ἄλληλα ἀναλογίαν ἐχόντων, διαφόρου ἐθνικό-
 »τητος, γλώσσης, ἀνατροφῆς, καταστάσεως. Ἔνεκα τοῦ ἀριθ-
 »μοῦ του θὰ ἦναι ἰσχυρὸν, ἔνεκα τῶν διαφωνιῶν του δυσ-
 »φόρητον, ἔνεκα τῶν ἰδιοτροπιῶν του ἐνοχλητικόν. Τὸ σῶμα
 »τοῦτο ἂν κατ' ἀρχὰς μείνῃ ἀδρανὲς, θὰ μείνῃ ἐν τῷ ὑπνω-
 »τῆς βρεφικῆς του ἡλικίας, ἀλλὰ ταχέως θὰ τὸ ἐξυπνήσωσιν
 »ἡ ἀηδία, ἡ ἀνησυχία, τὸ φιλόκκαινον, ἡ φιλοδοξία, τὸ συμ-
 »φέρον. Αἰσθανόμενον ἑαυτὸ τοσοῦτον ὑλικῶς ἰσχυρὸν δὲν θὰ
 »ἀνεχθῇ νὰ θεωρῆται ἠθικῶς ἴσον τῷ μηδενί. Ἐν τῇ ἀγανα-
 »κτικῇ του τὰ πάντα θὰ τὸ δυσαρεσῶσι· θὰ φωνάζῃ κατὰ
 »παντός· θὰ ἐγείρῃ δὲ φωνὴν ἣτις θὰ φέρῃ εἰς ὄργανον ὅ-
 »λον τὸ πλῆθος· θὰ ἐπινοήσῃ χιλίας δικαιολογήσεις διὰ νὰ
 »εἰσπηδήσῃ εἰς τὰ πράγματα· ἢ θὰ προσβάλλῃ τὴν διοίκη-
 »σιν, ἢ θὰ θελήσῃ νὰ συμμαθεῖται αὐτῆς. Ἄν τῷ ἐπιβληθῇ
 »σιγή καὶ ἀκίνησία θὰ φωνάζῃ, ὅτι παρεμποδίζεται καὶ νὰ
 »λαλήσῃ ὑπὲρ τῆς ἰδίας σωτηρίας. . . . Ἐκάστη τῶν συν-
 »ελευσεῶν του θὰ θέτῃ εἰς κίνησιν καὶ ἀναβρασμὸν τοὺς πρὸς
 »ἄλλήλους συγχιθέντας χυμούς. Οἱ ἀρχηγοὶ θὰ κινῶσι τὸ σῶ-
 »μα, καὶ τοῦτο τὰ πλήθη. Θὰ συμπαραβάλλωσιν ἑαυτοὺς
 »πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ θὰ ἰσχυρῶς ὡς τὸ σῶμα τοῦτο
 »(τῶν εὐγενῶν) εἶναι ἑλλειπὲς μελῶν ἐμπνευμένων ὡς τὰ

»τῶν ἀρχαίων σωμάτων ὑπὸ ἐνός πνεύματος, εἶναι κεκμη-
 »νός, περιεσταλμένον καὶ ὑπόδουλον εἰς χιλίας ἀνασκοπὰς
 »(servo d' infiniti riguardi)· θὰ ἰδῶσι παρ' ἑαυτοῖς (οἱ
 »τῆς μεσαίας τάξεως) ὑπέριμερον ἀριθμὸν μελῶν· θὰ συν-
 »καιοσθῶσιν τὴν ἰέσιν, τὴν ὄρμην τὴν συνοδεύουσαν τοὺς
 »πρωτερισμοὺς, καὶ τὴν παρρησίαν καὶ τόλμην ἣν ἐμπνέει
 »ἡ συναίσθησις τῆς ἰδίας δυνάμεως». . . . Συνεπέραινον δὲ
 οἱ εὐγενεῖς λέγοντες, ὅτι ἡ μεσαία τάξις, ὡς μέρος τοῦ πλή-
 θους, δὲν εἶχον φωνὴν εἰμὴ διὰ τοῦ ὄχρου τῶν εὐγενῶν, τῶν
 λαλούντων ἐν ὄνομτι ἀπάντων, ὡς ἄτομα δὲ εἶχον πάν-
 τοτε ἀνοικτὸν τὸν δρόμον τῆς προσφυγῆς. (α)

Τὸ ὑφ' ὄλας τὰς ἐπόψεις ἀξιοπαρατήρητον τοῦτο ἔγγραφον
 δὲν ἔχει ἀνάγκην σχολίων. Εἰς αὐτὸ ἡ εὐγένεια ἐν σώματι
 ἰδίᾳ χειρὶ γράφουσα, ἀποκαλύπτει καὶ τὰς ἰδίας ἑαυτῆς ἐλ-
 λείψεις ὡς σώματος καὶ τὰς τῶν μελῶν αὐτῆς ὡς ἀτόμων.
 Οὐδὲν ἤττον ἐπιμένει, καὶ ἐπέμεινε μέχρι ἐσχάτων, ἀρνούμενη
 οὐ μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦ
 ἀναφέρεσθαι εἰς συμπολίτας, οὐς αὐτὴ ἡ ἰδία ἐν τῷ ἔγγρα-
 φῷ αὐτῆς ἀναγνωρίζει ὡς ἰσχυροτέρους καὶ ἰκανοτέρους.

Εἰς Ζάκυνθον, ὡς εἴρηται, οὐχ ἤττον ἢ εἰς Κέρκυραν ἰ-
 σχυρὸν πνεῦμα ἀποκλειστικότητος ἐκυρίευσεν καὶ ἐπιμόνως δι-
 ετηρήθη μεταξὺ τῶν εὐγενῶν.

Ἡ πάλιν ἐπομένως μεταξὺ εὐγενῶν καὶ τῶν ἄλλων τά-
 ξεων διεξήγετο καὶ ἐν Ζακύνθῳ ζῶηρά. Κατὰ τὰς διασω-
 θείσας περὶ τῆς πάλης ταύτης μαρτυρίας, φαίνεται ὅτι ἐν
 Ζακύνθῳ δὲν ἐπαρουσιάσθη ὡς ἐν Κερκύρᾳ πρωτοστάτις ἐπὶ
 τῆς σκηνῆς, ἐν τῇ κατὰ τῶν εὐγενῶν πάλῃ, ὠρισμένη με-
 σαία τάξις, ἀλλὰ ὁ λαὸς ἐν συνόλῳ, οἱ ποπολάροι συλλή-
 βδην ζητοῦντες λίαν πρωίμως, ἕως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1600, οὐχ
 μόνον δικαίωμα ἐκλογῆς ἀντιπροσώπων εἰς σύνταξιν ἀναφο-
 ρῶν πρὸς τὴν Βενετίαν, ἀλλὰ ἰσότητα δικαιωμάτων πολιτι-
 κῶν. Τὸ πρᾶγμα προέβη ἐπανειλημμένως καὶ μέχρι διατα-

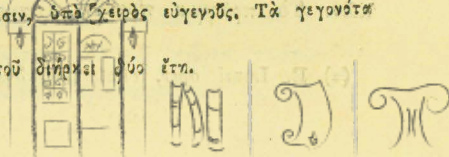
ράξεως τῆς δημοσίας ἡσυχίας, καὶ ἐνίοτε μέχρι σάσεων (βρεμπελιῶν). Μίαν τῶν στάσεων ἢ βρεμπελιῶν τούτων ἀρξαμένην κατὰ τὸ 1628 περιγράφει εἰς τῶν τότε εὐγενῶν Ζακύνθου, ὁ Ἄντζολος Σουμάκης ποτὲ *Σινιὸρ Τζῶρτζη*. (α)

Ἡ διήγησις αὕτη καὶ τοὶ ἀτέχνως γεγραμμένα εἶναι πολὺτιμος· ὀφείλομεν δὲ νὰ ἐνδιατρίψωμεν ὀλίγον ἐπ' αὐτῆς, καθόσον ἐν αὐτῇ διὰ γραφίδος εὐγενοῦς ἀποκαλύπτεται ἡ τότε πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις τοῦ τόπου, καὶ δεικνύεται ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη, ἂν καὶ ἔκτοτε παρήλθον πλέον τῶν 240 ἐτῶν καὶ ὁ κόσμος ἀνέλαβεν ὄλως νέαν μορφήν, οὐδὲν ἤττον ἐνταῦθα δὲν ἐξέλιπεν εἰσέτι σχέσις τις καὶ συνάφεια μεταξὺ τῶν τότε καὶ νῦν προσώπων καὶ πραγμάτων ἐξ ἧς πλείστα σημερινὰ ἐξηγοῦνται, ἀνεξήγητα ἄλλως.

Ὁ Σουμάκης δὲν ἀκολουθεῖ τὴν σειρὰν τῆς διηγήσεώς του σημειῶν χρονολογίας τῶν συμβάντων τοῦ βρεμπελιῶ. Ἀφ' οὗτου ὅμως τὸ βρεμπελιὸν ἤρχισε κατὰ τὸ 1628, ἦγουν ἀφ' οὗτου κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Σουμάκη «ὁ λαὸς ὅλος τῆς ἠώρας τοῦ ἀνωθεν νησιοῦ (Ζακύνθου) ἐσηκώθησαν κατ' ἀπάνου τοῦ πριντζίπου τους καὶ τῶν ἀρχόντων μὲ βουλή καὶ γνώμη νὰ κόψουν τοὺς ἄρχοντάς τους» ἕως οὗ «ἐτελείωσεν ἡ ὑπόθεσις καὶ εἰρηνεύτη ὁ τόπος,» παρήλθον τοῦλάχιστον πέντε ἔτη ἐν βρεμπελιῶ. Καθότι τὸ βρεμπελιὸν ἤρχισε τὸ πρῶτον ἔτος τῆς διοικήσεως τοῦ Προβλεπτοῦ Μαλιπιέρου, ἐξηκολούθησε καθ' ὅλην τὴν διετη (β) διοίκησιν αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ διαδόχου του Πέμπου, μετὰ τὴν λήξιν δὲ

(α) Ὁ Σουμάκης ἐπιγράφει τὸ ἔργον του «διήγησις τοῦ βρεμπελιῶ τῶν Ποπολάρων ἦγουν τοῦ νησιοῦ τῆς Ζακύνθου, ὅπου ἔγεινεν εἰς τοὺς 1628». Ἡ διήγησις αὕτη ἐξεδόθη παρὰ Π. Χιώτου εἰς τὸν Γ' τόμον τῶν Ἱστορικῶν Ἀπομνημονευμάτων του, καὶ παρὰ Κ. Σάθα ἐν τῷ α' τόμῳ τῶν Ἑλληνικῶν Ἀνεκδότων, κατόπιν δὲ καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ μετὰ προλεγόμενων. Μεταξὺ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Χιώτου καὶ τῆς τοῦ Σάθα ὑπάρχουσι παραλλαγὰὶ λέξεων καὶ φράσεων εἰς διάφορα μέρη. Ἀμφοτέρη τὰ δημοσιευθέντα χειρόγραφα εἶναι ἐξ ἴσου ἀρχαῖα. Τὸ ὑπὸ τοῦ Χιώτου δημοσιευθὲν φαίνεται ἐπιδιωρθωμένον εἰς τινὰ μέρη, κατὰ τὴν φράσιν, ὑπὸ χεῖρὸς εὐγενοῦς. Τὰ γεγονότα ὅμως δὲν παραλλάσσουσι.

(β) Ἡ διοίκησις ἐκάστου Προβλεπτοῦ διαρκεῖ δύο ἔτη.

τῆς διετίης καὶ τούτου ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ διαδόχου του δύο ἀμπασαρίαις (πρεσβεῖαι) εἰς Βενετιάν τῶν εὐγενῶν κατὰ τῶν ποπολάρων, ὥστε τοῦλάχιστον θὰ παρήλθον ἐν ἔτος ἀκόμη καθότι οὔτε τὰ ταξείδια τότε ἦσαν εὐκολα, οὔτε αἱ ὑποθέσεις τῶν ἀμπασαριῶν ἀπεπερατοῦντο λίαν ταχέως εἰς Βενετιάν.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ὁ τόπος, κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Σουμάκη, εὕρισκετο εἰς πλήρη ἀναστάτῳσιν. Ὑπῆρξε στιγμὴ καθ' ἣν οἱ ποπολᾶροι (λέγει ὁ Σουμάκης) ἐμάζωξαν ξύλα περισσὰ διὰ νὰ κόψουν τὰ σπήτια τῶν ἀρχόντων καὶ ἐπήγαρ καὶ ἔδωσαν ἀρχὴν εἰς τὸ σπήτι τοῦ Σ. Δὲ-Σύλλα Συγούρου καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες, ἀπὸ τὸν φόβον τους, μέρος ἐφυλαχτήκατε εἰς τὸ κάστρο καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλους τόπους καὶ εἰς τὰ μετόχιά τους, διὰ νὰ γλυτώσουν τὴν ζωὴν τους καὶ ἐφέρατε τοὺς ἄρχοντας εἰς ἓνα τρόπο ὅτι ἐστέκατε τιμωρημένοι χειρότερα ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, καὶ δὲν ἐτρόμαζαν νὰ εἰποῦν τίποτε, στέκοντας μὲ μεγάλην ταπεινότην καὶ τιμωρίαν καὶ ὅλο ἔβριζαν καὶ ἐκαταφρονοῦσαν τοὺς ἄρχοντας κατὰ πολλὰ, καὶ οἱ ἄρχοντες ὡς φρόνιμοι ἐκαμόνοντο ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς νὰν τοὺς τὰ ἀνταμείψουν ἐπαπλασίως καὶ ὡσὰν ἔβραιοι τὴν μεγάλην Παρασκευὴν ἐκλειῶντο τιμωρημένοι ἔς τὰ σπήτιά τους (οἱ ἄρχοντες) καὶ ἀνὰ καίεσις ἀπὸ αὐτοὺς ἐτολμοῦσε νὰ ἀντισταθῇ εἰς ταῖς περιφρόνησιν ἐκείναις, ἐσυμμαζόνοντο διακόσιοι, τριακόσιοι ποπολᾶροι εὐθὺς ἐναντίον τοῦ ἀρχοντα καὶ τὸν ἀπέκλειαν εἰς τὸ σπήτι του, ἕως νὰ φτιασθῇ ἡ δουλειὰ μὲ τὸ μέσον ἐτέρων φίλων, καὶ στενεμένους ὁ ἀρχοντας ἐσύγκλιε εἰς τὴν ἀγάπην διότι δικαιοσύνη δὲν ἦτε ὥστε οἱ ἄρχοντες ἡμεῖς μὴν ἐδρλοκορτες πλέον δικαιοσύνην καὶ παρᾶστασιν εἰς τὰ παράπονά μας ἐχάσαμε τὴν ὑπόληψιν μας καὶ τὸ σέβας ἀπὸ τὸν λαὸν καὶ κατατήσαμεν χειρότερα ἀπὸ τοὺς ἔβραίους, ἐκεῖνοι δὲ οἱ ποπολᾶροι ἐπετύχαιναν

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι καθ' ὅλην τὴν παρατεταμένην, τοῦλάχιστον πενταετῆ διάρκειαν τοῦ *ρεμπελιού* τούτου, καί τοι τρεῖς τακτικοί, ἐπὶ διετίαν ἕκαστος, διοικηταὶ βενετοί, δύο δὲ ἔκτακτοι ἐπὶ τοῦτο ἀπεσταλμένοι, τῇ αἰτήσει τῶν ἀρχόντων, ἐκ Βενετίας ἦλθαν εἰς τὴν νῆσον, οὐδεὶς αὐτῶν εἰκόνι τι κατὰ τῶν ποπολάρων μέτρον ἔλαβε πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν εὐγενῶν, μάλιστα ὅλοι ὑπὲρ τῶν ποπολάρων ἐκηρύχθησαν, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Σουμάκη δυσανασχεπούντος διὰ τὴν κατ' αὐτὸν μεροληπτικὴν ταύτην τῶν βενετικῶν ἀρχῶν διαγωγὴν κατὰ τῶν εὐγενῶν, καί τοι τὸ *ρεμπελιόν* τοῦτο ἤρξατο δι' ἀντιστάσεως κατὰ διαταγῆς τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως πρὸς καταγραφὴν τῶν τῆς πόλεως ποπολάρων, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἐξέλαβον ὡς βραδιουργίαν τῶν ἀρχόντων διὰ νὰ τοὺς τραβίζουτε εἰς νῆ ρόλο, διὰ νὰν τοὺς βάλουν εἰς τὴν ὑποταγὴν τοὺς ὡσὰν τοὺς ξεχωρταίς (χωρικοὺς), διὰ νὰν τοὺς σέρνουν ὅπου καὶ ἂν θέλουν εἰς σὲ πόλεμο καὶ εἰς δούλεψιν, — ἀντίστασις ὑποστηρικθεῖσα ἐπαυειλημμένως ἐνόπλιως καὶ κατέναντι τῶν ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων τῆς Βενετίας.

Οἱ ποπολάροι ἐζητοῦσαν τότε νὰ ἔχωσι καὶ αὐτοὶ ἐξουσίαν νὰ κάνουν ἔργα ἀπὸ τοὺς ἐδικούς τοὺς εἰς ἅπανα ὀφίτσιο περὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας.

Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ κινήματος ἢ τοῦ *ρεμπελιού* σημειοῦνται ὑπὸ τοῦ Σουμάκη πέντε, οὐχὶ ἐκ τῶν τῆς μεσαίας τάξεως ἀλλὰ ἐκ τῆς τρίτης, χειρώνακτες, ἐξ ὧν οἱ μὲν τρεῖς *τζαγκαρίδες*, ὁ τέταρτος *ράπτης*, καὶ ὁ πέμπτος *γεωργός*, ὅστις (ὑπὲρ ἄξιον παρατηρήσεως) παρίσταται ὡς πρόεδρος τῆς πεντάδος.

Φαίνεται ὅτι καθ' ὅλην τὴν τοῦλάχιστον πενταετῆ διάρκειαν τοῦ *ρεμπελιού* δὲν συνέβησαν ἀδικήματα, ὡς ἠδύνατό τις νὰ προσμένη, κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας ἢ τοῦ προσώπου τῶν εὐγενῶν. Τοῦλάχιστον ὁ Σουμάκης οὐδὲν τοιοῦτον ὠρισμένον ἀναφέρει, ἐνῶ διατεθειμένος φαίνεται νὰ ἐπιδαρῆ τὴν διαγωγὴν τῶν ποπολάρων παριστάγων αὐτοῦ *ὅτι ἐπὶ τὴν ἀντι-*

πόφοροι εἰς ταῖς τόσαις τοὺς ἄπρεπαις πράξεσι καὶ πολλὰ κακὰ ἐκάναν καὶ δικαιούνην δὲν ἐφοβοῦνται. Μόνον ὠρισμένον γεγονὸς ἀναφέρει ὁ Σουμάκης, ὑπὲρ προηγουμένως ἐσημειώσαμεν, τὴν ἀπόπειραν ἐμπρησμοῦ τῶν οἰκιῶν τῶν ἀρχόντων, κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τοῦ *ρεμπελιού*, καὶ τὴν ἐναρξίν ἐκτελέσεως ἀπὸ τῆς οἰκίας Δε-Σύλλα Συγούρου. Ἄλλ' ἐνῶ σημειοῖ ὁ Σουμάκης ταῖς φωναῖς καὶ τὸ κλάψιμον τῶν παιδιῶν καὶ τῆς ἐπίλοιπης φαμηλιᾶς τοῦ Δε-Σύλλα εἰς τρόπον ὅπου τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ἐββάδιζαν ἀπὸ τὴν τρομὰρα ὅπου τὰ ἔπιασε ὅτε εἶδον τοὺς ποπολάρους ὑπὸ τὴν οἰκίαν μὲ τὰ ξύλα, οὐδὲν σημειοῖ περὶ πραγματοποιηθέντος ἐμπρησμοῦ τῆς οἰκίας ταύτης ἢ ἄλλης τινός. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ ἀπειλὴ τοῦ ἐμπρησμοῦ ἔμεινεν ἀπλῆ ἀπειλὴ ἢ στρατήγημα, ὅπως διὰ τοῦ φόβου ἐκδιώσωσιν οἱ ποπολάροι τοὺς εὐγενεῖς νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις των. Τὸ στρατήγημα ὅμως ἀπέτυχεν, ἐπήνεγκε μάλιστα ἀποτέλεσμα ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωχθέντος, ἀκριβῶς ἕνεκα τοῦ υπερβολικοῦ τρόμου τοῦ ἐμποιηθέντος ἐξ αὐτοῦ εἰς τοὺς εὐγενεῖς, οἵτινες, νομίσαντες ἐπικειλουμένην ἰδιοκτησίαν καὶ ζωὴν, ἐγκατέλειψαν τὴν πρώτην, ὅπως σώσωσιν τὴν δευτέραν, καὶ ἐφυγον ὡς εἶδομεν ποῖοι εἰς τὸ κάστρο καὶ ποῖοι εἰς τὰ μετόχια τοὺς εἰς τὸ *ἔέχωρο* (α) ἐπικαλούμενοι κατὰ τῶν πο-

(α) Πάντοτε ἐκυρίευσεν τοὺς εὐγενεῖς Ζακύνθου ὁ φαντασιώδης τρόμος ὅτι εἰς δεδομένην τινὰ εὐκαιρίαν ὁ λαὸς θὰ ἐγερεθῆ σύσσωμος κατ' αὐτῶν καὶ τῆς περιουσίας των. Ὁ γενικὸς Προβλεπτικὸς Φραγκίσκος Γριμάνης ἔγραψεν εἰς τὴν ἔκθεσίν του κατὰ τὸ 1760. «Εἶναι ἐγκεχαραγμένοι εἰς τὰς ψυχὰς »τῶν εὐγενῶν (Ζακύνθου) ὁ τρόμος ὅτι ὑπὸ τοιαύτην τινὰ πρόσφασιν (ἀναφέρει περὶ συμβάσεως κατὰ τῶν Ἑβραίων ταραχῆς) ὁ τολμηρὸς καὶ ἐπιχειρηματικὸς ἐκείνος λαὸς θὰ ἐξεγερεθῆ ἡμέραν τινὰ πρὸς λεηλασίαν τῆς πό-»λειως.» (Lunzi oper. cit. pag. 326.) Ὁ τρόμος οὗτος ἀνεφαῖνη ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἐνεργείᾳ κυρίως κατὰ τὴς συμβάσεως ἀλλαγῆς τῶν ἐν Ἑπιτανήσῳ δεσποσασῶν ξένων κυβερνήσεων. Ἡ σημερινὴ γενεὰ δὲν ἐλησημόνησε τὰ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἀγγλων, κατὰ τὸ 1864. Τὸ γεγονὸς ὅμως σταθερῶς ἀπέδειξε πόσον ἀδικεῖται καὶ κατὰ τοῦτο τὸ φιλήσυχον καὶ φιλόνομον τοῦ λαοῦ τῆς Ζακύνθου. Ἐπὶ τὸν τρόπον οὗτος νὰ ᾔηται τὸ μόνον αἷτιον διὰ τὸ ὅσον μετὰ τὴν ἐπίστασιν ἐξυφάνθησαν καὶ διεδύθησαν τισαῦται συκοφαντίαι

πολάρων τὴν ἐπέμβασιν τῶν τοπικῶν βενετικῶν ἀρχῶν, ὅτε δὲ περὶ αὐτῆς ἀπλητίσθησαν, ἀπέστειλαν τὰς εἰς Βενετίαν δύο ἀμπασαρίας (α).—Εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἀμπασαρίας ταύτας ἀπέστειλαν καὶ οἱ ποπολάρου ἴδιον ἀμπασαδόρου εἰς Βενετίαν. Οἱ μὲν εὐγενεῖς ἐζητοῦσαν διὰ τῶν ἀμπασαδόρων τῶν νὰ ἔλθῃ εἰδικὸς ἀπεσταλμένος ἀπὸ Βενετίας εἰς Ζάκυνθον διὰ νὰ παιδεύσῃ τοὺς ποπολάρους εἰς τῶν αἰσθητικῶν ἀπρεπαις πράξεσιν καὶ νὰ εἰρηγεύσῃ τὰ παισιματὰ τοὺς ἀδρίζοντες καὶ τὸ ἐκάστοτε ἀποσταλησόμενον πρόσωπον· οἱ δὲ ποπολάρου ἐζήτουν τὴν ἀναγκώρισιν ὣν προεσημειώσαμεν δικαιωμάτων. Ἀντιγράφωμεν τὴν κατέναντι τῆς βενετικῆς Γερουσίας ἀγόρευσιν τοῦ ἀμπασαδόρου τῶν εὐγενῶν ἀποκρούοντος τὰς αἰτήσεις τοῦ τῶν ποπολάρων, ὡς σημειοῖ αὐτὴν ὁ Σουμάκης «—Καὶ ὁ ἀμπασαδὸρος τῶν ἀρχόντων ἀπληροῦθη, ὅτι ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ (οἱ ποπολάρου τῆς πόλεως) γυρβούν νὰ ἔχουν τέτοιαν ἐξουσίαν τὴν ὅμοιαν ζήτησιν πρέπει νὰ γυρβούν καὶ τὰ ξεχώρια ὅπου ἔχουν πλεον δικιον ἀπὸ λόγου τους, διότι εἰς πᾶσα χρεια τοῦ πρέντζιπε εἶναι πάντα ἔτοιμοι καὶ πάντα πρόθυμοι εἰς τὴν δούλευσίν του, (6) ἐνῶ ἀπὸ λόγου τους δὲν ἔχουν κάμμιαν βοήθειαν· ὁμοίως καὶ ἕτεροι ἄνθρωποι πρέπει νὰ γυρβούν ἐξουσίαν καὶ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον πρέπει νὰ ἦναι πε-

περὶ κινδυνεύουσας τάξεως ἐν Ζακύνθῳ, καὶ ἀνυψώθησαν τσαῦται κραυγαί, ὅπως σπείσῃ ὁ κόσμος εἰς βεήθειαν τῆς δῆθεν ἐπαπειλουμένης ὑπὸ τῶν λαζαρόνων περιουσίας καὶ ζωῆς τῶν Κυρίων, ἐνῶ οὗτοι οὐδέποτε ἀσφαλέστεροι ὑπῆρχαν ἢ μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν;

(α) Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐφθασε τότε ὁ τρόμος τῶν εὐγενῶν, ὥστε, ὅπως ψυφίωσι τὴν δευτέραν ἀμπασαρίαν, δὲν συνῆλθον εἰς κοινὸν ἐργον ἐν τῷ ὄρισμένῳ τῆς πόλεως τόπῳ τῶν συνεδριάσεων, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐξοχὴν, παραβιάζοντες τοιοτοτρόπως θεμελιώδη διάταξιν τοῦ θεσμοῦ τῆς εὐγενείας. Ἡ σπουδαία αὕτη λεπτομέρεια, τῆς συγκροτήσεως δηλονότι κοινῆς ἐργου εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἥτις παρουσιάζει γεγονός μεμονωμένον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀρχοντολογίου, σημειοῦται εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Σάβα ἐκδοθὲν χειρόγραφον.

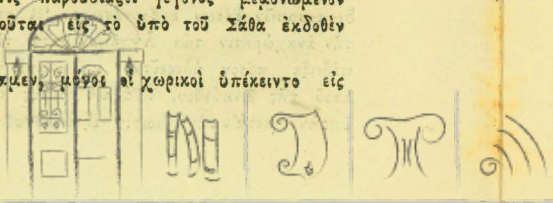
(6) Ὡς ἀνωτέρω (σελίς 8) ἐσημειώσαμεν, μὲν οἱ χωρικοὶ ὑπέκριντο εἰς στρατολογίαν.

ρίσσοι ἐξουσιαστάδαις καὶ κυβερνητάδαις καὶ σύγχισι πολλοὶ καὶ ἀντάραις δὲν θέλουρ λείπει πολλοί. Ἀληθινὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν ταῖς δόξαις καὶ τιμαῖς καὶ ἐξουσίαις, ἀμὴ δὲν ἐμποροῦν νὰ ταῖς ἔχουν, μόνον ὁ Θεὸς ἐδῶσε ταῖς χάραϊς μερικῶν καὶ ταῖς ἐξουσίαις, καὶ οἱ κατώτεροι νὰ ταῖς βλέπουν καὶ νὰ ταῖς τιμοῦν, καὶ νὰ στέκωνται εἰς τὴν ὑποταγὴν τῶν μεγαλητέρων καὶ ἐξουσιασάδων κατὰ πῶς ὁ Θεὸς ἐμοίρασε τὰ πράγματα, καὶ νὰ στέκωνται εἰς τὴν τάξιν τους καὶ ὅχι πᾶσα τοῦ νὰ δοθῇ νὰ ἐξουσιάσῃ, νὰ κάρῃ τὸν μέγαλον καὶ τὸν ἀρχον καὶ τὸν κυβερνήτην χωρὶς νὰ τοῦ πρέπη, μόνον ὁ πᾶσα ἔνας νὰ γνωρίζῃ τὸν ἑαυτὸν του.»

Ἡ Γερουσία τῆς Βενετίας ἀπέβριψεν εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις τὰς αἰτήσεις τῶν ποπολάρων, ὡς μὴ ἐχόντων δικαίωμα παραστάσεως, καὶ παρεδέξατο τὰς αἰτήσεις τῶν εὐγενῶν ἀποστέλλουσα τὰ παρ' αὐτῶν ὑποδειχθέντα ἄτομα, ὡς ἐκτάκτους ἀνακριτὰς καὶ δικαστὰς.

Ἄλλ' ὁ μὲν πρῶτος ἀπεσταλμένος, ὁ ἀφέντης ὁ Τζιβράς ὁ κουμεσάριος, ἤρξατο τῆς ἀνακρισεως, ἐβρίψεν ὅμως αὐτὴν εἰς τὰ ἀρχεῖα ἄνευ περαιτέρω ἐνεργείας, μολονότι καὶ περισσιας τουφεκίαις ἐβρίψαν ἐναντίον τοῦ κατέργου του οἱ ποπολάρου, καὶ αὐτὸς τοὺς ἐβρίψε λουμπαρδιαῖς (καρνονταῖς) ἀπὸ τὸ κάτεργο, ἀλλὰ ἐβρίχτε ταῖς μπάλαις ψηλὰ διὰ νὰ μὴ τοὺς σκοτώσῃ.

Ὁ δεῦτερος δὲ, ὁ ἀφέντης ὁ Πιζάνης ὁ γενεράλης τῶν τριῶν ἠησιῶν, ἐρχόμενος εἰς Ζάκυνθον ἐκηρύχθη ἀναφανδὸν κατὰ τῶν εὐγενῶν ἐνθαβρύνων τοὺς ποπολάρους. Ὅπερ δὲ σημειοῖ μετ' ἐκπλήξεως μεγάλης ὁ Σουμάκης εἶναι ὅτι, ὅχι μόνον αὐτὸς ὁ Πιζάνης, ἀλλὰ καὶ ὅλοι τοῦ Παλατιοῦ οἱ ἄνθρωποι ἐκρατοῦσαν μετὰ αὐτούς (τοὺς ποπολάρους) καὶ εἰς γνάντιον τῶν ἀρχόντων· πρᾶγμα ὅπου ὅλοι ἐφρίξαν εἰς τέτοια ἀπρεπεία ἀνόλιπτη. Φαινόμενον, εἰς τὸ ὅποιον δὲν ἴδοντο νὰ δώσῃ ἄλλην ἐξήγησιν ὁ Σουμάκης εἰμὴ ὅτι ὁ Θεὸς ἠθέλησε καὶ ἡμᾶς παιδεύσῃ (τοὺς ἀρχοντας) διὰ τὰς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

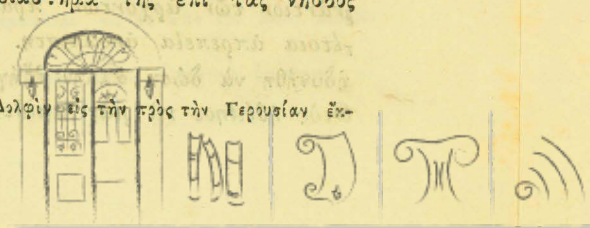
ἀμαρτίας μας και να τιμωρηθούμε και όχι δι' ἄλλην αἰτίαν.

Ἔνεκα μεταγενεστέρων διαταγῶν ἐκ Βενετίας, ὁ Πιζάνης ἐκράτησε τοὺς πέντε ἀρχηγούς τῶν ποπολάρων, ἀλλὰ ἐκεῖ ὁποῦ ἔπρεπε νὰ τοὺς βάλῃ εἰς δυνατὴν και σκοτεινὴν φυλακὴν, και μὲ τὰ σίδερα εἰς τὰ πόδια, ὡς τοὺς ἔπρεπε, αὐτοὺς τοὺς ἔβαλε εἰς ἓνα σπητιόπουλο, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν αὐλὴν του μέσα κτισμένο μὲ πηλόν, ὁποῦ μὲ πᾶσα παραμικρὸ σῦνεργο τὸ ἔσπαγαν και ἔφενγαν.

Συνεπεία ὀχλαγωγίας ἐντέχνως ὑποκινήσεως εἰς ἡν παρηκολούθει και ὁ συγγραφεὺς τῆς διηγήσεως Σουμάκης, οἱ κρατηθέντες ἐδραπέτευσαν, ὁ δὲ Πιζάνης μὴ κατορθώσας νὰ τοὺς συλλάβῃ ἐκ νέου τοὺς ἐγκρέμισε τὰ σπήτια και ἔκαμε τὸ πρᾶγμα τοὺς ἀφεντικὸ και εἰς τὸν τρόπον ἐτοῦτον ἀπέγρασε ἢ ὑπόθεσι ἐτούτη, και ἀπὸ τότε και ἐδῶ ἔχθηρα δὲν ἔλλειψε και εἶναι πάντα ἀνάμεσον τοὺς ἀρχοντας και ποπολάρων.

Ἐκ τῆς διηγήσεως ταύτης τοῦ εὐγενοῦς Σουμάκη σπουδαῖα προκύπτουσιν ἱστορικὰ γεγονότα. Καταφαίνεται ὅτι ἡ βενετικὴ κυβέρνησις, πολὺ πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς πρκακμῆς και ἀδυναμίας της, ἐθεώρησεν ὡς βάσιν τῆς πολιτικῆς της εἰς τὰς νήσους τὴν ὑπόθαλψιν τῶν πλοῦθων και τῆς διαιρέσεως, μεταχειριζομένη και ὑποστηρίζουσα, ὅτε μὲν τοὺς εὐγενεῖς κατὰ τοῦ λαοῦ, ὅτε δὲ τοῦτον κατ' ἐκείνων. Ἀπέκρουε πᾶσαν ἀξίωσιν τοῦ λαοῦ εἰς Βενετίαν, ἐδικαίωνε τοὺς εὐγενεῖς, παρεδέχετο τὰς αἰτήσεις των, ἔστελλεν ὡς ἐκτάκτους ἀπεσταλμένους, πρὸς τιμωρίαν τῶν ποπολάρων, οὗς οἱ εὐγενεῖς ὀνομαστὶ ἐζητοῦσαν, ἐνῶ εἰς τὰς νήσους ἐνεθάρρυνε διὰ τῶν ἀντιπροσώπων της τὸν ἐξεγερθέντα λαὸν και ἐκηρύσσετο ἀναφανδὸν κατὰ τῶν εὐγενῶν, ἕως οὗ ἔβλεπεν ὅτι ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τούτου ὑπὲρ ἐκείνων. Τὴν γραμμὴν ταύτην ἀππρέγκλιτον ἐτήρησεν ἡ πολιτικὴ τῆς Βενετίας καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς ἐπὶ τὰς νήσους κυριαρχίας της. (α)

(α) Ὁ γενικός Προδλεπτής Δανιὴλ Δολφίνος εἰς τὴν πρὸς τὴν Γερουσίαν ἐκ-

Προκύπτει ἀκόμη ὅτι ἕως ἀπὸ τοῦ 1600 εἶχε συσταματοποιηθῆ εἰς τὰς νήσους ἡ πάλῃ μεταξὺ εὐγενῶν και λαοῦ, τούτου μὲν ἀπαιτοῦντος ἰσόγητα δικαιωμάτων, ἐκείνων δὲ ἐπιμόνω; ἀρνούμενων. Ἡ πάλῃ αὕτη—ἦτις λίαν ἀνακριβῶς, καθ' ἡμᾶς, παρηλλήλίσθη ὑπὸ τινων πρὸς τὴν τῶν πατρικίων και πληθῆτων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ—δὲν ἠδυνήθη και δὲν ἠδύνατο δυστυχῶς, ἔνεκα τῆς δεσποζούσης πολιτικῆς, νὰ λήξῃ εἰς οὐδὲν ὑψηλόν, ὡς εἰς ἄλλους τόπους, ἐξαγόμενον. Δὲν ἐχρησίμειυσεν εἰμὴ νὰ ἐξάψῃ πῆθη και νὰ διεγείρῃ μίσση ἄνευ οὐδενός, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Βενετοκρατίας, κοινωφελούς διὰ τὸν τόπον ἢ ἐντίμου διὰ τοὺς δεσπζοντας ἐξαγομένου.

Μόλον τούτο ἡ πάλῃ αὕτη, και τοι ἄγονος ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Βενετοκρατίας, ἀργότερα ἐκαρποφόρησεν, ἀποτελεῖ δὲ οὐχὶ τὴν μικροτέραν τῶν μαρτυριῶν περὶ τῆς και ἐν αὐταῖς ταῖς ἐποχαῖς τῆς ἐθνικῆς συμφορᾶς και ὀδύνης ἀκατασχέτου ὀρμῆς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πνεύματος πρὸς τὴν ἰσονομίαν και ἰσοπολιτείαν.

Μόλις κατέπαυσε τὸ ῥεμπελίον τῶν 1628, νέας πάλιν ἀπαιτήσεις ἀπολαβῆς δικαιωμάτων οἱ ποπολάροι Ζακύνθου προέβχλον και νέαι ἐπανειλημένως ἀμπασαρῖαι εἰς Βενετίαν ἐστάλησαν. Ἡ Γερουσία τῆς Βενετίας θέλουσα νὰ δεῖξῃ ὅτι δὲν ἐπέμενεν ἀπορρίπτουσα ἐν ἀρχῇ ὡς ἀπαραδέκτους, λόγῳ μὴ δικαιώματος παραστάσεως, τὰς αἰτήσεις τῶν ποπολάρων, παρέπεμψε τούτους κατὰ τὸ ἔτος 1699 ὅπως κατ' ἀντιμωλίαν μετὰ τῶν εὐγενῶν δικασθῶσι παρὰ τοῦ ἐν Κερκύρα ἐδρεύοντος Γενικοῦ Προδλεπτοῦ. Ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπαρουσιάσθησαν δύο ἀμπασαδόροι, ἀντιπρόσωποι τῶν εὐγενῶν, και δύο ἐκ τοῦ λαοῦ. Ὁ Γενικός Προδλεπτής δι' ἀποφάσεώς του ἐκ-

θεσίν του γράφει: «Αἱ διχόνοιαι μεταξὺ εὐγενῶν και λαοῦ γενικευθεῖσαι εἰς νῆλας τὰς νήσους ἐξασφαλίζουσι τὴν ὑποταγὴν τῶν ὑπηκόων και τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἱμετέρας Γαληνότητος. Ὁρέμιμον εἶναι νὰ μετριάζωνται πρὸς ἀποφυγὴν ὀλεθρίων συμβάντων, ἀλλ' οὐχὶ και νὰ ἐξαλειφῶνται.» (Lunzi op. cit. p. 326.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

δοθείσης τὴν 18 Αὐγούστου 1699 ἀπέβριψε τὰς αἰτήσεις τῶν ποπολάρων ὡς ἀντιβαίνουσας εἰς τοὺς ὑπάρχοντας θεσμοὺς καὶ νόμους, καὶ δι' αὐστηροτάτων ποινῶν ἀπηγορεύθη καὶ αὐτὴ ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος κομέσου, ἥτοι ἀντιπροσώπου ἢ ἀπεσταλμένου τοῦ λαοῦ. (α)

Πρὶν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ἦτοι κατὰ τὸ 1683, οἱ εὐγενεῖς Ζακύνθου ἐνόμισαν ὅτι ἠδύναντο νὰ καταπραύνωσι τοὺς ποπολάρους παραδεχόμενοι δύο οἰκογενεῖας ἐξ αὐτῶν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν εὐγενῶν. Οὕτως αἱ τότε 94 εὐγενῶν οἰκογένειαι ἐγένοντο 93. Ταῦτοχρόνως ὁμοῦ ἐθεσπίσθη ὅτι δι' οὐδεμίαν πλέον περίστασιν ἢ πρόφασιν ἐπετρέπετο νὰ ἐπαυξηθῇ ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν 93 οἰκογενειῶν. Τὸ θέσπισμα ἐτηρήθη ἀπαράβητον μέχρι τέλους τῆς Βενετοκρατίας. Ἐκτοτε ὁμοῦ οἱ εὐγενεῖς Ζακύνθου δὲν ἠρνοῦντο, ὡς οἱ τῆς Κερκύρας, νὰ παραλαμβάνωσιν ἐκ τῶν ποπολάρων μίαν οἰκογένειαν πρὸς ἀναπλήρωσιν κενοῦ σχηματισθέντος ἐν τῷ κύκλῳ τῆς εὐγενείας ὡς ἐκ τῆς ἐκλείψεως τινὸς ἐκ τῶν 93 οἰκογενειῶν, καὶ ἐπομένως δὲν εὐρέθησαν ὡς οἱ τῆς Κερκύρας εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλαττώσωσιν, ἕνεκα ἐκλείψεως ἀτόμων τῆς τάξεώς των, τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τοῦ κοινωγείου των. Τὸ κοινωγίον ἐν Ζακύνθῳ ἠρίθμει μέχρι τέλους τῆς Βενετοκρατίας 150 μέλη.

Ἐνεκα τῆς ἐξ ἴσου καὶ εἰς τὰς δύο νήσους Κερκύρας καὶ Ζακύνθου αὐστηρᾶς ἐπαγρυπνήσεως τοῦ σώματος τῶν εὐγενῶν πρὸς τήρησιν τῆς ἀγρότητος αὐτοῦ καὶ ἀπομάκρυνσιν παντὸς ἀκαθάρτου στοιχείου, ἐπῆρχε πλήρης ἀμοιβαιότης καὶ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν εὐγενῶν σωμάτων τῶν δύο νήσων. Ἄν ὁ εὐγενὴς Κερκύρας ἐτύγχανεν εἰς Ζακύνθον εἶχε δικαίωμα νὰ εἰσέρχεται καὶ νὰ ψηφίζῃ εἰς τὸ κοινωγίον μετὰ τῶν ἰθαγενῶν, ἐξ ἴσου καὶ ὁ Ζακύνθιος εὐγενὴς ἂν εὐρίσκετο εἰς Κέρκυραν. Τοῦτο ὁμοῦ δὲν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς εὐγενεῖς Κεφαλληνίας καὶ τῶν ἄλλων νήσων, τοὺς ὁποίους,

(α) Leggi municipale Vol. I. p. 375. — Lunzi op. cit. pag. 325.

δι' οὗς λόγους ἀμέσως θὰ ἴδωμεν, οἱ εὐγενεῖς Κερκύρας καὶ Ζακύνθου δὲν ἀνεγνώριζον ὡς τοιοῦτους, θεωροῦντες αὐτοὺς ἀκαθάρτους.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ οὐδέποτε κατωρθώθη ἡ σύστασις σώματος εὐγενῶν κατὰ τοὺς ἐν Κερκύρα καὶ Ζακύνθῳ ἰσχύσαντας θεσμοὺς καὶ κανονισμοὺς τῆς εὐγενείας.

Οἱ Βενετοὶ, ὡς εἶδομεν, καθεῖξαν ὀριστικῶς τὴν Κεφαλληνίαν τὸ ἔτος 1500. (α) Μετὰ πέντε δὲ ἔτη, ἦτοι τὸ 1505, προσέβηται ἐκ Κεφαλληνίας σταλέντες εἰς Βενετίαν ἐξητήσαντο νὰ συστηθῇ καὶ εἰς Κεφαλληνίαν «κοινωγίον ἐκ τῶν προὔχόντων τῆς νήσου, ὅπως οὗτοι, τῇ συμπράξει τῶν τοπικῶν βενετικῶν ἀρχῶν, συσκέπτωνται καὶ συζητῶσι τὰ περὶ πικαλῶν καὶ ὠφελίμων δι' ἅπαντα τὸν λαόν, ὡς τοῦτο ἐπιθεῖσται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς βενετικὰς κτήσεις».

Ἡ Βενετία παρεδέχθη τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὑπὸ ὄρον ὅτι οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἦναι μέλος τοῦ κοινωγείου μὴ ἔχων ἰδιόκτητον μόνιμον κατοικίαν ἐν τῷ φρουρίῳ (ἀγίου Γεωργίου) ἢ εἰς τὰ πέριξ αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν οὐχὶ μείζονα τοῦ ἐνὸς μιλίου ἐκ τοῦ φρουρίου.

Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι ἐν τῶν τριῶν ἀναποφεύκτων συστατικῶν τῆς εὐγενείας ἦτο καὶ ἡ μόνιμος διαμονὴ ἐν ἰδιοκτητῶν ἐν τῇ πόλει κατοικίᾳ. Οἱ Κεφαλλῆνες ὁμοῦ ἦσαν τότε διεσπαρμένοι ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου, ἴσως δὲ ὅπως κατ' ὀλίγον καὶ εὐκολώτερον συγκεντρώσῃ εἰς τὸ ὠρισμένον μέρος τοῦ φρουρίου τοὺς ἐπιφανεστέρους τῆς νήσου, ἢ Βενετία παρεχώρησε κατ' ἐξαιρέσιν εἰς τοὺς μέλλοντας εὐγενεῖς Κεφαλλῆνας τὸ προνόμιον τοῦ νὰ δύνανται νὰ κατοικήσωσι καὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μιλίου ἀπὸ τοῦ ὠρισμένου τοπικοῦ κέντρου τῆς εὐγενείας. Ἰδοὺ μίαν τῶν αἰτιῶν δι' ὧν οἱ εὐγενεῖς Κερκύρας καὶ Ζακύνθου ἐθεωροῦσαν ἀκαθάρτους τοὺς τῆς Κεφαλληνίας.

(α) Εἰς Ζακύνθον ὁ πρῶτος τακτικὸς Προβλεπτής (Provveditore) ἦλθεν ἐκ Βενετίας τὸ ἔτος 1484.

Κατ' ἀρχάς ἠδυνήθησαν ἐκ τῶν μετοικησάντων ἐν τῷ φρου-
ρίῳ ἢ περίξ αὐτοῦ νὰ συγκεντρώσωσι περὶ αὐτοῦ οἱ Βενε-
τοὶ διοικηταὶ εἰδὸς τι κοινσέγιου, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τοῦ ἔτους
1608 ὁ Γενικὸς Προβλεπτής Φίλιππος Πασκουαλίγγος, ἐπανερ-
χόμενος ἐκ τῆς κατὰ νόμον περιοδείας του, ἔγραψε περὶ Κε-
φαλληνίας: «Μολονότι ἕως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1505 ἀπεφατίσθη
ὑπὸ τῆς ἐξοχωτάτης Γερουσίας, κατ' αἴτησιν τῶν λαῶν ἐ-
πικείνων, νὰ συνέρχηται τὸ κοινσέγιον καὶ διασαφηνίσθη ὅτι
οὐδείς ἠδύνατο νὰ γίνῃ δεκτὸς (εἰς τὸ κοινσέγιον) ἂν δὲν
διέμενεν ἐν τῷ φρουρίῳ ἢ περίξ αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν ἐνός
μιλίου, μᾶλλον τοῦτο κατὰ διαφόρους καιροὺς παρεσίχθησαν
ἡτόσαι, ὥστε τῶρα φθάνουσιν εἰς ὀκτακοσίους ἢ ἔνενακοσίους,
καὶ μὴ χωροῦντες εἰς τὸ διοικητήριον συνεφώνησαν νὰ κά-
μνωσι κοινσέγιον εἰς τὸν δρόμον . . . »

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ διασαφηνίσωμεν ὁποία προσβολὴ τῆς
ἄξιωπρεπείας τῆς εὐγενείας καὶ δὴ ἀνατροπὴ τῶν θεσμῶν
τῆς καὶ ἄρνησις τῆς φύσεως αὐτῆς ἦτο αὐτὴ ἢ ἐν ὑπαίθρῳ
συγκρότησις τοῦ κοινσέγιου. Ἄν κατὰ τὴν δευτέραν ἐν Ἀθή-
ναις συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων εὐρέθησαν σοβαροὶ ἄλλως καὶ
σπουδαῖοι ἄνδρες, οἵτινες κατὰ τὸ 1864 ὑπὸ τὴν ἀ-
κρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Παρθενῶνος
ἔφριζαν ὅτε ἐπροτάθη ἡ ἐλευθερία τῶν ἐν ὑπαίθρῳ συνελεύ-
σεων τοῦ λαοῦ καὶ μ' ὅλην τὴν δύναμιν τῆς εὐγλωττίας των
—καὶ τοὶ ἐπὶ ματαίῳ—ἐπολέμησαν τὴν πρότασιν, δύναται
πᾶς τις εὐκόλως νὰ ἐννοήσῃ τί ἠσθάνοντο οἱ Προβλεπταὶ τῆς
Βενετίας ἐλπόντες συνελεύσεις κοινσέγιου εὐγενῶν ἐν ὑπαί-
θρῳ ὑπὸ τὰ βενετικά πυροβόλα τοῦ φρουρίου ἁγίου Γεωργίου
Κεφαλληνίας.

Ὁ Λούντζης ἀντιγράφει διάφορα τεμάχια ἐκθέσεων Βενετῶν
Προβλεπτῶν περιγραφόντων μὲ ἀληθῆ ὀλιγαρχικὸν πόνον ψυ-
χῆς τὰς συμβαινούσας εἰς τὰ ἐν ὑπαίθρῳ ταῦτα κοινσέγια
ἀταξίως καὶ ἀνευγενεῖς παρεκτροπᾶς. Δὲν φθάνει ὅτι συνήρχοντο
ἐν ὑπαίθρῳ, ἀλλὰ συνήρχοντο καὶ τρώγοντες καὶ πίνοντες. «Εἶ-
» δὲ τινὰς μὲ τούτους ἰδίους μου ὀφθαλμοὺς (γράφει ὁ Προβλεπ-
τής)

» πτῆς Τρεβιζάνος κατὰ τὸ 1613) νὰ χάνωσι τὰς φρένας των,
» καὶ νὰ μὴ δύνωνται νὰ στηριχθῶσιν εἰς τοὺς πόδας των, ὅ-
» πως ἐξέλθωσι τοῦ κοινσέγιου, (α)» — ἀλλὰ τὸ χεῖριστον ἦτο ὅτι
εἰσέρχοντο εἰς τὸ κοινσέγιον καὶ χωρικοί.

«Τὸ κοινσέγιον τῆς Κεφαλληνίας (γράφει ὁ Προβλεπτής
» Γιουστινιάνης κατὰ τὸ 1624) εἶναι, ἂν θέλῃ τις νὰ εἰπῇ τὴν
» ἀλήθειαν, ὄχι μόνον κοινσέγιον λαοῦ, ἀλλὰ χωρικῶν, καθότι
» γέμει ἀνθρώπων τῆς ἐξοχῆς ἐργαζομένων καθημερινῶς μὲ
» τὴν ἀξίην καὶ τὸ ἄροτρον· δὲν δύναται τις νὰ τὸ χαρακτηρίσῃ
» εἰμὴ λαβύρινθον συγχύσεως. . . . συνέρχονται ἐν αὐτῷ πλέον
» τῶν χιλίων».

Ὡς ἐκ τούτου ἀπέφευγον τὴν συγκρότησιν τοιούτων κοιν-
σέγιων καὶ ἐνίοτε παρήχοντο δεκάδες ἐτῶν χωρὶς νὰ τὸ
προσκαλέσωσιν.

Ἐγένοντο ἐπανειλημμέναι ἀπόπειραι πρὸς ἐκκαθάρισιν τοῦ
κοινσέγιου, ἀλλὰ φαίνεται ἐπὶ ματαίῳ.

Κατὰ τὸ 1750 ἤγουν τεσσαράκοντα ἐπτὰ ἔτη πρὶν τῆς
λήξεως τῆς Βενετοκρατίας, κατ' αἴτησιν τῶν ὀλιγαρχικῶν Κε-
φαλληνίας, ἀπεστάλη ὁ Γενικὸς Προβλεπτής Βιτούρης ὅπως ἐκ-
καθάρισιν τὸ κοινσέγιον διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν τεχνιτῶν, ἐρ-
γατῶν καὶ νόθων διὰ νὰ κατορθωθῇ συγκρότησις κοινσέγιου,
τὸ ὁποῖον τότε ἐπ' εἰκοσι συνεχῆ ἔτη δὲν εἶχε συνέλθει. —
«Ἐπελήφθη ὁ Βιτούρης (γράφει ἕτερος Γενικὸς Προβλεπτής, ὁ Γρι-
» μάνης) τοῦ τεραστίου ἔργου (τῆς ἐκκαθάρσεως), ἀλλὰ συντά-
» ρησας ἐκ νέου τὸ βιβλίον τῶν πολιτῶν (εὐγενῶν) ἀφοῦ ἔκα-
» με τὰς ἐκκαθάρσεις ἐνεγράφη ὁ ἀριθμὸς ἐξ ἑκατάδων».

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος βεβαίως δὲν ἐπέτρεπε τὴν συγκρότησιν
κοινσέγιου, ἀφοῦ εἰς αὐτὴν τὴν μητροπόλιν Βενετίαν τὸ ἐκεῖ
μέγα κοινσέγιον τῶν εὐγενῶν δὲν ἠρίθμει πλέον τῶν 1200 (β).
Τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἀπόπειραν ἐκκαθάρσεως ὑπὸ Βιτούρη,
ἤγουν κατὰ τὸ 1754, ὁ Προβλεπτής Πασκουάλης (Λαμπρινὸς) Κι-

(α) Lunzi oper. cit. pag. 321.

κόνιας γράφων τὴν συνήθη πρὸς τὴν βενετικὴν Γερουσίαν ἐκ-
θεσίην του ἀναγγέλλει ὅτι τὸ κοινόν Κεφαλληνίας δὲν εἶχε
συνέλθει ἀκόμη.

Ἴδου διατί οἱ εὐγενεῖς Κερκύρας καὶ Ζακύνθου δὲν ἀνεγνώ-
ριζον εὐγενεῖς Κεφαλληνίας καὶ δὲν παρεδέχοντο ἀμοιβαίτη-
τα κοινότητος μετ' αὐτῶν.

Εἴτε διότι ἡ Βενετία δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκεντρώσῃ ἐπὶ τὸ
αὐτὸ τὸν ἀναγκαιούντα καθαρὸν ἀριθμὸν εὐγενῶν, εἴτε διό-
τι οἱ συγκεντρωθέντες εἰς τὸ φρούριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου
δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν ἢ τὴν ἐνότητα τῶν ἐν Κερκύρα καὶ
Ζακύνθῳ πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐκάστοτε ζητούντων νὰ εἰς-
πηδήσωσιν, εἴτε διότι αὐτοὶ οἱ ἐγγεγραμμένοι εὐγενεῖς εἰς-
ἤγαγον ἕκαστος αὐθακρέτως νέους πρὸς ἐπικουρίαν καὶ ὑπερ-
ίσχυσιν κατὰ τὰς ψηφοφορίας, εἴτε δι' ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ, τὸ
ἐξαγόμενον ὑπῆρξεν ὅτι ἐν Κεφαλληνίᾳ χρυσὴ βίβλος καὶ κον-
σέγιον εὐγενῶν, ὡς ἐννοοῦσαν αὐτὰ οἱ Βενετοὶ καὶ ὡς ἐσχη-
ματίσθησαν ἐν Κερκύρα καὶ Ζακύνθῳ, δὲν κατηρτίσθησαν (α)
καὶ ἡ ξενικὴ ὀλιγαρχία δὲν ὑπερίσχυεν ὀλοσχερῶς ἐπὶ τοῦ
ἐθνικοῦ δημοκρατικοῦ πνεύματος.

Τοῦτο ἐπήνεγκεν ὁμοῦ ὡς ἀναγκαίαν συνέπειαν ὅτι, μὴ δυνα-
θέντων τῶν κρατούντων νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν κοινωνικὴν των

(α) Τὸ ἐν τῷ ἀρχαιοφυλακείῳ Κεφαλληνίας διατηρούμενον βιβλίον εὐγενῶν οἰ-
κογενειῶν τῆς νήσου ἐκείνης, ἐμπεριλαμβάνον τὰ ὀνόματα τῶν ἐν αὐτῷ ἐγ-
γραφεισῶν οἰκογενειῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1593 ἕως τοῦ 1604, καταχωρούμενον
ὑπὸ τοῦ Π. Χιώτου ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων του, μνη-
στεύει μόνον περὶ μᾶς τῶν ἀπιστοχυρῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀποπειρῶν. Τὸ πε-
ρὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον ἐπιγράφεται Libro conseq. Famiglie nobili cata-
logate dal 19 Marzo 1593 al 1. Luglio 1604. Τὸ ὅλον τῶν ἐν αὐτῷ
οἰκογενειῶν μετὰ τῶν κλάδων αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς περίπου 190, ἀριθμὸς
μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τοῦ ὅγκου αὐτοῦ νὰ παραστήσῃ καθ' ἅρᾳ καὶ
ἀ μί α ν τ ο ν εὐγένειαν. Ἐκτὸς γούτου εἶδομεν ἀνωτέρω τὰς μετὰ τὸ ἔτος
1604 ἐκθέσεις τῶν Προβλεπτῶν Πασκοκαλίγγου (1608) Τρεβιζάνου (1613)
Γιουστινιάνη (1624) μαρτυρούντων τὴν μὴ ὑπαρξίν ἄλλοις κοινότητος ἐν
Κεφαλληνίᾳ. Ἐχομεν ἐπὶ τέλους τὴν κατὰ τὸ 1730 μαρτυρίαν τοῦ Βιτού-
ρη περὶ τοῦ τέρτος τῶν ἑξ' ἑκατῶν τοῦ ἀποκαθαρωθέντος καταλό-
γου καὶ τὴν τοῦ Κικόνια κατὰ τὸ 1754, περὶ ἐντελοῦς ἀπιστοχίας τῶν
πρὸς συγκρότησιν κοινότητος ἀποπειρῶν.

διοργάνωσιν καὶ ἐπομένως τὴν μορφήν τῆς κυβερνήσεώς των,
ὁ τόπος ἔπρεπε πρὶν τῶν ἄλλων νήσων εἰς τὴν ἀναρχίαν.

Ἐκάστη πλουσία οἰκογένεια ἀπετέλει περὶ ἑαυτὴν ἰδιαίτε-
ραν οἰονεὶ τοπαρχίαν, αἱ δὲ ἀναπόφευκτοὶ ἐν τοιαύτῃ κα-
ταστάσει ἀντιζηλῖαι ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης κατὰ τὴν πρῶτην
χαλάρωσιν τῆς ξένης ἐπὶ τοῦ τόπου ἐξουσίας νὰ ἐκτραγῶσιν
εἰς αἰμακτηρὰς ῥήξεις, ὧν αἱ πλεῖστοι ὑπερίσχυον χαρακτηρι-
στικὸν ἐπαρουσίασαν, οὐχὶ ἐξέγερσιν πιεζομένης τάξεως κατὰ
τῆς πιεζούσης, ἀλλὰ ἐπίθεσιν τοπαρχῶν κατὰ τῶν ἀντιζήλων των.

Ἐκατὸν εἴκοσι τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Βε-
νετοκρατίας ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἤγουν κατὰ τὸ 1624, ὁ γενι-
κὸς Προβλεπτής Ζαχαρίας Γαβριήλ ἔγραφεν εἰς τὴν ἐκθεσίην του
— « Εἰς τὰς δύο νήσους Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου εὖρον
» μνησικακίας καὶ μίσην παράγοντα σκληροτάτας ἐκδικήσεις . . .
» τοῦτο παρατηρεῖται ἰδίως ἐν Κεφαλληνίᾳ, πηγὴ δὲ ὅλων τῶν
» κακῶν τούτων εἶναι οὐχὶ λόγος φιλοτιμίας ἀλλὰ ἐπιθυμία
» σφετερισμοῦ τῆς ἀλλοτρίου περιουσίας . . . »

Ἐκατὸν τριάκοντα ἔτη ἀργότερα ἤγουν τὸ 1754 ὁ Προ-
βλεπτής Κικόνιας, ὃν ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἰδοὺ πῶς ἀπεικο-
νίζει τὴν κατάστασιν τῆς Κεφαλληνίας.

« Πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ὑπαγορεύσῃ ἡ ματαιότης καὶ ἰδιοτέλεια
» τῶν ἰσχυροτέρων κατὰ τῶν ἀδυνάτων τίθεται εἰς ἐνέργειαν πα-
» ρὰ τῶν κατοίκων ἐκείνων, οἵτινες ἀναθέτουσι τὴν εὐτυχίαν
» των οὐχὶ εἰς τὸν σεβασμὸν τῶν νόμων ἀλλ' εἰς τὴν ἐπὶ
» τῶν ἄλλων ὑπεροχὴν των. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης, κοινῆς εἰς
» πᾶσαν τάξιν καὶ κατάστασιν προσώπων σχετικῶς πρὸς τὰ
» μέσα ἐκάστου, πηγάζουσιν ὡς ἐκ μεμολυσμένης πηγῆς αἱ
» τοσαῦται βιαιοπραγίαι, ἐπιθέσεις, πιέσεις, ἀρπαγαί, κατα-
» στροφαὶ κτημάτων, συκοφαντικαὶ ἐφευρέσεις καὶ ἄλλαι ἐγ-
» κληματικαὶ πράξεις προκαλοῦσαι συνεχεῖς καταγγελίας, φθά-
» νουσι δὲ νὰ γίνωνται ὀχληροὶ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀνώτερα δι-
» οναστῆρια εἶδα ἀκόμη νεκρωμένον καὶ ἐκτάδην ἐπὶ μακρῶν
» σειρῶν ἑτῶν κείμενον τὸ κοινόν τῶν πολιτῶν (εὐγενῶν)
» καὶ καταπορευθεῖσαν τὴν ἐκλογὴν τῶν ὑπαλλήλων διὰ τὰς

ΙΑΚΩΒΑΚΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΡΤΗΡΙΑ

»υπερβολικά; απαιτήσεις τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ ἀρχηγῶν, ἀξιούντων
»να διαθέτωσι διὰ παντὸς μέσου κατ' ἰδίαν βούλησιν περὶ
»τῆς τύχης τῆς ὅλης κοινότητος».

Ἄλλ' ὁ Βενετὸς ὅμως Προβλεπτῆς, ἐνῶ τοιαύτην τὴν κα-
τάστασιν τοῦ τόπου ἀπεικόνιζεν, οὔτε κἀν ὑπόπτειε, φαίνεται,
ὅτι ἡ μεμολυσμένη πηγὴ τῆς ὅλης αὐτῆς καταστάσεως, ἀρ-
ξαμένης μὲν πρὶν τῶν ἄλλων νήσων ἐν Κεφαλληνίᾳ, μὴ πε-
ριορισθείσης ὅμως μόνον ἐν αὐτῇ, ὡς ἀκολούθως θέλομεν ἰδεῖ,
ἦτο τὸ κυβερνητικὸν καὶ διοικητικὸν ἐκεῖνο σύστημα τῆς μη-
τροπόλεως τὸ ὁποῖον ἐν τῇ θάσει αὐτοῦ πρὸ πολλοῦ καταρ-
ρέον προητοιμάζετο νὰ συμπαρασύρῃ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων του τὴν
ἐπ' αὐτοῦ ἀνεγερθεῖσαν ἐπικράτειαν.

Εἰς Λευκάδα τὰ πράγματα ἐκανονίσθησαν εἰς τρόπον λογι-
κώτερον καὶ συμφωνώτερον πρὸς τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα.

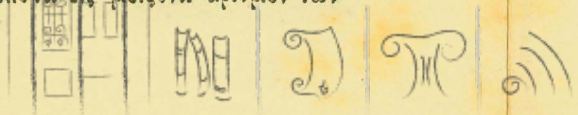
Ὅτε ὁ Μοροζίνης κατὰ τὸ 1684 ἀπῆλασε τοὺς Τούρκους
ἀπὸ τῆς νήσου ἐκείνης, τὰ τῆς τοπικῆς αὐτῆς διοικήσεως
καὶ διαχειρίσεως διοργανώθησαν τῇ θάσει ἀναφορᾶς τῶν κα-
τοίκων δισβιθασθείσης εἰς τὴν Γερουσίαν τῆς Βενετίας. Διὰ
τῆς ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς τῶν Λευκαδίων ἐκδοθείσης ἀποφάσεως
τῆς Γερουσίας ὑπὸ τὸν τίτλον *Προνόμια τῆς ἀγίας Μαύ-
ρας* ἐγκαθιδρύετο καὶ ἐν Λευκάδι τὸ ἀναπόφευκτον κοινόν
συγκροτούμενον ὑπὸ κατοίκων τῆς πόλεως, ἀλλὰ ἐπὶ
βάσεων οὐχὶ τόσων στενῶν ὡς εἰς τὰς ἄλλας νήσους. Οἱ
εὐγενεῖς δὲ τῆς Λευκάδος, καλλίτερον τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις
νήσοις συναδέλφων των τὴν βᾶσιν τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας
καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν συμφέροντα ἐνοήσαντες, δὲν κατεδίκασαν
τοὺς κατοίκους τῆς ἐξοχῆς εἰς παντελῆ στέρησιν παντὸς πο-
λιτικοῦ δικαίωματος, οὔτε ἐθεώρησαν τὴν μετὰ τῶν χωρικῶν
συγκοινωνίαν τοσοῦτον καταβιβάζουσαν τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν,
ὥστε νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι ὁ εὐγενὴς ὁ μεταβαίνων νὰ κα-
τοικήσῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐστερεῖτο τῆς εὐγενείας καὶ τῶν ἐξ
αὐτῆς δικαιωμάτων, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας εἰσήγαγον εἰς τὸ κον-
σέγιόν των καὶ χωρικοὺς, καὶ μάλιστα εἰς μέγιστον ἀριθμὸν τῶν

ἐκ τῆς πόλεως μελῶν. (α) Ἡ ἔμφρων αὕτη καὶ σύμφωνος
πρὸς τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα διαγωγή ἔλαβε τὴν ἀνταμοιβὴν
τῆς. Ἡ Λευκάς, ὡς θέλομεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον, ἀππλάγη τῶν
σπαραγμῶν εἰς οὓς αἱ ἄλλαι νῆσοι ὑπέκυψαν μετὰ τὴν πτώ-
σιν τῆς Βενετίας.

Ἐκ τῶν τριῶν μικρῶν νήσων ἡ Ἰθάκη καὶ Παζοὶ δὲν ὑπέκυψαν
εἰς ἐγγώριον ὀλιγαρχίαν. Σῶμα εὐγενείας εἰς αὐτὰς δὲν εἰσῆχθη.
Ἰσως οἱ ὀλιγάρχαι τῆς Βενετίας, οἵτινες εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν
διοικητῶν Κεφαλληνίας καὶ Κερκύρας, καθὼς καὶ εἰς τὰς τῶν Γε-
νικῶν Προβλεπτῶν, ἔβλεπον συνοδευόμενον τὸ ὄνομα τῶν
Παζῶν μετὰ τὸ ἐπίθετον τοῦ σκοπέλου, τὸ δὲ τῆς Ἰθάκης με-
τὴν σημείωσιν ὅτι δὲν ἐμπεριεῖχεν εἰμὴ δῶμα χωρὶς, εὗρον ἀ-
συμβίβαστον μετὰ τὸ ὕψος τῆς εὐγενείας τὴν εἰς τὰς νήσους
ἐκείνας εἰσαγωγὴν καὶ ἀνδρῶν τῶν κανονισμῶν καὶ προνο-
μιῶν τῆς. Οὕτως αἱ νῆσοι ἐκεῖναι ἠτύχησαν νὰ μὴ κυκλο-
φορήσῃ εἰς τὰς φλέβας τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δη-
λητήριον, τοῦ ὁποίου τὰς συνεπείας αἱ ἄλλαι νῆσοι, ἀτυχέ-
στεραι κατὰ τοῦτο, αἰσθάνονται καὶ θὰ αἰσθανθῶσιν ἴσως ἐπὶ
τινα χρόνον ἀκόμη. Καθότι, ἂν ἦναι ἀληθές ὅτι μία γενεὰ
δὲν ἐξαρκεῖ ὅπως ἐπανορθώσῃ τὰ κακὰ μιᾶς φαύλης κυβερ-
νήσεως, δῶμα γενεαὶ δὲν ἐξαρκούσι βεβαίως διὰ νὰ θεραπεύ-
σωσι τὰς κακὰς συνεπείας κακῆς κυβερνήσεως καὶ κακῶν
θεσμῶν, ἐπὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ὅλας ἑκατονταετηρίδας ἐπε-
νεργησάντων.

Εἰς τὰ Κύθηρα ἡ εὐγένεια εἰσῆχθη μετὰ ὅλας αὐτῆς τὰς
διατυπώσεις καὶ κανόνας. Οἱ εὐγενεῖς τῶν Κυθῆρων δὲν ἐμει-
ναν ὀπισθεν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις νήσοις συναδέλφων των καὶ
ὡς πρὸς τὴν περιφρόνησιν καὶ πῖσιν τῶν τάξεων τῶν πο-
πόλλων καὶ ἰδίως τῶν χωρικῶν, καὶ ὡς πρὸς τὰς μεταξὺ

(α) La costituzione politica di santa Maura aveva fino da principio
assunto un carattere popolare, e perciò il consiglio era piuttosto una
congrega popolare che aristocratica, e sembra, dietro la testimonianza
del Provveditore Erizzo, che per la maggior parte si componesse di
lavoratori della campagna (Lunzi oper. citat. 346)

αὐτῶν αίματιγράς διενέξεις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ κοινοῦ τῶν εὐγενῶν Κυθῆρων προσδιορίσθη ἕως ἀπὸ τοῦ 1572 εἰς τριάκοντα, καὶ ἀπεφασίσθη ὡς ἀνυπέρβατος συνεπείᾳ συμβιβασμοῦ μεταξὺ τῶν προϋχόντων συνταχθέντος διὰ χειρὸς τοῦ γενικοῦ Προβλεπτοῦ τοῦ βασιλείου τῆς Κρήτης Δανιὴλ Βενιέρ, μεταβάλλοντος ἐπίτηδες εἰς Κύθηρα ὅτε συνετάχθη καὶ ἡ χρυσὴ τῶν Κυθῆρων βίβλος.

Ἄς ἴδωμεν τώρα ποῖον πολιτικὸν οἰκοδόμημα ἀνηγείρετο ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς ταύτης ὀργανώσεως ἢ, κυριολεκτικώτερον εἶπεῖν, ἐπὶ τῆς ἀνατροπῆς ταύτης τῶν βάσεων τῆς κοινωνίας.

Εἶδομεν ὅτι τοῦ πολίτου τὸ δικαίωμα περιωρίζετο εἰς μόνα τὰ μέλη τῶν ἐν τῇ χρυσῇ βίβλῳ ἐγγεγραμμένων οἰκογενειῶν.

Τὰ μέλη ταῦτα, τὰ ἐν νομίμῳ ἡλικίᾳ, συνήρχοντο ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς γενικὸν ἢ μέγα κοινσίγιον πρὸς ἐκλογὴν τοῦ μικροῦ ἢ τοῦ κυρίως κοινσέγιου, τοῦ τῶν ἐκατὸν πενήκοντα. (α)

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ μικροῦ κοινσέγιου τῶν 150, τὸ μέγα διελύετο ἵνα συνέλθῃ ἐκ νέου μόνον τὸ ἐπιὸν ἔτος, ἐπομένως μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ μεγάλου κοινσέγιου, τοῦ ἀπαρτίζοντος μόνον τὸ ἐκλογικὸν τοῦ τόπου σῶμα, πᾶσα οἰαδήποτε ἐνάσκησις πολιτικοῦ δικαιώματος περιωρίζετο εἰς μόνον τὰ 150 ἄτομα τοῦ μικροῦ ἢ κυρίως κοινσέγιου.—Ποῖα δὲ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, τὰ, κατὰ τὴν τότε γλῶσσαν, προνόμια τοῦ κοινσέγιου τούτου;

Ὅπως καθαρώτερα καὶ συντομώτερα ἐκφρασθῶμεν, ἄς σημειώσωμεν κατὰ πρῶτον ποῖα τὰ δικαιώματα ἅπερ ἡ Βενετία διὰ τοῦ ἐν ταῖς νήσοις ἀντιπροσωπεύοντας αὐτὴν ἐτήρει.

Ἡ διοίκησις καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς, τῆς ἀστυνομίας, ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις καὶ λεπτομερείας αὐτῆς, μὴ ἐξαιρουμένης, ἦτον εἰς χεῖρας τοῦ λεγομένου διοικητηρίου (reggimento) τὸ ἑποῖον συνέκειτο ὑπὸ τοῦ Βενετοῦ Προβλεπτοῦ (Προβε-

(α) Τὸ μέγα κοινσίγιον Κερκύρας συνέχιστο κατ' ἔτος τὸν μῆνα Ὀκτώβριον ἢ Νοέμβριον. Τὸ μέγα κοινσίγιον Ζακύνθου συνέχιστο τὴν πρῶτην μετὰ τὸ πάσχα ἑβδομάδα.

δούρου Provveditore) δύο συμβούλων βενετῶν (consiglieri) καὶ τοῦ γραμματέως ἐπίσης βενετοῦ. Ἡ ὑπηρεσία ὅλων αὐτῶν διήρκει ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐκαστος τῶν συμβούλων ἀνελάμβανε κατὰ μῆνα τὴν διεύθυνσιν τοῦ ταμείου.

Παρεκτὸς τῶν διοικητικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὁ Προβλεπτής καὶ οἱ δύο σύμβουλοι τοῦ ἐξήσκουν ἀκόμη καὶ πᾶσαν δικαστικὴν ἐξουσίαν, πολιτικὴν τε καὶ ποινικὴν. Δικόγραφα καὶ ἀποφάσεις συνετάσσοντο ἰταλισί. (α) Αἱ ἀποφάσεις τοῦ δικαστηρίου ἐφεσιβάλλοντο εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτήν ἐδρεύοντα ἐν Κερκύρα, καὶ αἱ τούτου εἰς Βενετίαν. Οἱ διάδικαι ἂν συνεφώνουν, ἠδύνατο νὰ εἰσαγάγῃσι τὰς δίκας τῶν καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς Βενετίαν. Ἐκτὸς τούτου οἱ Γενικοὶ Προβλεπταὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἢ καὶ θραδύτερον, περιήρχοντο τὰς νήσους. Κατὰ τὴν ἀφίξιν τῶν πᾶσα ἐν τῷ τόπῳ ἐξουσία ἔπαυεν, αὐτοὶ δὲ κατὰ τινὰς παρ' αὐτῶν ὀριζόμενας ἡμέρας ἐκάθηντο καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ὡς ἀνώτεροι δικασταί, δικάζοντες συνοπτικῶς καὶ ἄνευ διατυπώσεων.

Πρὸς τούτοις καὶ τὰ καθαρῶς δημοτικὰ, ὡς τὰ περὶ νοσοκομείων, ὀρφανοτροφείων, ἐπιτρόπων ἐκκλησιῶν, λιτανειῶν κ. τ. λ. ἐκωνομίζοντο διὰ διαταγμάτων τοῦ διοικητηρίου ἢ τῶν Γενικῶν Προβλεπτῶν.

Ἄλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο τὸ ὅλον. Αἱ βενετικαὶ κατὰ τὰς νήσους ἀρχαὶ ἦσαν καὶ Ἐφετεῖον ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου ἐφεσιβάλλοντο αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. Τοῦτο ἐκωνομίσθη ὀριστικῶς διὰ θεσπίσματος ἢ νόμου τῆς βενετικῆς Γερουσίας τῆς 24 Δεκεμβρίου 1639 δυνάμει τοῦ ὁποῖου ὀρίσθη ὅτι αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας, (ἐξ οὗ τότε ἐξήρτητο ὁ τε Πρωτοπαπᾶς καὶ ὁ κληρὸς Ζακύνθου) αἱ ἐπιβάλλουσαι πρόστιμον ἔλασσον τῶν πενήκοντα βεαλίων, ἠδύνατο νὰ ἐφεσιβληθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Προβλεπτοῦ Κεφαλληνίας ἢ Ζακύνθου, κατὰ τὴν διαμονὴν τοῦ ἐφεσιβάλλοντος.

(α) Εἰς Λευκάδα εἰς τακτικὸς Προβλεπτής ἰδίκαζε τὰ πολιτικὰ εἰς ἐκτακτοὺς τὰ ποινικά. Εἰς Κέρκυραν ἦσαν δύο βαθμῶν δικαστήρια ἀμφοτέρως συγκροτούμενα ὑπὸ ὑπαλλήλων βενετῶν, Προβλεπτῶν, Βαύλων κ. τ. λ.

Ἄν δὲ ἡ ἀπόφασις ἐπέβαλλεν ἀνώτερον πρόστιμον ἢ ἀπεφαίνετο ἐπὶ σπουδαιότερων, ἤτοι ἐπιτιμίων, γάμων, διαζυγίων κ. τ. λ. ἐφεισβάλλετο ἐνώπιον τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ, καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τούτου ἐνώπιον τοῦ Μπαύλου Κερκύρας. Τὴν ἰσχὺν τοῦ νόμου τούτου ἐπεξέτεινον καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λευκάδος, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ Κυθήρων. Ὡς ἐκ τούτου ἐδραμεύθη εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἡ ἐκκλησιαστικὴ τῶν νήσων ἀρχή, ὥστε ὁ Γενικὸς Προβλεπτὴς Φραγκίσκος Γρυμάνης συγκαίρων ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τὴν βενετικὴν κυβέρνησιν ἔγραφε πρὸς αὐτὴν «*ἡ ὑμετέρα Γαληνότης, ἐξαιρέσει τοῦ δόγματος, ἀποκατέστη ἤδη εἰς τὰ ζητήματα τῆς θρησκείας κύριος ἀπόλυτος ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων.*» (α)

Μεθ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἀπέμενον βεβαίως μεγάλα πράγματα διὰ τὸ κοσέγιον τῶν ἑκατὸν πενήκοντα.

Τὸ κοσέγιον ἐχαίρετο τοῦ προνομίου ὃ ἀποκαλεῖται ἡ κοινότης καὶ ὃ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Βενετίαν, τιτλοφορούμενον κατὰ τὰς περιστάσεις εἴτε διὰ τοῦ ἐπιθέτου πιστοτάτη (*fedelissima*) εἴτε διὰ τοῦ μεγαλοπρεπῆς (*magnifica*) κοινότης.

Τὸ κοσέγιον συνήρχετο εἰς συνεδρίασιν προσκαλούμενον ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγομένων τριῶν συνδίκων (*sindaci*) διὰ τὰ ἦναι δὲ νόμιμοι αἱ συνεδριάσεις ἔπρεπεν ἐκ τῶν 150 γὰρ παρευρίσκωνται 76 τοῦλάχιστον μέλη.

Τὸ κοσέγιον παρεκτὸς τῶν συνδίκων (οἵτινες ἦσαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς κοινότητος, ἤγουν τοῦ κοσέγιου, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπευθύνετο πᾶσα πρὸς τὸ κοσέγιον ἀναφορά, καὶ οἵτινες ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Προβλεπτοῦ ἐπέβλεπον ἐπὶ

(α) Καὶ ἐν Κερκύρᾳ, ὅπου ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας ἔφερε τίτλον Μεγάλου Πρωτοπαπᾶ, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ εἰς τοὺς αὐτοὺς ὑπέκειτο περιορισμούς. Οὐδεμίᾳ ἀπόφασιν ἢ πράξει αὐτῆς ἐξετελεῖτο ἂν δὲν καθυπεβάλλετο εἰς τὸ κύριον τῶν βενετικῶν ἀρχῶν. Φαίνεται ὅμως ὅτι αἱ ἐν Κερκύρᾳ βενετικαὶ ἀρχαὶ ἀπέφευγον τοῦ γὰρ ἐναμιγνύονται εἰς τὰ περὶ γάμων καὶ διαζυγίων, ἀποβρίπτουσαι συνήθως τὰς ἐπὶ ζητημάτων τοιοῦτων ἐνώπιον των προσαγομῆνας ἐφέσεις κατὰ ἀποφάσεων τοῦ μεγάλου Πρωτοπαπᾶ, ἂν οὗτος κατὰ τῆς ἐφέσεως διεμαρτύρητο. (Lunzi op. cit. pag. 377.)

τῆς ἀγορᾶς, τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν κ.τ.λ.) ἐξέλεγε τοὺς λεγομένους κήσσορας (*censori*) συγκαλοῦντας, κατὰ διαταγὴν τῶν συνδίκων, τὸ κοσέγιον εἰς συνεδρίασιν, καὶ ἐπιστατοῦντας τὴν τάξιν καὶ νομιμότητα τῆς συνεδριάσεως· τοὺς σοπρακομήτους τῶν γαλερῶν (*sopracomiti di galere*) ἐκείνων, αἵτινες παρὰ μὲν τῆς Βενετίας κατασκευάζοντο καὶ ἐφωπλίζοντο, παρὰ δὲ τῆς κοινότητος ἐπληροῦντο (α)—τοὺς προβλεπτάς τῶν τολλέλων ἢ πινακιδίων (*provveditori alle tollele*) ἐπιτετραμμένους τὴν ἐπιτήρησιν τῶν δικαστικῶν δαπανῶν πρὸς παρεμπόδιση καταχρήσεων ἐπὶ βλάβῃ τῶν διαδίκων· τοὺς τρεῖς προμηθευτάς ἐπὶ τοῦ ὑγειονομείου (ὁ δισυθυτής τοῦ λοιμοκαθατηρίου ἦτο βενετός)· τοὺς τρεῖς εἰρηνοποιούς δικαστὰς (*Si-*

(α) Αἱ νῆσοι ὑπεχρεῶντο νὰ προσφέρωσιν ἐκ τῶν κατόικων τῆς ἐξοχῆς των τοὺς ἀναγκασιούτας κωπηλάτας καὶ πληρώματα ὀρισμένου ἀριθμοῦ κατέργων (*galere*) ναυπηγουμένων καὶ ὀπλιζομένων ἐν Βενετίᾳ. Πρὸς ἀνταμοιβὴν ἡ Βενετία παρχώρησεν εἰς τὰ κοσέγια τῶν νήσων τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγωσι καὶ στέλλωσιν ἕνα τῶν εὐγενῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ δύο ἢ τρεῖς, ἐπὶ ἐκάστου τῶν κατέργων τούτων τιτλοφορούμενον μὲν τὸ ἐπιθέτον σοπρακομήτου ἢ γαλέρας, θεωρούμενον ὡς ἔχοντα βαθμὸν ἴσον τοῖς πλοίαρχοις τῆς Βενετίας καὶ χαίρωμενον, ἂν ἐπορεύετο εἰς τὸ φρούριον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐκεῖ μένοντος Προβλεπτοῦ, δι' ἐπὶ κανονοβολισμῶν κατὰ τὴν εἰς τὸ φρούριον ἀνάβασιν καὶ κατὰβασιν αὐτοῦ, ἐνῶ ταυτοχρόνως τὸ πεζικὸν τῆς φρουρᾶς ἐξεκένωνε τρεῖς τὰ τουφέκιά του, ἐκτυποῦσαν τὰ τύμπανα, ἀντηχοῦσαν αἱ σάλπιγγες καὶ ἐγένοντο μυρία ὅσα πρὸς θεραπείαν τῆς κουφονοίας καὶ μεταιοδεξίας τοῦ τε σοπρακομήτου καὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς κοινότητος, πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν διὰ τὰ βενετικὰ κἀτεργα κορηγομένων κωπηλατῶν. Εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι τὸ κωπηλατεῖν ἐν κατέργῳ ἦτο μίᾳ τῶν σκληροτέρων ποιῶν εἰς ἃς τότε καταδικάζοντο οἱ κακουργῶντες. Τὸν σοπρακομήτον τῆς γαλέρας ὁ Σουμάκης εἰς τὸ ῥεμπελιδὸν τῶν ποπολάρων ἀποκαλεῖ «*καρραβοκύρην τῶν φρεγάδων*» ὁ δὲ Π. Χιώτης, ἀκολουθῶν τὴν μετὰ ταῦτα ὀνοματολογίαν, τὸν ὀνομάζει *κατεργοκύρην*. Ἀλλὰ πολὺ θὰ ἀπατηθῶμεν ἂν τὸν σοπρακομήτην ἐκλάσωμεν ὡς *καρραβοκύρην* ἢ *κατεργοκύρην* κατὰ τὴν ἀληθῆ τῆς λέξεως σημασίαν. Ὁ σοπρακομήτης, ἀρχοντόπουλον συνήθως οὐδέποτε πρότερον τῆς θαλάσσης ἐπιθᾶν, ἦτον ἐπὶ τοῦ κατέργου ἀπλοῦς ἐπιθᾶτης ἢ δόκιμος. Ἀναφέρονται μὲν ὀνόματά τινα σοπρακομήτων, οἵτινες ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπηρέτησαν ἐπὶ τοῦ βενετικοῦ στόλου κατεγράφοντο ὡς πραγματικοὶ πλοίαρχοι τῆς Βενετίας, ἀλλὰ τὸν βαθμὸν τούτον ἐλάμβανον ὡς στρατιῶται τῆς Βενετίας ἐν τῇ στρατιᾳ αὐτῆς ὑπηρεσίᾳ; οὐχὶ ὡς *καρραβοκύρην* ἢ *κατεργοκύρην* τῶν παρὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς κοινότητος πληρωθέντων βενετικῶν κατέργων

gnori o giudici della Pace) οἵτινες ἐν περιπτώσει ἔριδος ὄφειλον νὰ μεσιτεύωσι πρὸς εἰρηνοποίησιν τῶν διαπληκτιζομένων, ἐν ἀνάγκῃ δὲ ἠδύναντο καὶ νὰ περιορίσωσιν εἰς τὸν οἶκόν του ὄντινα τῶν ἐριζόντων προηροῦντο, ἂν δὲ μετὰ τοῦτο συμφιλίωσις δὲν ἐπῆρχετο, ὄφειλον νὰ εἰδοποιήσωσι τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν, ἧγουν τὸν Προβλεπτήν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Περιττὸν νὰ βαρύνωμεν τὸν ἀναγνώστην διὰ τῆς σημειώσεως τῶν παρὰ τοῦ κορσέγιου διοριζομένων ὑποδεστέρων ἄλλων ὑπαλλήλων, ἐργασία ἣτις ἀπετέλει τὸ διοικητικὸν οὖτως εἰπεῖν μέρος τῆς δικαιοδοσίας του. Ἐννοεῖται δὲ οἴκοθεν ὅτι οἱ διοριζόμενοι ἔπρεπεν εἶναι ἀνάγκης νὰ ᾔναι εὐγενεῖς.

Τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ κορσέγιου ἦσαν τρία

α) Ἡ ἐκλογή καὶ παραδοχὴ νέων εὐγενῶν, περὶ ἧς ἐλαλήσαμεν.

β) Ἡ ἐν τῷ κορσεγιῷ εἰσαγωγή, συζήτησις καὶ ἐπιψήφισις προτάσεων καὶ κανονισμῶν ἐπὶ ἀντικειμένων τῆς δικαιοδοσίας τοῦ κορσέγιου.

γ) Ἡ ἀποστολὴ πρεσβειῶν εἰς Βενετίαν.

Τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως εἶχον μόνον οἱ σύνδικοι, κατὰ τινὰς δὲ ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ οἱ Κήνορες.

Αἱ προτάσεις πρὶν ἢ καθυποβληθῶσιν εἰς τὸ σῶμα ὄφειλον νὰ προσεξετασθῶσιν ὑπὸ ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῆς ἀποκαλουμένης *del conclave*, ἣτις ἠδύνατο νὰ τὰς τροπολογήσῃ ἢ καὶ νὰ μὴ τὰς εἰσαγάγῃ· ἂν δὲ εἰσῆγοντο, ὄφειλον νὰ πολεμηθῶσιν ὑπὸ ἑτέρας ἐπιτροπῆς ἀποκαλουμένης *dei contradditori*, καὶ νὰ ψηφισθῶσι παρσυρισκομένων ἐν συνεδριάσει ἑκατὸν τοῦλάχιστον μελῶν καὶ ψηφίζόντων ὑπὲρ τῆς προτάσεως τοῦλάχιστον τῶν δύο τρίτων. Ἡ μειοψηφία ἐπομένως ἠδύνατο νὰ παραλῶσῃ τὴν πλειοψηφίαν εἴτε κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς συνεδριάσεως, εἴτε κατὰ τὴν ψηφοφορίαν, καὶ ὁ Προβλεπτής ὅστις μετὰ τῶν συμβούλων του προέδρευε τοῦ κορσέγιου καὶ πρὸς ὃν πᾶσα πρότασις ὄφειλε νὰ καθυποβάλληται πρὶν ἢ αὕτη εἰσαχθῇ εἰς συζήτησιν, εἶχε καὶ τὸ μέσον τοῦτο πρὸς ματαίωσιν πάσης τυχὸν ἀπαρεσκούσης αὐτῷ ἐνεργείας τῆς

μεγαλοπρεποῦς κοινότητος καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν λαὸν περιορισμένον κύκλον τῶν προνομίων της.

Αἱ εἰς Βενετίαν πρεσβεῖαι ἔπρεπε νὰ σύγκηνται ὑπὸ τῶν σάρων μελῶν. Μόνον ἐν περιπτώσει συγχαριτηρίου διὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν νέου Δουκὸς τῆς Βενετίας ἐπετρέπετο ν' ἀποσταλῶσι καὶ πλείονες πρεσβευταί.

Καὶ αὐτὰ ἦσαν τὰ δικαιώματα ἢ προνόμια τῆς μεγαλοπρεποῦς κοινότητος ἢ κορσέγιου τῶν 450.

Οἱ θαυμασταὶ τῆς Βενετίας καὶ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἐξαίρουσι τὴν πρὸς τὰς ἀποικίας καὶ κατακτήσεις αὐτῆς φιλελεύθερον διὰ τοὺς τότε καιροὺς διαγωγὴν της, τὸν δῆθεν σεβασμὸν αὐτῆς πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς ἐλευθερίας ὅπου αὐτὰι ὑπῆρχαν, καὶ τὴν παρ' αὐτῆς εἰσαγωγὴν τῶν ἐλευθεριῶν τούτων ὅπου αὐταὶ ἠγνοοῦντο. Σπουδαῖοι δὲ ἐξ Ἑπτανήσου συγγραφεῖς ἐθεώρησαν τοὺς ἐπτανησίους ἰδίως ὑποχρέους νὰ εὐγνωμονῶσι τὴ βενετικὴν κυβερνήσει διὰ τὰς πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίας της, καὶ διὰ τὸν εὐγενῆ τρόπον δι' οὗ πρὸς αὐτοὺς πάντοτε ἐπολιτεύθη. (α)

Ἄλλὰ δὲν νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς εὐεργέτημα τὸν εἰς τὰς νήσους μας παρὰ τῆς Βενετίας εἰσαχθέντα κοινωνικὸν καὶ κυβερνητικὸν καὶ διοικητικὸν τύπον ὃν ἐν συντομίᾳ ἐξεθέσαμεν.

Οὐδὲν βεβαίως ἔχομεν δικαίωμα νὰ ἐπιβαρύνωμεν τὴν σκιὰν τῆς εἰς τὸν τάφον καταβάσεως βενετικῆς κυβερνήσεως, διότι τοὺς λαοὺς τῶν νήσων ἐστέρησε παντὸς δικαίωματος καὶ τοὺς μετεχειρίσθη ὡς δούλους, ἀφοῦ τὴν αὐτὴν περίπτου τακτικὴν ἐτήρησε καὶ διὰ τὸν λαὸν τῆς Βενετίας. (β) Δὲν

(α) Mustoxidi Promemoria. Lunzi op. citat. pag. 497.

(β) Μεταξὺ τῶν γραπτῶν αξιωμάτων τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως ὑπῆρχε κατὰ τὸν Δαροῦ (Ἱστορία τῆς Βενετίας Βιβλίον ΔΘ') καὶ τὸ ἐπόμενον—«Εἰς Βενετίαν κατὰ μίμησιν τοῦ Κάτωνος τοῦ ὑποθάλλοντος τὴν διχόνοιαν τῶν δούλων τῆς οἰκογενείας του πρέπει διὰ παντὸς μέσου νὰ τηρηθῆται ὁ λαὸς εἰς διχουσιαίαν.

Ἐπὶ δὲ τῶν ὑπηκόων Ἑλλήνων τοῦ βασιλείου τῆς Κρήτης καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ νήσων ἀπαιτεῖται ἐτι μεγαλύτερα προσοχὴ, διότι ἢ

δυναμέθαι ὅμως νὰ θεωρήσωμεν ὡς δείγμα στοργῆς ἢ εὐεργεσίας τῆς Βενετίας πρὸς ἡμᾶς τὴν εἰς τὰς νήσους μας σύστασιν σώματος εὐγενείας, κατὰ παραφθοῖαν τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει, μὴ δυναμένου ὡς ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ του νὰ παραγάγῃ ἄλλο ἢ πολλαπλασιαζόμενα ἅπαντα τὰ κακὰ τοῦ ὀλιγαρχικοῦ συστήματος ἄνευ οὐδενὸς τῶν οἰωνοδήποτε τυχόν ἀγαθῶν του, καὶ καταντήσαντος ἐπὶ τέλους, ἐξ ἀνάγκης καὶ ὡς ἐκ τοῦ τρόπου δι' οὗ ὑπὸ τῶν κρατούντων ὠδηγήθη, εἰς τὴν διάβρηξιν παντὸς κοινωνικοῦ δεσμοῦ καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς κοινωνίας.

Τὸ σῶμα τῶν εὐγενῶν εἰς τὰς νήσους ἐσυστήθη παρὰ τῆς Βενετίας ἀρχῆθεν, πρὸ πάντων ἐκ τῶν εἰς τὰς νήσους ἐξ Ἰταλίας καταφυγόντων ξένων (α) εἰς οὓς προσετέθησαν καὶ τινες ἐκ τῶν πλουσιωτέρων ἰθαγενῶν.

»Ἑλληνικὴ πίστις (gioca fede) οὐδέποτε εἶναι ἀσφαλῆς Αὐτοὶ λοιπὸν (οἱ Ἕλληνες) πρέπει νὰ ἐπιτηρῶνται μετὰ μείζονος ἐπιμελείας ὡς ἐργία θηρία (como fiere selvaggio), ὅπως δὲ μὴ θέσωσιν εἰς ἐνέργειαν νόθους καὶ ὄνυχας, κατὰ τὸ ἐκ γενετῆς ἀτίθασον αὐτῶν, πρέπει νὰ τηρῶνται ἐν ὀποταγῇ δι' ἰσχυρῶν φρουρῶν καὶ ἐν ἐξουτελισμῷ διὰ παντὸς μέσου· οὐδέποτε νὰ γυμνασθῶσιν εἰς τὰ ὄπλα. Ἄρτον καὶ ῥάβδον ἄς ἐπιφυλαχθῇ δὲ ἡ φιλανθρωπία διὰ καταλληλοτέραν περίστασιν.» Ἰδού τὰ ἀξιώματα τὰ σταθερῶς καὶ ἀπαρεγκλίτως ἐφαρμοσθέντα πρακτικῶς ἐν ἑπτανησῶν παρὰ τῆς ὑπὸ τινῶν ἐξυμνουμένης βενετικῆς κυβερνήσεως.

(α) «Ὅτε οἱ Βενετοὶ κατέλαβον τὴν Ζάκυνθον (λέγει ὁ Σάντ—Σωθέρου Τομ. F. Σελ. 230) εὗρον τὸν πληθυσμὸν σημαντικῶς ἐλαττωθέντα, ἕνεκα τῶν τουρκικῶν ἐπιδρομῶν καὶ τῶν συνεπειᾶν αὐτῶν μεταναστεύσεων. Ἡ βενετικὴ Γερουσία κατέδωκε πᾶσαν φροντίδα, ὅπως ἐφελκυσθῇ νέους κατοίκους εἰς τὴν ἐνδιαφέρουσαν ταύτην νῆσον. Ἐθεώρησε δὲ τὴν ἕδρυσιν σώματος εὐγενείας, πρὸς ὃ παρεχώρησε προνόμια, ὡς τὸ καταλληλότερον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς μέσου. Τὰ παρεχωρηθέντα προνόμια καὶ τὸ ἥτιον τῆς κυβερνήσεως, ὑπαγορευόμενον τότε ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ τῆς πολιτικῆς, ἐφέλικυσαν εἰς Ζάκυνθον ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἰταλίας πλείστας εὐκαταστάτους εὐκογενείας· φεύγουσαι τὴν πετρίδα των, οὖσαν τότε ἔρμαιον τῶν συμφορῶν τῆς ἰσωτερικῆς διαίρεσεως καὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἐζήτουν ἄσυλον εἰρήνης ἐπὶ γῆς εὐφρόνῃ καὶ ὑπὸ κλίμα θελκτικόν· ἔφερον μὲθ' ἑαυτῶν τὰ εὐεργετικὰ τῆς περιουσίας των, καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἐμμελήθησαν ἀκολούθως ἄλλαι οἰκογενεαί, ἢ ἐξ ἴσου δυστυχεῖς ἐν τῇ πατρίδι των, ἢ ἐλλομένας ὑπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ νὰ ἐπαυξήτωσι καὶ ἐτι μᾶλλον ἐξασφαλίσωσι τὰ πλοῦτη των.»

Ὁ Δουγγῆς ἐν σελίδι 218 τοῦ προμνηθέντος συγγράμματός του λέγει.

Ὅθεν ἐν αὐτῇ τῇ συστάσει του καὶ ὡς ἐξ αὐτῆς τὸ σῶμα τοῦτο παρίστανε σύμπλεγμα ἀτόμων χωριζομένων καὶ ἀποκρουομένων ἀμοιβαίως ὑπὸ τε τῆς καταγωγῆς, τῆς θρησκείας, τῆς γλώσσης, ἐπομένως ὑπὸ τε τῶν ἰδεῶν, τῶν αἰσθημάτων, τῶν τάσεων. Ὡς ἐκ τούτου δὲν ἠδύνατο νὰ συμπηχθῇ καὶ ἐνεργήσῃ καθὼ σῶμα, ὡς ἀλλαχοῦ τὰ ὀλιγαρχικὰ σῶματα ἐνήργησαν, πρὸς γενικὸν οἰωνοδήποτε ἀπὸ κοινοῦ σκοπὸν, οὔτε ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ ὡς σῶμα ἀθύπαρξίαν ἐν τῇ περιστοιχείουσῃ αὐτὸ κοινωνίᾳ, ἢ κατέναντι τοῦ ξένου παντοδυναμοῦ Προβλεπτοῦ.

Συνεκεντροῦτο καὶ παρίστατο ὡς ἐν ὄλον ἕως οὗ ἡ Βενετία εἶχε τὴν δύναμιν καὶ τὴν θέλησιν νὰ τηρῇ ὑπὸ ὑποταγῆν τὰ μέλη διηρέθη καὶ κατετμήθη εἰς ἴατομα ἀλληλομαχοῦμενα ἐνόπλιος, ὅπου ἡ βενετικὴ κυβερνήσις καὶ ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἀκμῆς τῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ συγκεντρώσῃ εἰς ὀρισμένον τοπικὸν σημεῖον, ὡς ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἢ ὅτε ἡ κυβερνήσις αὕτη παραλυθεῖσα κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ὑπάρξεώς τῆς πεντηκονταετηρίδα δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ πιέσῃ, ὡς ἐν Κερκύρα καὶ Ζακύνθῳ.

«Ἀφ' οὗ ἡ βενετικὴ πολιτεία κατέσχεν ὀριστικῶς τὴν Ζάκυνθον, αἱ εἰς Πελοπόννησον καὶ εἰς ἄλλα μέρη βενετικαὶ ἀρχαὶ προσεκάλου διὰ προκρούξεων των τοὺς βουλομένους νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην, ὀπαροχόμεναι αὐτοῖς γαίας, τίτλους, τιμὰς. Τότε ἐκ τε τῶν πόλεων τῶν στεναζουσῶν ὑπὸ τῶν Ὄθωμανικῶν ζυγῶν καὶ ἐκ τῆς Ἰταλίας σπαραττομένης ὑπὸ πατριῶν καὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου συνέβησαν πλείστοι εἰς Ζάκυνθον, καὶ τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς ἀποτελεσματικῆς ἐνεργείας τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως ἤλθον βαθυπῶν νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὴν νῆσον ἄνθρωποι διαφόρου πατρίδος μεταξὺ τῶν ὀπῶν οὐχὶ ὀλίγοι ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων οἰκογενειῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας.»

Ἐν δὲ τῇ σελίδι 324 τοῦ αὐτοῦ συγγράμματός τοῦ αὐτὸς συγγραφεὺς λέγει· «—Εἰς Ζάκυνθον ἐν τῇ τάξει τῶν εὐγενῶν συμπεριελήφθησαν κατ' ἀρχὰς τινες ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἰθαγενῶν εἰς οὓς προσετέθησαν ἕπαντες οἱ ἐπιφανεῖς καταγωγῆς εἰς Ζάκυνθον καταφυγόντες ἐξ Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος, ὅτε ἡ νῆσος κυριαυθεῖσα παρὰ τῶν Βενετῶν προσέφερεν ἄσυλον πρὸς πάντα ἐν αὐτῇ μετοικίζοντα.»

Εἰς ταῦτα προσθετιὸν ὅτι οἱ ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ζάκυνθον καὶ τὰς λοιπὰς Ἰονίου νήσους μετοικίσαντες καὶ ἐν τῇ εὐγενείᾳ καταταχθέντες ἦσαν σχεδὸν ἕπαντες βενετοὶ φεύγοντες ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων κυριαυομένων πόλεων τῆς Πελοποννήσου τῶν πρὶν ὑπὸ τῆς Βενετίας κατεχομένων.

Ἐν Κερκύρα ἀμέσως μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ σώματος τῶν εὐγενῶν ἢ διαίσεις μεταξύ τῶν μελῶν ἐπὶ τοσοῦτον προέβη, ὥστε ἐχρειάσθη νὰ κυρωθῇ ἡ διαίσεις αὕτη διὰ νόμου διακρίνοντος καὶ χωρίζοντος τὰ μέλη τοῦ κοινῆς εἰς ὀρθοδόξους καὶ λατίνους, ἐξουσιοδοτοῦντας ἕκαστον τῶν τυχημάτων τούτων νὰ ἐκλέγῃ κατ' ἰδίαν ὠρισμένους ὑπαλλήλους ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γραφείου καὶ ὀρίζοντος τὸν ἀριθμὸν τῶν παρ' ἑκάστου τμήματος ἐκλεχθησομένων.

Ἐν Ζακύνθῳ διάκρισις διὰ νόμου θρησκείας ἢ καταγωγῆς τῶν μελῶν τοῦ κοινῆς δὲν ἐγένετο, οὐδὲν ἦττον ἢ διαφορὰ καὶ ἀντιθέσεις τῶν ἐν αὐτῷ χρωμάτων διατηρεῖτο τοσοῦτον ζωηρὰ, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ Βενετοὶ δυσανεσχέτου παρατηροῦντες τὸ ἔργον τῶν χειρῶν των. Ἔως ἀπὸ τοῦ 1592, ὁ Προβλεπτὴς Βόρτολος Παροῦτα ἔγραφε πρὸς τὴν κυβέρνησίν του. — « . . . Δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστευθῆτε πολὺ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους (τοὺς ἐν Ζακύνθῳ) διότι οἱ κλειστοὶ ἤλθον ἀπὸ διαφόρων τόπων νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἐπομένως εἶναι διαφόρων αἰσθημάτων καὶ ἐκ φύσεως φιλοπράγμονες καὶ πολύλογοι. Πολλοὶ ἐγένοντο τοσοῦτον προπετεῖς καὶ ἀπειθεῖς, ὥστε δὲν δύναται τις πλέον νὰ τοὺς κυβερνήσῃ καὶ καθ' ἡμέραν χειροτερεύουσι — » Ὁ δὲ Προβλεπτὴς Μαφέος Μιχιέλ ἔγραψεν εἰς τὰ 1605. — « . . . Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι (οἱ τοῦ κοινῆς Ζακύνθου) δύνανται νὰ γίνωσι ποτὲ αἰτίοι σοβαρᾶς τινος ταραχῆς διότι εἰναι ἀντιθέτων γνώμῶν ὡς εἶναι καὶ ἀντιθέτου καταγωγῆς καὶ γεννήσεως. » (α)

Ὁ καιρὸς ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἀρχικὰ ταῦτα αἰτία τῆς διαίσεως καὶ νὰ πλησιάσῃ πρὸς ἄλληλα τοῦ κοινῆς τὰ μέλη ἂν τὰ χορηγηθέντα αὐτῷ προνόμια καὶ ὁ διαγραφῆς αὐτῷ παρὰ τῆς Βενετίας κύκλος ἐνεργείας ἔδιδαν εἰς τὸ σῶμα τοῦτο ἀποστολὴν τινὰ ἀπὸ κοινοῦ, εἴτε ἐθνικὴν, εἴτε ἐπαρχικὴν, εἴτε τοῦλάχιστον δημοτικὴν. Ἄλλ' ὁ

(2) Lanzi oper. citat. pag. 324.

διαγραφῆς εἰς τὸ κοινῆς κύκλος ἐνεργείας ἦτο τοιοῦτος ἐκ φύσεώς του, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ τὴν διαίσεις καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ τυχόν ἐκ γενετῆς συμπαγέστατον σῶμα.

Τοῦ κοινῆς σύμπασα, ἢ τοῦλάχιστον ἢ κυριωδεστάτη ἐνέργεια περιστρέφετο, ὡς εἶδομεν, ἐπὶ ἐκλογῆς ὑπαλλήλων, ἤγουν ἐπὶ ζητήματος προσωπικότητων καὶ συμφέροντων, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ διηρέθησαν οὐχὶ σπανίως οἱ ἄνθρωποι καὶ τῶν κλητέρων ἐποχῶν.

Μέχρι τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν τῆς ἐπὶ τριῶν καὶ τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων ὑπάρξεώς του, τὸ σῶμα τῶν εὐγενῶν μας καὶ ὅτε ἀκόμη εἰς τινὰς νήσους, ὡς π. χ. εἰς Κέρκυραν, εἶχεν ἀραιωθῆ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε δὲν εἶχεν ἀριθμὸν μελῶν πρὸς συγκρότησιν κοινῆς, (α) οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ συνενωθῇ καὶ ἐργασθῇ ἀπὸ κοινοῦ ὡς σῶμα ὑπὸ ἐνὸς πνεύματος ἢ ἰδέας εἰς γενικὸν τινὰ σκοπὸν ὀδηγούμενον. Μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα τῶν εὐγενῶν Κερκύρας ἐν τῇ κατὰ τὸ 1790 ἀναφορᾷ αὐτοῦ πρὸς τὴν Γερουσίαν τῆς Βενετίας, ἣν ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν καὶ ἐν ἣ ὡς εἶδομεν αὐτοὶ οἱ εὐγενεῖς διακηρύττουσιν, ὅτι τὸ σῶμα αὐτῶν ἦτο ἑλλειπὲς μελῶν ἐμπνεομένων ὑπὸ ἐνὸς πνεύματος ὡς τὰ σώματα τῶν ἀρχαίων ἦτο κειμηλὸς, περιεσταλμένον καὶ ὑπόδουλον εἰς χεῖρας ἀνασκοπᾶς (β).

Ἡ διαίσεις καὶ ἀλληλοπληκτισμοὶ εἰς τὰ κοινῆς ἐφθασαν ἐνίοτε καὶ μέχρις αἱματηρῶν ῥήξεων. Ἔως ἀπὸ τοῦ 1605 ὁ Προβλεπτὴς Μαφέος Μιχιέλ, ὃν πρὸ μικροῦ ἀνεφέραμεν, ἔγραφε περὶ τοῦ κοινῆς Ζακύνθου. « Ἡ κοινότης ἐκείνη ἐνεκα ἰδιαιτέρας μεγαλοδορίας τῆς ὑμετέρας Γαληνότητος ἀπολαύει τῆς συγκροτήσεως κοινῆς, τὸ ὁποῖον διευθύνεται κατὰ τὰ πλεῖστα ὡς τὸ τῆς Κερκύρας διανεμὸν θέσεις καὶ διορισμοὺς, ὅπερ ἐπετράπη αὐτῷ ὑπὸ τῆς καλοκαγαθίας τοῦ δημοσίου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι χροῶνται τῇ

(α) Ἰδε ἀνωτέρω σελ. 12.

«χάριτι ταύτη διὰ τρόπου λίαν σκανδαλώδους και ἀπει-
 ρολούντος μέγα κακόν, καθότι κατ' ἔτος, ὅταν ἐκλέγῃσι τοὺς
 «ὕπαλλήλους των, και ὅτε συνέρχεται τὸ μέγα αὐτῶν κον-
 «σέγιον, θορυβοῦσι μεταξύ των και διαπληκτίζονται, ὡς ἐπὶ
 «τὸ πλεῖστον δὲ ἀπὸ τῶν λόγων προχωροῦσιν εἰς ἔργα
 «καθὰ συνίβη ἐσχάτως ὅτε διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην πολλοὶ
 «ἐξ αὐτῶν ἐπληρώθησαν και ἐφορεύθησαν.»

Ἰπῆρξεν ἐποχὴ (1578. Ἰουνίου 15) καθ' ἣν τὸ κονσέγιον
 τῶν 150 Ζακύνθου ἐξέδοτο ψήφισμα δι' οὗ ἐθέσπιζεν, ὅτι
 εἰς τὸ ἐξῆς, μόνοι οἱ 150 τοῦ κονσέγιου θὰ ἐξέλεγον τὰ μέλη
 αὐτοῦ, ἀποκλειομένων τῶν λοιπῶν εὐγενῶν ἀπὸ τῆς ἐνιαυσίου
 ψηφοφορίας. Ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ κονσέγιον τοῦτο ἐκηρύσσεται
 διαρκές, οἱ δὲ ἐν αὐτῷ πατέρες, υἱοὶ, ἀδελφοὶ ἐκλείον διὰ παν-
 τὸς τὴν θύραν οὐχὶ πλέον εἰς ποπολάρους, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς
 τοὺς ἔξω τοῦ κονσέγιου μένοντας υἱούς, πατέρας, ἀδελφούς
 των. Ἐφέσεως ὅμως γενομένης εἰς Βενετιάν ὁ Δουξ διὰ δια-
 τάγματος ἠκύρωσε τοῦ κονσέγιου τὸ ψήφισμα.

Εἰς ἐν και μόνον ζήτημα τὸ σῶμα τῶν εὐγενῶν ἐφάνη
 πάντοτε συνηνωμένον και ἀπὸ κοινοῦ ἐπιμόνως παλαιόν, εἰς
 τὴν ἀπόκρουσιν, ὡς εἶδομεν, πάσης αἰτήσεως και ἀποπειρας
 πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ κύκλου τῆς εὐγενείας. Ἡ συνένωσις ὁ-
 μως αὕτη, πρὸς μόνον τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ἐν ἀλληλοπλη-
 κτισμοῖς ἐνίοτε δὲ και ἐν ἀλληλοκτονίαις διανομῆς μεταξὺ
 τῶν μελῶν τοῦ σώματος θέσεων ὑποδεεστέρων, κατεβίβαζεν ἔ-
 τι μᾶλλον τὸ σῶμα εἰς τὴν ὑπόληψιν και αὐτῶν τῶν ἰδίων
 αὐτοῦ μελῶν, τὰ ὁποῖα και ὡς ἐκ τούτου ἐζήτουν ὡς ἄ-
 τομα ἐν τῇ εὐνοίᾳ τοῦ ξένου διοικητοῦ τὴν διάκρισιν και
 ὑπεροχὴν ἐκείνην ἐπὶ τῶν ὁμοταγῶν αὐτῶν και τῆς κοινω-
 νίας, ἣν δὲν ἠδύνατο νὰ παρέξῃ αὐτοῖς ἢ ἐντὸς τοῦ κον-
 σέγιου ἐπιτροπὸμένη ἐνέργεια.

Δὲν ἦτο τοῦτο ἐξαγόμενον ἀπλοῦ ἀρχικοῦ λάθους τῆς κρα-
 τούσης δυνάμεως ἢ ἀποτέλεσμα ἐπιπερηγείας τοπικῶν περιστά-
 σεων ἢ χαρακτηῆρος τῶν ἀτόμων, ἀλλὰ πρὸ πάντων συνέ-
 πεια ἐφαρμογῆς ἀπαράβατου δόγματος τῆς δεσποζούσης πε-

λιτικῆς, ἥτις τὴν μεταξὺ τῶν εὐγενῶν οὐχ ἦττον ἢ τὴν με-
 ταξὺ τούτων και τοῦ λαοῦ (α) ἐμπαθῆ διαίρεσιν ἐθεώρει
 ὡς πρωτίστην ἐξασφάλισιν τῆς ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων τόπων
 κυριαρχίας τῆς.

«Ἡ τάξις τῶν εὐγενῶν κατὰ τὰς ἐπαρχίας, λέγει ὁ Δα-
 «ροῦ, (β) ἔπρεπε νὰ ἐκμηδενισθῇ ὑπὸ τῆς βενετικῆς ἀριστο-
 «κρατίας, καθότι αὕτη εὐλόγως ὑποπτέετο ἐκείνους ὡς δυσ-
 «ηρηστημένους ἐνεκα τῆς ταπεινώσεως εἰς ἣν ἐτηροῦντο.
 «Ἐπομένως ἡ κυβέρνησις τῆς Βενετίας ἔθετο σύστημα νὰ τη-
 «ρῇ τὰς οικογενεῖας διηρημένας και νὰ ἐξαφανίσῃ τὰς ἰ-
 «σχυροτέρας αὐτῶν. (γ)

«Ἀναφέρεται τὸ παράδειγμα ἐνὸς διοικητοῦ τῆς Πάλμα-Νό-
 «βας ὅστις, ἀνησυχῶν διὰ τὴν μεταξὺ τῶν εὐγενῶν τοῦ τό-
 «που ἐκείνου ὑπάρχουσαν ἀρμονίαν, ἐζήτησε και ἔλαβε πλη-
 «ρεζουσιότητα ν' ἀπενείμῃ τίτλους κομητῶν και μαρκεσιῶν,
 «διένειμε δὲ τοὺς τίτλους τούτους τοσοῦτον ἰδιοτρόπως, ὡς-
 «τε ἡ ζηλοτυπία ἐξεβράβη ταχέως μεταξὺ και τῶν μᾶλ-
 «λον ἄχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁμονοουσῶν οἰκογενειῶν. Ἐγεν-
 «νήθησαν μίση, καταγγελίαι, κακουργήματα ἢ δὲ κυβέρνη-
 «σις ἀφ' οὗ ἐπέβαλε και εἰσέπραξε προστίμων φορολογίαν, δια-
 «νέμουσα τὰς ἀπαίσιους ἐκείνας χάριτας, και ἀπαγγέλλουσα
 «καταδίκαις, ἐπλούτισε τὸ ταμεῖόν τῆς, δημοπρατοῦσα περι-
 «ουσίας.»

«Ἡ ταπεινώσις εἰς ἣν ἐτηροῦντο οἱ εὐγενεῖς τῶν ὑπο-
 κειμένων τῇ Βενετικῇ ἐπαρχιῶν ἦτον εἰς τὰς Ἰονίους νήσους με-

(α) Ἴδε ἀνωτέρω σελ. 22.

(β) Ἱστορία τῆς Βενετίας ΔΘ'.

(γ) Τὰ ἰδιαιτέρα χρονικά τῶν Ἰονίων νήσων γέμουσι σημειώσεων εὐγε-
 νῶν ἀποκτητῶν ἐπιβροῆν εἰς τὸν τόπον των, οἵτινες προσελκέντες ὑπὸ
 μίαν ἢ ἄλλαν πρόφασιν εἰς Βενετιάν ἐθανατώθησαν ἐκεῖ, συνήθως διὰ δηλη-
 τηρίου ᾧπερ ἐχρᾶτο ἡ βενετικὴ κυβέρνησις ὡς ἀκίς, κατὰ τὴν ῥήτραν ἄρθρου
 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ δικαστηρίου τῶν τριῶν Ἰνκουζιτόρων, ἐσκόπευε νὰ ἐ-
 πιτύχῃ τὸν θάνατον ἀνευ ἐπιδείξεως ἢ θορύβου. Ὁ
 Π. Χιώτης σημειεῖ εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του τὰ ὀνόματα διαφόρων εὐγενῶν
 ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ ἐπιπέδου ἐξαντληθέντων.

γχαλιτέρη ἢ ἄλλοθι. Τὸ σῶμα τῶν εὐγενῶν τούτων, ὡς εἴδομεν, δὲν ἦτο πράγματι ὡς τοιοῦτον ἄλλο τι ἢ σύμπλεγμα αὐλικῶν τοῦ Προβλεπτοῦ, θεωροῦν ὡς ἀποζημιώσιν του, διὰ τὴν ταπεινωσιν εἰς ἣν ἦτο καταδικασμένον, τὴν εἰς αὐτὸ καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ χορηγομένην διάκρισιν τοῦ νὰ εὐρίσκωνται αὐτὰ ἀποκλειστικῶς εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ξένου διοικητοῦ.

Ἀλλὰ ἡ ἐν τῷ σῶματι ὑποθαλλομένη ἀρχικὴ διαίρεσις καὶ διχόνοια, τὰ μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ διεγειρόμενα νέα πάθη καὶ μίση ὡς ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ξένου διοικητοῦ ἐπιδεικνυομένων, ὅτε μὲν εἰς τοῦτον, ὅτε δὲ εἰς ἐκείνον, σημείων εὐνοίας, δὲν ἦσαν τὰ μόνη μέσα δι' ἧν ἡ πολιτικὴ τῆς Βενετίας ἐπιδίακε τῆς ἐξουσίας αὐτῆς τὴν ἐνίσχυσιν. Αὐτὴ ἡ ἐνθάβρυνσις καὶ δὴ ἡ προστασία τοῦ κακουργήματος κατεγράφετο μεταξὺ τῶν μέσων ταύτων οὐχὶ ὡς τὸ ἔσχατον.

«Τὸ συμφέρον, ὅπερ ἡ κυβέρνησις (τῆς Βενετίας) ἐνόμιζεν ὅτι εὐρίσκει (λέγει ὁ Δαροῦ) διακωλύουσα τὰ μίση, τὴν ἐσπρωχνε νὰ ἀνέχεται τὰ κακουργήματα τὰ μαρτυροῦντα καὶ διατηροῦντα τὰ ἰδιωτικὰ πάθη. Τὰ κακουργήματα ταῦτα διεσπράττοντο ὑπὸ τῶν ἀθλίων ἐκείνων ὄντων τῶν ἀποκαλουμένων *μπράβωρ* ἢ *μπούλωρ* (*bravi o buli*) οὗς οἱ πλούσιοι, οἱ δεῖλοι, αἱ ἐκδικητικαὶ γυναῖκες ἐτήρουν ὑπὸ μισθόν, καὶ τῶν ὁποίων τὸ ἐπιτήδευμα ἐπροστατεύετο ὑπὸ τοῦ ἐμπορίου τῶν ἀμνηστιῶν. Εἰς περιηγητῆς διηγείται ὅτι κατὰ τὴν προτελευταίαν ἑκατονταετηρίδα εἰς μόνην τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βικεντίας ἀπενεμήθησαν διὰ μιᾶς τριάκοντα πέντε χιλιάδες ἀμνηστιῶν. (α) Πρέπει ὅμως νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ κυβέρνησις κατώρθωσε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη νὰ ἐξαφανίσῃ (ἐν Βενετία) τὴν γενεάν τῶν ἀθλίων ἐκείνων. Μὲν οὖν τοῦτο ἂν καὶ δὲν ὑπῆρχον πλέον δολοφονοῦντες ἐπὶ τακτικῷ μισθῷ, οὐδὲν ἦττον αἱ δολοφονίαι ἦσαν συνεχέσταται. Κατὰ τὸ ἔτος 1774, ἡ βενετικὴ κυβέρνησις προέβρασε τὸν Πάπαν εἰς κατάργησιν τινῶν τῶν πρὸ πολλοῦ θεωρου-

(α) Βουρνὲ ἐπίσκοπος τοῦ Σαλισούρη περιήγησις εἰς Ἑλλάδα, Σημ. Δαροῦ.

μένων πολυπληθῶν πανηγύρεων. Ἀρνηθέντος τοῦ Πάπα, οἱ Βενετοὶ τῷ διεβίβασαν εἰς ἀπάντησιν κατάλογον πέντε χιλιάδων φόνων διαπραχθέντων κατὰ τὰς εορτασίμους ἐκείνας ἡμέρας, ἐν διαστήματι ὀλίγων ἔτων». (α)

Ἔως οὖν οἱ Βενετοὶ διοικηταὶ τῶν νήσων ἠδύνατο νὰ ἐνασκῶσιν αὐτοὶ τὰς ποικίλας, ἐκτεταμένας καὶ ἀπολύτους ἐξουσίας των, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἠδύνατο νὰ ἦναι ὡς πρὸς τὸν τόπον ἢ τὸ μέλλον αὐτοῦ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐπανεργούσης πολιτικῆς καὶ ἐξουσίας, ἡ ἰσχύς ἐμετρίαζε κατὰ τι τὰς ὡς πρὸς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἰδιοκτησίας ἐλλείψει τοῦ διέποντος συστήματος.

Ὅταν ὅμως ἡ βενετικὴ κυβέρνησις παρέλυσε καὶ αἱ θέσεις τῶν παντοδυνάμων ἐν ταῖς νήσοις Προβλεπτῶν ἐθεωρήθησαν ἀπλῶς καὶ μόνον μέσον ἐξοικονομήσεως τῶν ἀναγκῶν τῶν χρεωκοπημένων εὐγενῶν τῆς Μητροπόλεως, τῶν ὁποίων πολλοὶ ἐσυντηροῦντο, ἄλλοι μὲν διὰ συντάξεων ἐλεημοσύνης, ἄλλοι διὰ τοῦ εἰς αὐτοὺς παραχωρουμένου προνομίου τοῦ ὑπηρετεῖν εἰς τὰ οἰκήματα τῶν πλουσίων συναδέλφων των ἢ τοῦ ἐπατεῖν εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς ἐκκλησίας προσωπίδοφοροῦντες, (β) ἐννοεῖται εὐκόλως τοῦ τὰ πράγματα ἐπρεπεν ἐξ ἀνάγκης νὰ καταντήσωσιν.

Οἱ εὐγενεῖς πρόων δοῦλοι τοῦ βενετοῦ διοικητοῦ δεσπότης αὐτοῦ διὰ χρημάτων γινόμενοι δὲν ἠδύνατο κατ' ἀναπόφευκτον συνέπειαν νὰ κάμωσιν ἄλλην χρῆσιν τῶν εἰς χεῖρας αὐτῶν μεταβασῶν ἐξουσιῶν τοῦ Προβλεπτοῦ, εἰμὴ τὴν ὑπὸ

(α) Daru Βιβλ. ΛΘ'.

(β) «Παράδειξον φαινόμενον τοῦτο (λέγει ὁ Δαροῦ. Ἱστορία τῆς Βενετίας Βιβλίον ΛΘ'.) τὸ νὰ βλέπη τις τὰ αὐτὰ ἄτομα ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἀντιποιούμενα διὰ μόνον τὸν ἑαυτῶν τοῦ δικαίωματος τῆς κυριαρχίας καὶ τοῦ τῆς ἐπατείας».—Ὁ Δαροῦ ἐν τῷ αὐτῷ εἰδίῳ ἀναφέρει πτωχεύσαντων εὐγενῶν κυρίαν τῆς Βενετίας, ἧς, καταταχθεῖσα ὡς ὑπρέτρια παρὰ πλουσίᾳ συναδέλφῳ ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῆς ὑπηρεσίας ἐπεφύλαξε δι' ἑαυτὴν δύο ὥρας τῆς ἡμέρας ὅπως ποιῆται χρῆσιν τοῦ δικαίωματος τοῦ ἐπατεῖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὑπὸ προσωπίᾳ.

τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος, τοῦ πάθους ἢ τοῦ μίσους εἰς ἑκαστον αὐτῶν ὑπαγορευομένην. Τοιαῦτα ὅμως ἦσαν τὰ μαθήματα τὰ ἐπὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας ὑπὸ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς νήσους διδαχθέντα, καὶ αὐτὰ ἤρχοντο νὰ ἐφραμόσωσι κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην οἱ εὐγενεῖς ὅτε χειραφετηθέντες διὰ χρημάτων ἀπὸ τῆς πίεσεως τοῦ Προβλεπτοῦ ἐπαρυσιάζοντο αὐτοὶ, οἱ δι' ἀνθηθίκου μέσου χειραφετούμενοι πρῶν δοῦλοι, ἵνα ἐξακολουθήσωσι τὴν τυραννίαν δεσπότου ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ διαφθορᾷ ἐκπνεύσαντος, καὶ τὴν πίεσιν συστήματος ἐν τῇ ἀνθηθικότητι τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐπιδιώξαντος.

Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταὶ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως ὁμολογοῦσιν ὅτι αἱ δύο τελευταῖαι πεντηκονταετηρίδες τῆς ὑπάρξεως τῆς κυβερνήσεως ταύτης, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ ἐσχάτη αὐτῶν, παρέστησαν τὸ εἰδεχθέστατον θέαμα κυβερνητικῆς παραλυσίας, διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως, εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν ἀνυψωθείσης κατὰ τὴν διοίκησιν τῶν νήσων, αἵτινες ἔλαβον τὴν ἀτυχίαν νὰ μείνωσι προσκεκολλημένοι τῇ Βενετίᾳ ἄχρι τῆς ἐσχάτης αὐτῆς στιγμῆς, ἵνα ἐπ' αὐτῶν καταρρεύσωσιν ἅπαντες οἱ δυσώδεις χυμοὶ τοῦ γαγγραϊνώδους καὶ ὄζοντος σώματος τῆς Μητροπόλεως.

Τὸ φιλοχρήματον ὑπῆρξεν ἐν τῶν πρωτίστων χαρακτηριστικῶν τοῦ Βενετοῦ καὶ εἰς τὰς ἡμέρας ἀκόμη τῆς δόξης του. Μὲ ποῖα μέσα συνήθριζον αἱ ἀποικίαι τὰ ὑπὸ τῆς Μητροπόλεως ζητούμενα διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χρήματα, δὲν τὸ ἐξέτασεν ἡ Βενετία οὔτε εἰς τὰς ἐποχὰς τῆς ἀκμῆς τῆς. (α) Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς παρακμῆς καὶ διαφθορᾶς αὐτῆς δὲν

(α) Εἶδομεν ἀνωτέρω (σελ. 13) ὅτι ἡ Βενετία ὅπως ἐκ Κερκύρας χρήματα εἰσπράξῃ κατὰ τὸ ἔτος 1633 ἠνέχθη νὰ δημοπρατηθῇ ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ αὐτὴ ἡ εὐγένεια. Καὶ ἐν Κερκύρα καὶ ἐν Ζακύνθῳ πλέον ἢ ἅπασι τὰ κοινὰ ἔθεσαν, ἐν γνώσει τῆς Βενετίας, εἰς πλειστηριασμὸν καὶ παρεχώρησαν ἀνευ ψηφοφορίας εἰς τὸν πλειοδοτοῦντα τὰς παρ' αὐτῶν χρησιμοποιούμενας θέσεις, ὅπως εἰσπράξῃσι καὶ στείλωσιν εἰς τὴν Μητρόπολιν χρήματα, ἧτις ἀπῆται καὶ ἐδέχτο αὐτὰ καὶ τοὶ γινώσκοντα ποῖαν ἀντεπροσώπιον ἐσχάτην δημοσίαν κακοῦθειαν καὶ διαφθοράν.

ἐφρόντιζε βεβαίως νὰ ἐξετάσῃ ποῖα μέσα μετεχειρίζοντο ὅπως διορθώσωσι τὰ οἰκονομικά των οἱ ἐπὶ τούτῳ ὡς Προβλεπταὶ εἰς τὰς νήσους ἀποστελλόμενοι πτωχοὶ καὶ διεφθαρμένοι βενετοὶ εὐγενεῖς. (α)

Κατ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς καλοὺς καιροὺς τῆς Βενετίας ὑπῆρξαν παραδείγματα Προβλεπτῶν τῶν νήσων ἀγοροπωλομένων. Ἐν τῇ ἐξιστορήσει τοῦ ἐν Ζακύνθῳ βεμπελιοῦ τῶν ποπολάρων τῶν 1628, ὁ Σουμάκης σημειοῖ ὅτι ὁ Προβλεπτῆς Μαλιπιέρος, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ὁποίου πρῶτον ἐξεβράγη τὸ βεμπελιὸν, οὐδὲν κατὰ τῶν ποπολάρων ἔλαβε μέτρον, οὔτε κὰν ἠθέλησε νὰ γράψῃ εἰς Βενετίαν διότι οἱ ποπολάροι ἐσυνηγορεύοντο καὶ ἐμάζωζαν τορτέσια περισσὰ καὶ ἔδωσαν τοῦ Πρεβεδοῦρου (Προβλεπτοῦ) 4 0 0 0 βεάλια καὶ τῆς ἀρχόντισσας του τῆς Πρεβεδοῦρας 5 0 0. — Ἄν ἡ μαρτυρία αὕτη τοῦ Σουμάκη δὲν ἦναι πλήρης ἀποδείξεις κατὰ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Προβλεπτοῦ, τοῦ συμπληρωθέντος πρὸς τοὺς ποπολάρους, ἀποδεικνύει ὅμως ὅτι τοιαῦτα γεγονότα ἕως ἀπὸ τοῦ 1628 περὶ τοῦ ἀδιαφθόρου τῶν βενετῶν Προβλεπτῶν οἱ νησιῶται ἐνώπιόν των εἶχαν, ὥστε ὁ Σουμάκης δὲν ἐφοβεῖτο νὰ θεωρηθῇ ὡς παραδοξολόγος ἂν ἔγραψεν ὅτι κατωρθώθη διὰ 4000 βεαλίων (β) πρὸς τὸν Προβλεπτὴν καὶ διὰ 500 πρὸς τὴν ἀρχόντισσάν του νὰ μείνῃ ἀνάλητος ἡ ἐξουσία οὐχὶ ἐνώπιον κοινοῦ τινος ἐγκλήματος, ἀλλὰ κατέναντι ἐκραγείσης καὶ ἐξακολουθούσης στάσεως.

Εἰς Κέρκυραν ὅπου δὲν ἐξήρτηντο τὰ πάντα ἐκ τῆς τι-

(α) Διατηροῦνται ἐν παροιμίᾳ εἰς τὰς νήσους δύο λακωνικαὶ ἀπαντήσεις δοθεῖσαι παρὰ προστάτου ἐκ Βενετίας εἰς Προβλεπτὰς παραπονυμένους διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν εἰσπράξεων των πρὸς τὰς ἀνάγκας των—f a b b r i c h e o j o n , ἤγουν ἐπιχειρήσθητι δημόσια ἔργα ἀνόητες· ἦτον ἡ μία· inzegetne fio· ἤγουν «ἐπινοήσον μέσα τέκνον μου» ἦτον ἡ ἄλλη. Δὲν ἐγγνώμεθα τὸ γεγονός ὡς ἱστορικόν· ἀλλὰ ἂν αἱ παροιμίαι ἦναι ἡ δημόδης φιλοσοφία, αἱ δύο αὐταὶ παροιμίαι δεικνύουσι ποῖα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ γενικὴ πεποίθησις περὶ τῆς φιλοσοφίας τῆς βενετικῆς διοικήσεως ἐν Ἐπτανήσῳ.

(β) Τὸ βεάλιον ἰσοδυναμεῖ μὲ περίπου τρεῖς δραχμάς.

μιότητα; ἢ μὴ ἐνός μόνου Προβλεπτοῦ, ὅπου ἠδρευον αἱ ἀνώταται τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν βενετικῶν ἀρχῶν, ὅπου ἢ κεντρικὴ τῆς Βενετίας κυβέρνησις εἶχεν ἐστραμμένον ἰδι-αζόντως τὸ βλέμμα, κατορθώθη ἕως ἀπὸ τοῦ 1671 νὰ βίβη εἰς τὰ ἀρχαῖα ποινικὴ δικογραφία ἐπὶ Λεηλασίας καὶ διαρπαγῆς πολλῶν ἐμπορικῶν κατασκευμάτων καὶ οἰκιῶν, διαπραχθείσης ὑπὸ εὐγενοῦς οἰκογενείας ἐκ τῶν σημαντικωτέρων διὰ τὰ πλούτη, τὴν συγγένειαν καὶ τὰς σχέσεις, χωρὶς οὔτε κἂν νὰ συλληφθῶσιν οἱ ἔνοχοι τοιοῦτου κακουργήματος. Ὅτε δὲ μετὰ ἓν ἔτος διῆλθεν ἐκ Κερκύρας ὁ κατὰ θάλασσαν Γενικὸς Προβλεπτής (Provveditore general da mar), καὶ χρωμένος ταῖς ἐκτάκτοις αὐτοῦ ἐξουσίαις συνέλαβε καὶ κατεδί-κασεν εἰς θάνατον τοὺς ἐνόχους, οἱ εὐγενεῖς (γράφει ὁ Προβλεπτής οὗτος) *μεγάλως ἠγανάκτησαν βλέποντες* ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἐτιμώρησεν εὐγενεῖς ἀνδρας καὶ δὲν ἔδειξε πρὸς αὐτοὺς τὴν διάκρισιν ἣν οὗτοι ἀξιοῦσιν ὑπὲρ αὐτῶν κατέναντι τῶν ἄλλων τάξεων καὶ ὅταν ἀκόμη ἢ ποιότης τῶν ἐγκλημάτων τὸ ἀπαγορεύῃ. (α) Ὅταν ὅμως ἡ Βενετία δὲν ἐφρόντιζε πλέον περὶ κυβερνήσεως ἢ διανομῆς δικαιοσύνης εἰς τὰς νήσους, ἀλλὰ περὶ ἐξοικονομήσεως δι' οἰουδήποτε μέσου τῶν χρηματικῶν ἀναγκῶν ἑαυτῆς καὶ τῶν χρεωκόπων εὐγενῶν τῆς, οἱ Προβλεπταὶ δὲν ἐδίστασαν νὰ ἐκθέσωσι δημοσίως καὶ ἐν πλήρει πομπῇ εἰς πλειστηριασμὸν πρὸς τὸν πλειοδοτοῦντα τὰς μεγάλας καὶ ποικίλας εἰς χεῖράς των συγκεντρούμενας ἐξουσίας.

(α) Ἴδου ἡ ἀξισημείωτος περιγραφή, ἐπὶ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, τῆς ἐκθέσεως τοῦ γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ. — « Trovai addormentato nel foro pretorio di Corfù, un processo per enormi svalleggi di botteghe e case, commessi qualche anno prima da due fratelli P famiglia per altro delle più civili, numerosa di parentela et adherenze, per il che fatto seguire il loro arresto, pagarono anche la pena di sue sceleragini coll' ultimo supplizio, il che no' cittadini originò passione estrema vedendo non distinto dalla giustizia (com' egli ambiscono) le persone del suo ordine, quando la qualità delle colpe il ricerca . . . » (Relazione di A. Bernardo Provveditor generale da mar 1671, pag. 17, archivio di Venezia, Lunzi op. cit. pag. 423).

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς πᾶν δι' αὐτὸν ὀρισθείσαν νῆσον ὁ νέος Προβλεπτής παρέθετε τὸ καλούμενον συμπόσιον εἰσόδου (pranzo d' ingresso) εἰς ὃ προσεκαλοῦντο καὶ ὄφειλον νὰ παρακαθίσωσιν, ὅπως μετὰ τοῦ νέου διοικητοῦ προσωπικῶς γνωρισθῶσιν, ἅπαντες, μεθ' ὧν καὶ μόνων ὁ διοικητής, κατὰ τοὺς ἰσχύοντας θεσμοὺς, ἠδύνατο νὰ τίθηται εἰς συγκαινωνίαν, ἦγουν οἱ εὐγενεῖς.

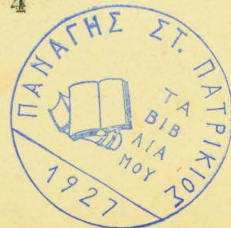
Πρὶν ἢ ἕκαστος τῶν προσκληθέντων, μετὰ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου, ἐγερθῆ, ἔθετεν ὑπὸ τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐνώπιόν του εὐρισκόμενον πινάκιον σημείωσιν (biglietto) ποσότητός τινος ἐλαιολάδου παρακατατεθειμένου ἐν ἰδίᾳ ἢ ἐμπορικῇ ἀποθήκῃ. Αἱ σημειώσεις αὗται ἐκυκλοφόρουσαν τότε ὡς τὰ νῦν τραπέζογραμμᾶτια. Ὁ καταθέτων σημείωσιν μείζονος ποσότητος ἐλαιολάδου ἦτο βέβαιος ὅτι μείζον κατέναντι τῶν λοιπῶν συνδαιτυμόνων ποσὸν τῆς ἐξουσίας προηγόραζε. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς τελετῆς ταύτης, ἢ αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ ἐπὶ διετίαν διοικητής, ἀστυνόμος, εἰσπράκτωρ, εἰσαγγελεὺς, πολιτικὸς καὶ ποινικὸς δικαστής κ. τ. λ. σφίγγων τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς ἀπερχομένους, ἐπὶ ταχεῖα συναντήσαι, νέους γνωρίμους του, περιήρηστο ἐν ἄκρα σοβαρότητι τὴν τράπεζαν συλλέγων τὰς ὑπὸ τὰ πινάκια σημειώσεις, καὶ καταγράφων τὰ ὀνόματα τῶν καταθεσάντων αὐτὰς κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν τάξιν τοῦ ποσοῦ τῶν καταθέσεων ἐκάστου.

Εἰς τὸ ἐκ τῶν σημειώσεων τούτων εἰσπραττόμενον ποσὸν προσετίθεντο καὶ ὅσα ὁ νέος Προβλεπτής ἔφερε μαζύ του ἐκ Βενετίας ὑπὸ βοήθηματος τοῦ Δημοσίου ταμείου (α), ἢ ὑπὸ

(α) Ἡ βενετικὴ κυβέρνησις κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Προβλεπτοῦ διὰ τὰς νήσους ἐδίδεν εἰς τούτον μὲν δισχίλια τεσκίנים, εἰς ἕκαστον δὲ τῶν παρῶν του χίλια εἰς δάνειον. Τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῶν Προβλεπτῶν ἀντιβιβάζοντο, κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ σοφοῦ Σοράντζου (Δαροῦ ἐπιθλίον ΔΘ.) διὰ μὲν τὴν Ζάκυνθον εἰς εἴκοσι χιλιάδας δουκάτα, διὰ τὴν Κεφαλληνίαν εἰς δώδεκα χιλιάδας, διὰ τὴν Κέρκυραν εἰς ἑπτὰ χιλιάδας, διὰ δὲ τὰς μικροτέρας νήσους εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας χιλιάδας. Τὸ δουκάτον ἰσοδυναμοῦσε πρὸς πέντε περίπου φράγκα. Τὸ εἰσόδημα τοῦ Προβλεπτοῦ τῆς Ζακύνθου ἦτο τὸ πλουσιώτερον τῆς βενετικῆς ὑπαλληλικῆς μετ' ἐκείνου τοῦ Μπα-

ΑΠΟΜΝ. ΤΟΜ. Δ'.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

δανείου εκεί συνομολογηθέντος μετὰ ἑβραίου τινός· (α) καὶ διενέμοντο ἅπαντα εἰς κτηματίας τῆς πόλεως καὶ ἐξοχῆς λόγῳ πατρικῆς ἀρωγῆς ὑπὲρ τῆς καλλιεργείας τῶν κτημάτων αὐτῶν. Εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο νὰ ἀποποιηθῆ τὸ δάνειον, οὔτε ἠδύνατό τις νὰ προτείνῃ τὴν ἔνστασιν ὅτι εἶχε τὰ μέσα νὰ καλλιεργήσῃ ἐξ ἰδίων τὰ κτήματά του. Ἢδὴ ὁ Προβλεπτής, ἐν τῇ πατρικῇ ὑπὲρ τῆς καλλιεργείας τῶν κτημάτων μερίμνῃ του, ἐφρόντιζε νὰ προσκαλῆ τοὺς εὐπορωτέρους τῶν κτηματιῶν, ὅπως εἰς αὐτοὺς δανείσῃ τὰ χρήματά του. Αἱ δανειζόμεναι ποσότητες ἔπρεπεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἐπὶ βαρεῖ τόκῳ νὰ ἐπιστραφῶσι, πλὴν οὐχὶ εἰς χρήματα, ἀλλ' εἰς ἐλαιόλαδον, τοῦ ὁποίου τὴν τιμὴν ἐπροσδιόριζε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς παραλαβῆς ὁ Προβλεπτής. (β)

Ἐνώπιον τοιαύτης εἰσόδου τοῦ παντοδυνάμου Προβλεπτοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἕκαστος ἐννοεῖ ποῦ ἔληγεν ἡ διετὴς διοίκησίς του, καὶ ποῦ ἐξ ἀνάγκης ὠθεῖτο κοινωνία ἐν ἣ οἱ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ἐνασκοῦντες ἔβλεπον ὅτι ὅπως τηρήσωσι τὴν ὑπεροχὴν των καὶ πᾶσαν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πληρώσωσιν οὐδενὸς ἄλλου ἀνάγκην εἶχον ἢ τῆς ἀποκτήσεως δι' οἰουδήποτε μέσου μεγαλύτερας ποσότητος χρημάτων.

Οὐδεὶς ἄλλος πόρος εἰς τοὺς εὐγενεῖς τῶν νήσων τότε ἀπέμενε, πρὸς ἐπαύξησιν τῆς χρηματικῆς περιουσίας των, ἢ τὰ ἐκ τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων εἰσοδήματα. Τὸ ἐμπόριον, ἐκ τὸς ὅτι ἦτο τότε, ἕνεκα τῶν περισταλτικῶν νόμων τῆς Βε-

νιτίας, νεκρὸν (α), ἐθεωρεῖτο, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο ἐπιτηδεύμα, ἀνευγενές.

Ἦ βιαία ἀρπαγὴ τοῦ ἀλλοτρίου πρὸς ἐπαύξησιν τοῦ ἰδίου κτήματος δὲν ἦτο τὸ ἔσχατον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου μέσον, ὡσάντις δὲν ὑπῆρχε φόβος ὅτι ὁ ἀπογυμνωθεσόμενος ἰδιοκτῆτης ἠδύνατο δι' αὐτοδικίας νὰ ἐκδικηθῆ. Ἦ πρὸς τοῦτο δικονομία ἦτο συνοπτική. Ἐπιπτον αἱ διαχωρίζουσαι τὰ συνορεύοντα κτήματα τάφροι, καὶ κύριος ἀμφοτέρων ἐκηρύσσετο ὁ τὴν ἐργασίαν διατάξας. Γνωστὴ δὲ εἶναι ἡ σήμερον ἀκόμη εἰς τινὰς τῶν νήσων, ἰδίως ἐν Ζακύνθῳ, διατηρουμένη φράσις «πάει ὁ καιρὸς ὁποῦ ἔχωναν τοὺς τράφους» ἐν πληρεστάτῃ χρήσει ὑπάρχουσα ὡσάντις θέλει τις νὰ ἐπιπλήξῃ ἄλλον ἐπὶ προσβολῇ σεβασμοῦ τῆς ἰδιοκτησίας.

Ἄλλ' ὅταν ἡ ἰδιοκτησία παραβιάζηται, ἡ ζωὴ δὲν εἶναι ἀσφαλής. Ἐντεῦθεν ἡ κατὰ μίμησιν τῆς μητροπόλεως ἐγκαθίδρυσις εἰς τὰς νήσους, πρὸ πάντων εἰς Ζάκυνθον, τοῦ σώματος ἢ τάξεως τῶν μπράβων (bravi), τῶν ἐμμίσθων ἐκείνων δορυφόρων εἰς οὓς ἀνετέθη ἡ δῆθεν ἐξασφάλις τῆς ζωῆς τοῦ αὐθέντου των, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἐκδικήσεών του, ἡ αἵματηρὰ κόρησις τῶν παθῶν του, χωρὶς νὰ συλλογισθῶσιν ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐξετίθετο ἡ ζωὴ τοῦ χρωμένου τῷ μπράβῳ εἰς κινδύνους πολὺ μεγαλειτέρους ἐκείνων οὓς διὰ τοῦ μπράβου ἐζητοῦσαν νὰ προλάβωσι.

Ἀπαρνεῖται ὁ κλάμος τὴν ἀπεικόνισιν τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἦν περιγράφωμεν εἶχον κατανητῆσαι αἱ νῆσοι. Ἄλλ' ἡ ἱστορία ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον αὐτῆς. (β)

(α) Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὰ προϊόντα τῶν νήσων, ὅπως μετακομισθῶσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς κατανάλωσιν, ἔπρεπε νὰ μεταφερθῶσιν εἰς Βενετίαν, καὶ ἐκεῖθεν παρὰ τῶν ξένων ἐμπόρων ν' ἀγορασθῶσι.

(β) Non avendo più guerra da sostenere nè per terra nelle quali valersi della capacità militare e marittima degl' isolani suoi sudditi (Venezia) poco si cura della sorte loro. L' inveterata incuria di non aver cura delle loro sorti, la mano sempre fiavole che teneva le redini del governo, ormai scervata e priva d' ogni polso, lascia sciolto

Ἄν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1671 ἡ διαφθορὰ τῶν κατὰ τὰς νή-
 σους βενετῶν διοικητῶν διήγειρεν, ὡς εἶδομεν (α), εἰς τοὺς εὐ-
 γενεῖς τὴν ἀξίωσιν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τιμωρῶνται ἀκόμη καὶ
 ὅταν τινὲς αὐτῶν δι' ἐνόπλου χειρὸς διήρπαζον ἐμπορικὰ κα-
 ταστήματα καὶ ἀπεγύμνονον ἰδιωτικὰς οἰκίας, ἡ ἀξίωσις αὐ-
 τῶν μετετέρατη εἰς ἀπαίτησιν δικαίωματος, ὅτε ὀλίγον ἀργό-
 τερα οἱ εὐγενεῖς τῶν νήσων παρέλαβον ὡς μισθωτοὺς αὐτῶν,
 ἐν γνῶσει τῆς κεντρικῆς βενετικῆς Κυβερνήσεως, τοὺς ἐκφυ-
 λισθέντας χρεωκόπους Προβλεπτὰς.

Τότε πλέον οὐχὶ μόνον τὸ ἄτομον τοῦ εὐγενοῦς ἔπρεπε νὰ
 ἦναι καὶ ἦτο ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἀκαταζήτητον διὰ πᾶσαν αὐ-
 τοῦ πράξιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ μπράβος ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ ἦ-
 το ἀπαρὰδίαστος διὰ πᾶν κατὰ διαταγὴν τοῦ κυρίου του οὐ μόν-
 ον ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶν ἐξ ἰδίας του φρενοτροπίας ἐνεργούμενον
 ἔγκλημα.

Ἡ κατὰ τοῦ μπράβου προσβολὴ ἢ καταδίωξις ἐθεωρεῖτο προσ-
 βολὴ ἢ καταδίωξις κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀυθέντου του.

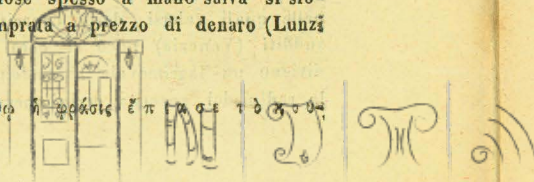
Ὅταν ἔως ἐκεῖ προέβη τὸ πρᾶγμα ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ
 καὶ περαιτέρω.

Οἱ μᾶλλον, ἔνεκα τῶν χρημάτων αὐτῶν, παρὰ τῷ Προ-
 βλεπτῇ ἰσχύοντες εὐγενεῖς ἐκλήρυσαν εἰς τινὰς τῶν νήσων, πρὸ
 πάντων δὲ ἐν Ζακύνθῳ, τὰ οἰκήματά των ἄσυλα. Οὐδεὶς κα-
 κοῦργος ἠδύνατο νὰ καταδιωχθῇ ἢ ζητηθῇ παρὰ τῆς ἐξου-
 σίας καταφεύγων εἰς ἄσυλον οἰκίαν· οὐδεὶς καταδιωκόμενος ὑ-
 πὸ τῆς δημοσίας δυνάμεως δι' ἐπ' αὐτοφῶρῳ ἔγκλημα ἠδύνα-
 το νὰ συλληφθῇ, ἂν προέφθανε νὰ πιάσῃ τὸ κουλοῦρι τῆς
 θύρας τῆς εἰσόδου ἀσύλου οἰκίας. (β)

il freno; le prepotenze, i soprusi, gli usurpi di taluni dei signori mas-
 simamente in certe isole, oltrepassano ogni misura ed hanno a loro com-
 plici l' imbecillità o la venalità dei Provveditori, le malvagie passioni dei
 cattivi, e le private vendette e sanguinose spesso a mano salva si sfo-
 gano mercè dell' impunità talvolta comprata a prezzo di denaro (Lunzi
 op. citat. pag. 497).

(α) Ἴδε ἀνωτέρω Σελ. 48.

(β) Διατηρεῖται καὶ σήμερον ἐν Ζακύνθῳ ἡ παράσις ἐπὶ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου.

Τοιοιούτρόπως τὸ κακούργημα ὑποθαλάπμενον καὶ ἐνίσχυ-
 ὄμενον ἀρχήθην ὑπὸ τῆς Βενετίας, χάριν τῶν σκοπῶν αὐτῆς,
 ἀνυψώθη κατ' ὀλίγον ὑπ' ὄλας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις εἰς θεσμο-
 θέτημα οὕτως εἰπεῖν τῆς πολιτείας ὑπὲρ τῶν ἐν αὐτῇ τὰ
 δικαίωμα τοῦ πολίτου ἐνασκούντων εὐγενῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐ-
 τῶν προστατευομένων. Τοιοιούτρόπως οὐ μόνον ἡ πολιτεία
 ἔπρεπε ἐπὶ τέλους ἐξ ἀνάγκης νὰ καταβρέσῃ, ἀλλὰ καὶ πρὸ
 τούτου πᾶς κοινωνικὸς δεσμὸς νὰ διαβραγῇ.

Μόνος δεσμὸς τὰ μέλη τῆς κοινωνίας πρὸς ἄλληλα συν-
 δέων καὶ τοῦ κακούργηματος τὰς συνεπειὰς κατὰ τι περι-
 στέλλων ἀπέμεινε, ἐν τῇ κοινωνικῇ ἐκείνῃ τῶν νήσων ἀπο-

λοῦρι, ἐν χρήσει ὅτε παρὰ κακούργου ζητεῖται καὶ χορηγεῖται αὐτῷ ὑ-
 ψιλλὴ προστασία.

Ὁ ποπολῆρος διαθλίων παρὰ τὰ ἄσυλα οἰκήματα ὤφειλε, καὶ ὅταν αὐτὰ
 ἔνεκα ἀποδημίας τῶν οἰκοδεσποτῶν ἦσαν κενὰ, ν' ἀφαιρῇ τῆς κεφαλῆς του
 τὸ κάλυμμα ἕως οὐ ἐκεῖθεν διέλθῃ τὸ αὐτὸ ὤφειλε νὰ πράξῃ καὶ ἂν δι-
 ἤρχετο παρὰ τὸ καφφενεῖον ὅπου οἱ εὐγενεῖς εἰσύχναζον. — Σημειούμεν διὰ τοὺς
 γινώσκοντας τὴν Ζάκυνθον, ὅτι τὸ καφφενεῖον τοῦτο ἦτο τὸ εἰς τὴν πλατεῖ-
 αν τοῦ ποιητοῦ (ἄλλοτε piazza San Marco) καὶ σήμερον ἔτι καλούμενον
 καφφενεῖον Κομούτου, νῦν ὅμως ὑπὸ μόνων ποπολῆρων συχναζόμενον. Ζῆ ἀκόμη
 ἀγαθὸς τις ἄνθρωπος Α . . . Β . . . ὅστις ἔτι καὶ σήμερον διερχόμενος τοῦ
 καφφενεῖου ἐκείνου ἀφαιρεῖ, ἕως οὐ ἐκεῖθεν διέλθῃ, τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς
 του. Εἶθε τοῦτο νὰ ἦτο τὸ μόνον καὶ παρὰ μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ ἀπο-
 μεινῆριον παρ' ἡμῖν τῆς ἐποχῆς ἣν περιγράφομεν!

Εἰς τὸ καφφενεῖον Κομούτου συνήρχοντο οἱ εὐγενεῖς συνήθως μετὰ τὸ γεῦμα
 ὅπως πῖσι τὸν καφφέν. Εἰς ἐφόδρα ἰσχύων εὐγενῆς Μ . . . θέλων νὰ
 διακρίνεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ὁμοταγῶν του δὲν εἰσύχναζε μετὰ τὸ γεῦμα
 εἰς τὸ καφφενεῖον, ἀλλ' ἐπορεύετο εἰς παράπλευρον ἰδιόκτητόν του εἰκημα, ὅπου
 πρὸ τῆς θύρας καθήμενος καὶ καπνίζων ἐπρόσμενε νὰ τῷ φέρωσιν ἐκεῖ τὸν καφ-
 φέν, καὶ κρατῶν κατ' ἀπαρίθματον ἐθιμοτυπίαν τὸν τριμπούκιον διὰ τῆς
 ἀριστερᾶς εἶχε τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐντὸς τοῦ κεκλεισμένου ἐπενδύτου
 ἀφίγων ἐκτεθειμένον μόνον τὸν δείκτην τῆς χειρὸς. Οἱ διερχόμενοι ὤφειλον,
 ἐνοεῖται οἰκοθεν, ν' ἀποκαλύπτωνται κύπτοντες τὴν κεφαλὴν. Αὐτὸς δὲν ἂν
 ταπέδιδε τὸν χαιρετισμὸν εἰμὴ πρὸς ὄσους ἐπεθύμει νὰ δώσῃ σημεῖον εὐνοίας·
 ἀντεχαιρετῶσε δὲ κινῶν τὸν ἐκτεθειμένον δάκτυλον.

Παρόμοιόν τινα χαιρετισμὸν, ἀλλ' ὅτε μὲν διὰ τοῦ ἐνδὸς, ὅτε δὲ διὰ τῶν δύο
 δακτύλων, καὶ σπανίως διὰ τῆς ὅλης χειρὸς, ἀναλόγως τῆς εὐνοίας ἢ οἰ-
 κεινῆς ἢ τῆς ἐπιτοῦ τὸν χαιρετῶμενον διεννοεῖτο νὰ δείξῃ, μετεχειρῶμετο καὶ ἐν

Κελεύει ἡ πατὴρ τοῦ ἀιδίου Κυβερνήτου, Ἀντωνίας Μαρία Καποδίστριας.
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

συνθέσει, ὁ ἀπαιδευτος καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σχεδὸν ἀγράμματος ἱερέυς. (α)

Ὁ τὰ πάντα ἀτιμωρητὴ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ διαπράξας εὐγενὴς ἔβλεπεν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ἀγωνίας του τὸν ἱερέα, παρουσιαζόμενον ἐνίοτε αὐτόκλητον ὅπως ἐλέγξῃ τὸν ψυχροῦρα γοῦντα διὰ τὰ ἀδικήματά του καὶ τῷ ἐνθυμίῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπαιτουμένην ἱκανοποίησιν. Ὑπῆρχον παραδείγματα ὅτι τοιαύτη τόλμη ἐτιμωρήθη διὰ τῆς ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ ἐπιπληττομένου δοθείσης εἰς τὸν μπράβον καὶ ὑπὸ τούτου ἐκτελεσθείσης θανατικῆς κατὰ τοῦ τολμητοῦ ἱερέως διαταγῆς. Ἀλλὰ ταῦτοχρόνως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἐπανελαμβάνοντο ἕτερα παραδείγματα θαυπλοῦτων ἰσχυρῶν οἰκογενειῶν ἐκλειψασῶν ἐν ἀθλιότητι καὶ πενίᾳ, διότι, ὡς διεβεβαιοῦτο καὶ ἐπιστεύετο, εἰς ἢ τινὲς τῶν προγόνων των δὲν ἐξεπλήρωσαν ὅσα παρ' αὐτῶν ὁ πνευματικὸς ἀπήτησε πρὸς ἐξίλωσιν διὰ τὴν διαρπαγεῖσαν ξένην περιουσίαν. ἢ διὰ τὰς κατὰ διαταγῆν των ἐκτελεσθείσας δολοφονίας. Ὅτε δὲ ἀντιπερόμεναι οἰκογένειαι ἢ φατρίαι ἦνοιγον τακτικὸν τουφεκισμὸν, ὅστις πολλάκις

(α) Εἰς καὶ μόνος διδάσκαλος δι' ἐκάστην νῆσον, ἐκλεγόμενος ὑπὸ τοῦ κωνσταντινου καὶ ἐπιτηρούμενος ὑπὸ τῶν συνδίκων, ὅπως διδάσκῃ τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν εἰς τὰ τέκνα τῶν εὐγενῶν, ἀπατέλει, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Βενετοκρατίας, τὸ ὅλον τῆς τε δημοτικῆς καὶ μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐν Ἑπτανήσῳ ἐκπαιδείσεως σύστημα. Εἰς μόνην τὴν Κέρκυραν ὑπῆρχον πλείονες τοῦ ἐνὸς διδάσκαλοι. Διδασκάλου ἢ σχολείου τῶν θηλέων ὑπῆρχεν ἀγνωστον καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα. Γνωστὸν δὲ εἶναι τὸ τότε δεσπόζον ἀξίωμα ὅτι, ὁ μὲν λιὸς δὲν ἔπρεπε νὰ διδάσκῃται γράμματα, διὰ νὰ μὴ σηκώσῃ κεφάλι, ἢ δὲ γυνὴ, διὰ νὰ μὴ λαμβάνῃ καὶ στέλλῃ ἐρωτικὰς ἐπιστολάς.

Ὁ Καποδίστριας (observation sur l'etat interieur des Iles Joniennes lettre adressée par le comte Capodistrias à Lord Castlereagh, en date de Paris le 10(22 Novembre 1815) σημειοῖ περὶ τῆς ἐπὶ Βενετοκρατίας καταστάσεως τῆς παιδείας ἐν Ἑπτανήσῳ τὰ ἑπόμενα. — «La politique Venetienne redoutait la supériorité du talent naturel des grecs. Elle s'appliquait à l'abaisser par l'ignorance. — Le Senat de Venise n'a jamais permis qu'on établit des ecoles publiques aux Sept-iles: c'est dans sa capitale, c'est dans l'université de Padoue, que les indigenes des Sept-iles devaient aller s'instruire; mais par un privilège machiavelique ils pouvaient obtenir des diplomes en droit et dans toutes les facultés, sans être obligés d'avancer à faire un cours régulier aux académies.

ἐπὶ πολλάς ὥρας παρετείνετο οὐ μόνον εἰς τὰς πεδιάδας τῆς ἐξοχῆς ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς κεντρικωτέρας πλατείας καὶ ῥύμας τῶν πόλεων, ἐνῶ οὐδεμία ἀρχὴ ἐπαρουσιάζετο ὅπως τοῦλάχιστον πληροφορηθῇ τί συμβαίνει, ὁ δὲ Βενετὸς Προβλεπτής καὶ ἡ ἀρχόντισσά του ἢ Πρεβεδούρα ἀπὸ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ φρουρίου τὸν κρότον τῶν τουφεκισμῶν ἀκούοντες ἐκρότουν τὰς χεῖρας καὶ ἐπανελάμβανον τὸ περιλάλητον ladi ladi (λάδι λάδι) ἐννοοῦντες τὸ ἐλαιόλαδον τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον ἔμελλον νὰ εἰσπράξωσιν ἀπὸ τῶν φονεῶν ἢ τῶν προστατῶν αὐτῶν, ὅπως τῆς καταδιώξεως τοῦ ἀπαλλάξωσι, μόνος ὁ ἱερεὺς ἐπαρουσιάζετο ἐν τῷ μέσῳ τῶν μαχομένων ζητῶν ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνά χειράς του ἐσταυρωμένου τὴν παῦσιν τῆς συμπλοκῆς, ὅπως εἰς τοὺς ψυχροῦρα γοῦντας τὴν τελευταίαν παραμυθίαν χορηγήσῃ.

Ὁ ἀριθμὸς, ὁ τρόπος τῆς ἐκτελέσεως τῶν φόνων καὶ δολοφονιῶν ἔφθασεν, εἰς τινὰς μάλιστα τῶν νήσων, εἰς βαθμὸν ἀπίστευτον.

Ἄς ἀφήσωμεν αὐτόπτας ξένους νὰ μαρτυρήσωσι.

«Αἱ εὐγενεῖς οἰκογένειαι (λέγει ὁ Στεφανόπουλος) εἶχον ἀποκλειστικὸν τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς καὶ θανάτου. Εἰς Ζάκυνθον πλέον ἢ εἰς τὰς ἄλλας νήσους ἢ ἐκδίκησις ἐνηργεῖτο διὰ περισσοτέρας μανίας καὶ σκληρότητος. Καθ' ἐκάστην συνέβηκινον φόνου εἰς τοὺς δημοσίους δρόμους καὶ ἀγοράς. Ἱερεὺς τις τηρήσας κατάλογον ἠρίθμησε τρεῖς χιλιάδας φόνους διαπραχθέντας ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν. Οὐδεὶς τῶν αὐτουργῶν ἐτιμωρήθη.» (α).

Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Στεφανοπούλου δύναται νὰ ἦναι κατὰ τι ὑπερβολικὴ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν χιλιάδων φόνων ἐντὸς μιᾶς διετίας. Εἶναι ὁμως γεγονός, τὸ ἐμαρτύρησαν εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς πάντας τοὺς συνηλικιώτας ἡμῶν οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ζήσαντες πατέρες ἡμῶν, ὅτι ἐπὶ Βενετῶν οὐδεὶς ἦτο βέβαιος εἰς τὰς νήσους ἀν' ἐξερ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

(α) D. et N. Stephanopoli, Voyage etc. T. I. pag. 94.

χόμενος τοῦ αἵκου του θά ἐπανήρχετο ζῶν. Τυπικῶς δὲ οἱ κατὰ τὴν πρῶταν συναντώμενοι ἐχειρετῶντο διὰ τοῦ «καλὴ ἡμέρα, πόσοι ἀπόψε;» (ἐφορευθήσαν) καὶ ὅλως τι ἔκτακτον ἦτο ἢ ἀπάντησις «δόξα τῷ Θεῷ κανένας.»

Ὁ Σαιντ-Σωβαίρος γράφει τὰ ἐξῆς.

«Ἐξ ὅλων τῶν ἐγκλημάτων τὸ συνηθέστερον ἦτο (ἐν Ζακύνθῳ) τὸ τῆς δολοφονίας. Ἡ βεβαιότης τῆς ἀτιμωρησίας ὠπλιζοῦσιν τὸν πολίτην κατὰ τοῦ πολίτου. Μικρὰ τις ποσότης ὀρημάτων παρείχεν εἰς τὸν κακοῦργον τὴν ἐλευθερίαν νὰ βιάσῃ τὰς χεῖράς του εἰς τὸ αἷμα συμπατριώτου καθ' οὗ δὲν ἠδύνατο συνήθως νὰ προσάψῃ ἄλλο πάρεξ ἢ τὴν ἀδυναμίαν νὰ τὸ ἀτύχημα ὅτι ἀνῆκεν εἰς οἰκογένειαν ἀντιζήλου. Καθ' ἐπακέρτατον συνέβαινον φόνου. Ὁ ἔνοχος συνέδεε μετὰ τοῦ ἐγκληματος καὶ τὴν αἰσχροτέραν προδοσίαν. Δὲν προσέβαλλε πρὸς τὸ θυμὸν του κατὰ πρόσωπον ὠπλισμένος διὰ πιστολίου ἢ πτοφεικίου ἵνα τῷ δώσει τὸν θάνατον ἐνέδρευε τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἠδύνατο ἀνευ ὑποψίας νὰ τὸ πλησιάσῃ. . . . Τοιαῦτα ἦσαν τὰ τέρατα τὰ ἀποκαλούμενα μπράβοι. Οἱ πλείστοι τῶν εὐπορούντων εἶχον μπράβους ἐμίσθους οἵτινες ἀντιμετρία ἀμοιβῆς ἐθυσίαζον ἐν ψυχρῷ αἵματι τὸν ἐχθρὸν τοῦ καθένου των. . . . Καὶ ὅμως δὲν ὑπάρχει ἴσως λαὸς πρὸς τῷ ὁποίῳ νὰ ἦναι εὐκολώτερον τὸ νὰ ἐπαναφέρῃ τις καὶ νὰ τηρήσῃ τὴν τάξιν. Ὁ ἰσχυρισμὸς μου οὗτος φαίνεται παραδοξολογία κατὰ πρῶτην ἐποψιν, εἶναι ὅμως ἀλήθειαν ἀποδειχθεῖσα ὑπὸ τοῦ γεγονότος τινῶν Προβλεπτῶν, οἵτινες μὴ κυριευθέντες ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ καλυπτερεύσῃσι τὰ οἰκονομικά των, ἀλλὰ προτιμήσαντες τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός των, ἠδυνήθησαν ν' ἀφοπλίωσι τὸν ἐγκληματίαν καὶ τὸν δολοφόνον δεικνύοντες ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς αὐτοὺς τὸ βόπαλον τῆς δικαιοσύνης.» (α)

Διὰ τὴν οἰκτρὰν ταύτην θέσιν, εἰς ἣν περιήλθον τόποι διατελέσαντες ὑπὸ τὴν βενετικὴν κυβέρνησιν ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας,

(α) Saint Sauveur. Voyage κ.τ.λ Tom III, pag. 233—234.

ἢ Βενετία εἶναι τόσον μᾶλλον ὑπεύθυνος ἐνώπιον τῆς ἱστορίας, καθόσον, ἕνεκα τοῦ φιλησούχου καὶ φιλονόμου χαρακτῆρος τῶν κατοίκων, ἢ ἐξουσία θέλουσα ἠδύνατο κατὰ πάσαν στιγμὴν λίαν εὐκόλως νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς νήσους τὴν τάξιν καὶ τὰς δύο πρώτας ἐγγυήσεις ἀνευ τῶν ὁποίων ἀνθρώπινος κοινωνία δὲν ὑφίσταται, τὸν σεβασμὸν τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου. Ἡ ἱστορία τῶν νήσων εἶναι πρὸς τοῦτο ἀψευδέστατος μάρτυς.

Τὸ παρὰ τοῦ Σαιντ-Σωβαίρου ἀναφερόμενον ὅτι τινὲς τῶν Προβλεπτῶν, προτιμήσαντες τῆς ἐπανορθώσεως τῶν οἰκονομικῶν των τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, κατῳρθωσαν ν' ἀφοπλίωσι τὸν ἐγκληματίαν καὶ τὸν δολοφόνον δεικνύοντες μόνον πρὸς αὐτοὺς τὸ βόπαλον τῆς δικαιοσύνης, εἰς ἓνα μόνον τῶν Προβλεπτῶν παρετηρήθη. (α) Ἀλλὰ ἀκριβῶς δι-

(α) Ὁ Προβλεπτής οὗτος διοίκησας τὴν Ζάκυνθον κατὰ τὰ ἔτη 1792—93 ἀπεκλιθεὶς Αλοΐσιος Διέδος (Aloise Diedo) — Φθὰς εἰς Ζάκυνθον συνέλαθε καὶ ἐφυλάκισε τὸν ἀρχηγὸν τῶν μ π ρ ἄ β ο ν τοῦ ἰσχυροτάτου τότε μεταξὺ τῶν εὐγενῶν Μ (περὶ οὗ μνησίων ἐπισημασμένα ἀνωτέρω ἐν τῇ σημείωσει τῆς σελίδος 53) καὶ ταυτοχρόνως ἐδήλωσεν, ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ εἰδέτο πληρωμὴν πρὸς ἀπκλαγὴν καταδιώξεως ἕνεκα φόνου, ἀλλ' ὅτι θὰ ἐτιμῶρει αὐστηρῶς πάντα φονεῖα. Ματαίως ὁ ἰσχυροτάτος Μ μετεχειρίσθη πᾶν μέσον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀρχιμπράβου του· ματαίως προσέφερε τῷ Προβλεπτῇ μέχρι 500 λιτρῶν ἐλαιολάδου, ποσὸν τότε ὑπέρογκον ἐξερκοῦν, κατὰ τὸ τιμολόγιον τῶν Προβλεπτῶν, εἰς ἐξαγορὰν πολλῶν φόνων. (ἢ βενετικὴ ἐλαιολάδου λίτρα ἰσοδυναμεῖ πρὸς πέντε ὀκάδας περίπου) Ὁ Προβλεπτής Διέδος ἀκαμπτος ἀπαντοῦσεν εἰς τὰς παρακλήσεις καὶ προσφορὰς τοῦ Μ δὲν ἠδύνατο νὰ σοὶ τὸν δῶσω διότι θὰ ἔχω ἔπειτα ἐλέγχους συνειδήσεως καὶ ἐκράτησε διαρκῶς φυλακισμένον τὸν ἀρχιμπράβον. — Ἡ ζῶσα ἐν Ζακύνθῳ γενεὰ παρέλαθεν ὁμόφωνον παρὰ τῶν γονέων αὐτῆς τὴν διαθεθαίωσιν, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διετίαν τῆς διοικήσεως τοῦ Προβλεπτοῦ τούτου οὐδαίς φόνος ἐν Ζακύνθῳ διεπράχθη. Ἰσως τοῦτο εἶναι ὑπερβολή· βέβαιον ὅμως μένει ὅτι καὶ ἂν τινὰ μεμονωμένα ἐγκλήματα κατὰ τὴν διετίαν ἐκείνην συνέβησαν ἐθεωρήθησαν μὲν κατέναντι τῶν πρὸ καὶ μετὰ τὴν διοίκησιν τοῦ Διέδου διαπραχθέντων.

Ἀλλὰ καὶ ἡ διοίκησις τοῦ Διέδου δὲν παρῆλθε χωρὶς ν' ἀφήσῃ ὑποθῆναι τῆς εἰς τὸν διοικηθέντα τόπον ζωὴν ἐνθύμημα τῆς καὶ παρὰ τοῦ Προβλεπτοῦ τούτου προσφερθείσης λατρείας εἰς τὴν διαφορὰν τῆς ἐποχῆς του καὶ τῶν περιστάσεων του. Καίτοι δὲν ἠθέλησε νὰ κερδίσῃ χρήματα διὰ τῆς ἐμπορίας τοῦ αἵματος, παρὰ τὰ λοιπὰ ὅμως συνῆθη τοῖς Προβλεπταῖς πρὸς ἀρ-

ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο ἀπαντᾶται μεμονωμένον, καὶ ἐπὶ μί-
αν μόνην δι' ὅλην τὴν μακροχρόνιον ὑπαρξίν τῆς βενετικῆς
κυβερνήσεως διετίαν, ἀποδεικνύει ἐμφαντικώτερον, ὅτι ἡ οἰκ-
τρά ἐκείνη κατάστασις τῆς κοινωνίας ἀνεφάνη καὶ διετηρή-
θη μόνον διότι ἡ ἐξουσία τὴν ἤθελε καὶ τὴν ἐνεθάρρυνεν.

Ἔτερον ἱστορικὸν γεγονός τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐτι μάλλον
ἀποδεικνύον εἶναι ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βενετίας
καὶ τὴν ἔλευσιν τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων ἐπελθοῦσα εἰς ὅ-
λας τὰς νήσους κατάπαυσις τῶν φόρων καὶ ἀρπαγῶν τῆς ἀλ-
λοτριῦ περιουσίας, καὶ ἡ ἐπάνοδος τῆς δημοσίας ἀσφαλείας
καὶ τάξεως, μόλις ἡ νέα ἐξουσία ἔδειξεν ὅτι τὸ ἔγκλημα δὲν
ἠδύνατο πλέον νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῆ προστάσιαν. Πῶς πρέ-
πει τάχα νὰ ἀποκαλεσθῆ κυβέρνησις, ἧς τὸ σύστημα παρή-
γαγε καὶ διετήρησε, πρὸς τοῖς ἄλλοις, τὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν
κοινωνικὴν ἀποσύνθεσιν εἰς τόπους καὶ λαοὺς παρὰ τοῖς ὁποί-
οις οὔτε τέχνης οὔτε κόπου ἀνάγκην εἶχεν ἡ ἐξουσία ὅπως
τούλάχιστον τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν διατηρήσῃ;
Πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Δακροῦ (α) γράψας ἔτι οἱ ἄνθρωποι δὲν
ἐπενόησαν ἀκόμη τὸ ἀνάλογον πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς βενε-
τικῆς κυβερνήσεως ἐπιθετον, καὶ πόσον δικαιολογημένον ὑπῆρξε
τὸ παράπονον τοῦ Ἄγγλου Ἀρμοστοῦ Δούγλας (β) κατὰ
τοῦ Μουστοξίδου, ὅτε οὗτος, συγκρίνων, κατὰ τὰ 1840, τὴν
ἀγγλικὴν πρὸς τὴν βενετικὴν ἐν Ἑπτανήσῳ διοίκησιν, εὔρε
λόγους ἐπαίνων ὑπὲρ τῆς τελευταίας!

γυρολογίαν μέσα ἐφεῦρε καὶ ἄλλα. Πρὸς τοῖς ἄλλοις, κατὰ τὸ τέλος τῆς δι-
ετίας του, ὀλίγας ἡμέρας πρὶν τῆς ἐκ Ζακύνθου ἀναχωρήσεώς του, περιῆλθεν
ἐπὶ κεφαλῆς τῆς φρουρᾶς ἅπαντα τῆς πόλεως τὰ ἐμπορικὰ, παντοπωλεῖα,
ἐργαστήρια κ.τ.λ. καὶ συλλέξας τοὺς πῆχεις, σταθμὰ, στατήρας, μέτρα κ.λ.
μετέφερεν αὐτὰ εἰς τὸ φρεῦριον. Τὴν ἐπιούσαν μετεκαλίσατο τοὺς κατοίους
καὶ ἐπὶ προφάσει ὅτι τὰ κατασχεθέντα μέτρα δὲν ἴσαν ἀκριβῆ ἐπέβαλεν
ἐνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν πρόστιμον ἀρκούντως βαρὺ, πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς προ-
κωψῆς εἰς τὸ διοικητικὸν εἰσόδημα ἐλαττώσεως ὡς ἐκ τῆς μὴ λαβούσης χώραν
κατὰ τὴν διετίαν ἐμπορίας τοῦ αἵματος. Καὶ ἕως ἡμεῶν οὗτος ἦτο ὁ ἄριστος
ἐξ ὧν Βενετῶν Προβλεπτῶν οἱ πατέρες μας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν ἐγνωρίσαν.

(α) Ἱστορία τῆς Βενετίας. Κεφ. ΛΘ'.

(β) Discaccio 10. Aprile 1840.

Εἰς τὸν ἐθνικὸν ἱστοριογράφον, τὸν μετὰ τὴν ἔκλειψιν τῆς
ζώσης γενεᾶς μέλλοντα νὰ ἐρευνήσῃ τὰς συνεπειὰς τῶν ἐπὶ
τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ξένων εἰσβολῶν καὶ κατοχῶν, ἐναπό-
κειται ἡ λύσις τοῦ σπουδαίου ζητήματος, ἀνὴ ἡ ὑπὸ τῆς Βε-
νετικῆς κατοχῆ τῶν νήσων τοῦ Ἴονίου ὑπῆρξεν, ὡς τινες ἰ-
σχυρίσθησαν, εὐτύχημα δι' αὐτὰς καὶ τὸ λοιπὸν ἔθνος, ἢ μάλ-
λον ἂν ἡ κατοχὴ αὕτη ἐπέφερε συνεπειὰς ὀλεθριωτέρας τῆς
κατὰ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα τουρκικῆς.

Ἐκείνος θέλει εὑρεθῆ εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμῆσῃ ἱστορικῶς, τουτέ-
στιν ἐκ τῶν ὑστέρων, ποῦ μετὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς ξένης κατο-
χῆς διήρκεσαν περισσότερο τὰ ἔχνη της, καὶ ποῖος ἄφραξεν ἐπὶ
μακρότερον χρόνον ὀπισθὲν τοῦ τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις μαραι-
νομένας καὶ τοὺς ἐθνικοὺς συνδέσμους χαλαρωμένους, ὁ ἄ-
γχιος Τοῦρκος-Πασᾶς, ὁ τὰ πάντα ἐξ ἴσου ὑπ' αὐτὸν Ὀρμυμα-
τίσας, καὶ ὅστις ἀπωθῶν καὶ ἀπωθούμενος οὐδὲν ἐθνικὸν ἠ-
δυνήθη πρὸς ἑαυτὸν νὰ ἐφελκύσῃ, εἰς οὐδένα τῶν ὑπ' αὐτὸν ἠδυ-
νήθη ἑαυτὸν νὰ μεταδώσῃ ἢ ὁ ὕπουλος καὶ ἔρπων βενετὸς
Προβλεπτῆς, ὅστις διεφθαρμένος, διαφθείρας τοὺς περιστοιχι-
σαντας αὐτὸν, μετουσιώθη τοσοῦτον ἐν αὐτοῖς, ὥστε τὴν ἀ-
νάμνησίν του συνώδευσαν, οὐχὶ ὡς ἀλλαχοῦ ἄλλοι τὴν τοῦ
Τούρκου Πασᾶ μετὰ φρίκης καὶ ἀναθέματος, ἀλλὰ μετ' ἐπαί-
νων καὶ μακαρισμῶν, εἰς δὲ τὸν διάδοχόν του ξένον παρέ-
δωκεν ὄργανα, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν θέλομεν ἰδεῖ, ἔτοιμα καὶ
γεγυμνασμένα ὅπως, ὅτε μὲν χρησιμεύσωσιν ἄκαμπτα στηρίγ-
ματά του, καὶ αὐτοῦ ἐτι ἐπιθετικώτερα, κατὰ πάσης τοῦ
τόπου ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς του ἰδέας, ὅτε δὲ ἀντιτά-
ξωσι καὶ κατὰ τοῦ ξένου τούτου τὴν συγχαμερωτέραν ἰσσο-
υτικὴν ἀντίδρασιν, ἂν ποτε οὗτος βιαζόμενος ὑπὸ τῶν ἀπαι-
τήσεων τῶν καιρῶν ἠθέλησε νὰ προσφέρῃ θυσίαν τινὰ ὑπὲρ
τοῦ τόπου, ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἀνθρωπί-
νων δικαιωμάτων. Ἐβδομήκοντα δὲ ἔτη μετὰ τὴν πτώσιν τῆς
Βενετίας, ὅτε καὶ ἡ τελευταία ξενοκρατία ἀπὸ τῶν νήσων
ἐξέλιπε, καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία ἀνέτειλεν, ὁ

ἱστοριογράφος ἔκρινεν θὰ συγαντήσῃ τὴν πνοὴν τοῦ **Fra Pa-**
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

οιο Sarpi εξασκούσαν ακόμη την δηλητηριώδη αὐτῆς ἐπιβροήν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε βλάσφημα χεῖλη νὰ κινήσῃ κατ' αὐτῆς τῆς πραγματοποιηθείσης ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμονῆς καὶ δραστηριότητος πᾶσαν συκοφαντίον καὶ ἀναιδῆ τῶν γεγονότων διαστροφὴν εἰς κυκλοφορίαν νὰ θέσῃ, ὅπως εἰς τὸν κόσμον παραστήσῃ ὅτι μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ξένου αἱ νῆσοι ἀνάστατοι ἐγένοντο καὶ τὸν θάνατον ἐν τῇ ἐθνικῇ ἀναβιώσει συνήντησαν.

Ἄφησεν ὁ Τοῦρκος εἰς τὰς ἀπὸ τῆς δεσποτείας του ἀπαλλαγείσας ἑλληνικὰς ἐπαρχίας τοιαῦτα τῆς ἐν αὐταῖς ὑπάρξεως του ἔχνη καὶ ἐπὶ τοσοῦτον διαρκῆ;

Τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τούτου, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, ἡ ἐποχὴ δὲν ἐπέστη ἀκόμη. Ἄπλοῖ ὑπομνηματισταί, τὸ ὑποδεικνύομεν μόνον, καὶ συμπληρώσαντες τὴν ἀπεικόνισιν τῆς βενετικῆς τῶν νήσων ἐποχῆς, καθόσον ἦτο τοῦτο ἀναγκαῖον πρὸς κατάληψιν τῶν μετ' αὐτὴν, προχωροῦμεν εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Θέσις τῆς Ἑπτανήσου ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Βενετίας
(1797) μέχρι τῆς συνθήκης τῶν 1815.

ΚΩΝ ἡ Ἑπτάνησος διετέλει εἰς ἡν προεξέθεσμεν κατὰστασιν, αἴφνης καὶ χωρὶς σχεδὸν νὰ τὸ προγινώσκωσιν οὐτε αὐταὶ αἱ κατὰ τὰς νήσους ἀνώτεραι βενετικαὶ ἀρχαί, ἀπεβιβάσθησαν εἰς αὐτάς οἱ παρὰ τοῦ Βοναπάρτου ἐξ Ἰταλίας ἀποσταλέντες στρατιῶται τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας ἀναγγέλλοντες τὴν κατάλυσιν τῆς βενετικῆς, ἐπομένως δὲ καὶ τῆς τῶν νήσων ἀριστοκρατίας.

Τὴν 28 Ἰουλίου 1797 τὰ φέροντα τὸν γαλλικὸν στρατὸν πλοῖα προσωρμίσθησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κερκύρας, ὃ δὲ ἀρχηγὸς τῶν γαλλικῶν δυνάμεων στρατηγὸς Γεντιλῆς, διὰ προκηρύξεως δημοσιευθείσης γαλλιστὶ, ἰταλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ, ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς κατοίκους ὅτι «ἤρχετο φέρων εἰς τὴν πρὸ τοσοῦτου χρόνου δούλην Ἑλλάδα ἐλευθερίαν καὶ ἰσότητα, ὅπως ἀναλάμψωσιν ἐν τάχει αἱ ἀρεταὶ τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ ἡ Ἑλλάς ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν λαμπηδόνα τῶν ἀρχαίων αὐτῆς χρόνων.» «Ὁ λαὸς εἰς τὸ ἄκουσμα σύσσωμος ἠγέρθη καὶ παράφορος ἐκ τῆς χαρᾶς ἔτρεχε φωνάζων ζήτω ἡ ἐλευθερία, ὃ δὲ προϊστάμενος τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου καταβάς ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ ὑπεδέχθη τοὺς ἐρχομένους λέγων αὐτοῖς: «Γάλλοι, ὁὰ εὔρητε ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ λαὸν ἀδελφῶν τῶν ἀνυφουσῶν τὰ ἔθνη ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦτο τὸν περιφρονήσητε. Δύναται ν' ἀναφανῆ καὶ πάλιν οἷος ἄλλοτε ἦτο. Μάθετε γὰρ τὸν σεβασθῆτε ἀναγινώσκοντες τὸ βί-

βλίον τούτο.»

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

«Ο σιρακτηγός ἤνοιξε μετὰ περιεργείας τὸ βιβλίον καὶ οὐχὶ μικρὸν ἐξεπλάγη ἰδὼν τὴν Ὀδύσειαν τοῦ Ὁμήρου. (α) »

Τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας ἀνυψώθη διὰ τῶν τότε καθιερωμένων τελετῶν εἰς τὰς πλατείας ὄλων τῶν νήσων, ὑπ' αὐτὸ δὲ ἐν τῷ μέσῳ δημοκρατικῶν ὕμνων καὶ χορῶν, ἐν χορδαῖς καὶ τυμπάνοις καὶ ἐν γενικῇ κωδωνοκρουσίᾳ, ἐκάησαν τῆς ἀριστοκρατίας τὰ ἐμβλήματα, αἱ στολαὶ (livree), αἱ φενάκαι, τὰ διπλώματα τῆς εὐγενείας καὶ ἡ χρυσῆ βίβλος. (β)

Οἱ ἐξιστορήσαντες τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὰς νήσους συμβάντα περιγράφουσι τὰς καὶ κατὰ τὰς νύκτας ἀκόμη ἐξακολουθούσας τελετὰς καὶ πανηγύρεις τοῦ λαοῦ διὰ τὴν κατάργησιν τῆς βενετικῆς ὀλιγαρχίας. Ἀλλὰ καίτοι ἐν

(α) St. Vincent Histoire ec. des Iles joniennes—G. Pauthier les Iles joniennes pendant l'occupation française et le Protectorat anglais.

(β) Ὅταν εἰς Ζάκυνθον ὁ λαὸς ἐπυρπόλει ὑπὸ τὸ δένδρον τῆς ἐλευθερίας τὴν χρυσὴν βίβλον καὶ τὰ λοιπὰ ἀριστοκρατικὰ ἐμβλήματα ἐπορεύθη καὶ εἰς τοῦ πρώην Προδλεπτοῦ ζητῶν τὴν φενάκην τοῦ ὕψους καὶ αὐτὴν ῥίψη εἰς τὴν πυράν. Ὁ Προδλεπτής ἀνέστη, ζητῶν νὰ τῷ πληρωθῶσι πρῶτον 24 τζεκίνια, ἡ ἀρχικὴ, ὡς ἔλεγε, τιμὴ τῆς φενάκης ἐκείνης. Εἷς ἐκ τοῦ λαοῦ ἀφῆσεν εἰς τὸν Προδλεπτὴν συναλλαγματικὴν 24 τζεκινίων πληρωτέαν ἐντός εικοσιτεσσάρων ὥρῶν, καὶ τότε ὁ Προδλεπτής παρέδωκε τὴν φενάκην Ἦτο ἡ τελευταία δοσοληψία τοῦ πρώην διοικητοῦ μετὰ τῶν πρὸ μικροῦ ὑπηκόων του, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνακεφαλαιοῦται ἡ ἀρχικὴ χαμέρπεια καὶ ποταπότης συστήματος πράγματι ἀκατονομάστου, μὴ κατορθώσαντος οὔτε κατὰ τὴν ἀρχαίτην αὐτοῦ στιγμὴν νὰ παραστήσῃ ἐν τῷ ἀντιπροσώπῳ αὐτοῦ, κατέναντι τοῦ παρουσιαζομένου ἕνα τὸν διαδεχθῆ ἀντιπάλου του, ἔχον τι τοῦλάχιστον ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς ἐαυτό.

Ἐν Κερκύρᾳ εἶχον ἐγκαθιδρυθῆ καὶ ἀνακλιθῆ τὰ καθήκοντά των αἱ δημοκρατικαὶ ἀρχαί, ὅτε ἐνῶ συνεδρίαζεν ἡ κεντρικὴ δημοκρατικὴ τῆς νήσου ἀρχή, τὸ ἐπαρχιακὸν ἢ ἐγχώριον Συμβούλιον, (Municipalità) παρέστη ἐνώπιόν της ἑτέρα σκηνὴ οὐχ ἦτονος τῆς ἐν Ζακύνθῳ ποταπῆ ἦν ἀντιγράφουσα αὐτολεξεί ἐκ τοῦ Λούντζη ὅστις παρέλαβεν αὐτὴν ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ Συμβουλίου. «Mentre non si cessava (in Corfù) dalla guerra contro tutto ciò che ricordava il caduto governo, la sala della Municipalità (il giorno 10 Luglio 1797) porgeva lagrimevole spettacolo: supplichevole si appresentava ai Municipali il veneto patricio e già Bailo Zen colla consorte, implorante che fosse levato il sequestro dall' ex Cancelliere Santini apposto ai suoi mobili, unico e misero avanzo che della passata fortuna rimanesse alla sua desolata famiglia, e che fosse indotto il suo creditore di ricevere in acconto una cambiale di 100 talleri dell' ex provveditore

paraforsé μέθης αἱ ομάδες, καίτοι ἐνώπιόν των παρίσταντο ἐστερημένοι αἴφνης πάσης τῆς ἄχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἰσχύος των οἱ ἐπὶ σαιρὰν ἑκατονταετηρίδων αὐτὰς παντοιοτρόπως τυραννήσαντες, εἰς οὐδεμίαν ἐδόθησαν κατὰ τοῦ ἀρχοντολογίου ἀντεκδίκησιν ἢ παρεκτροπὴν· οὐδεμία συνέβη κατὰ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας προσβολή.

Ἄπαξ μόνον ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ ἠπειλήθη σιγμιαίως ἡ τάξις.

Ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ δημοκρατικοῦ ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου (Municipalità) συμπεριελήφθησαν ἐν αὐτῷ καὶ δύο ἑβραῖοι. Ῥάπτως τις καθυπέβαλεν εἰς τὸ οὕτω συγκροτηθὲν ἐπαρχιακὸν συμβούλιον ἀναφορὰν δι' ἧς ἐζήτηι ν' ἀποκλεισθῶσιν οἱ ἑβραῖοι, καὶ παρουσιασθεῖς ἐν τῇ συνεδριάσει ἀπήτει νὰ συζητηθῆ καὶ ἐγκριθῆ ἀμέσως ἡ ἀναφορὰ τοῦ ἐκείνη. Τὴν ἀπαίτησιν τοῦ βράπτου ὑπεστήριξαν καὶ ἄλλοι τοῦ λαοῦ εἰσελθόντες ἐν τῇ αἰθούσῃ, φωνάζοντες καὶ θορυβοῦντες ὥστε ὁ Πρόεδρος ἠναγκάσθη νὰ διαλύσῃ τὴν συνεδρίασιν. Ὁ θόρυβος ἐκ τῆς αἰθούσης τοῦ Συμβουλίου μετεδόθη εἰς τὴν πόλιν, μεγεθυνόμενος ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν ἑβραίων, οἵτινες ἔντρομοι ἔτρεχον εἰς τὸ φρούριον. Ὁ στρατηγὸς Γεντιλῆς ἐξῆλθε τοῦ φρουρίου ἀκολουθούμενος ὑπὸ τινων ἀξιωματικῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς συνοδίας ἐνόπλου δυνάμεως, καὶ στὰς ἐν τῷ μέσῳ τῶν θορυβοῦντων ὑπέμνησεν αὐτοῖς ὅτι ἡ δημοκρατία θεωρεῖ ὅλους τοὺς πολίτας ἴσους ἄνευ διακρίσεως θρησκευματος καὶ τοὺς παρώτρυνε νὰ ἐπανέλθωσιν ἡσυχοὶ εἰς τοὺς οἴκους των. Ὁ θόρυβος ἔπαυσε καὶ οὐδεμία πλέον ταραχὴ ἠκολούθησεν.

generale Widmann. Chiamato il Santini, e spietato o per natura o per l' estrema necessità che aveva di denaro rifiutando la cambiale che l' ex Bailo, null' altro avendo a dargli, offeriva per soli 60 talleri venne accettata essa da uno dei municipali toccato questo dalla miseria dell' ex Bailo, e mosso ad ira per l' aspro rifiuto dell' ex cancelliere. A tale erano ridote le scadute autorità venete, cui null' altro rimaneva se non il compianto del popolo, che sapeva rispettare l' infortunio. Devesi quest' elogio a quell' ottima ne forse ben conosciuta nazione — scrivono i fratelli del Widmann nelle loro annotazioni all' apologia del fratello (Lunzi Storia delle isole Jonie, sotto il reggimento dei repubblicani francesi pag. 53.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Ἐν Ζακύνθῳ δὲ, ὅτε εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην ὁ στρατηγὸς Γεντιλῆς ἐκ Κερκύρας ἐπορεύθη, πολλοὶ χωρικοὶ εἰσῆλασαν ἑνοπλοὶ εἰς τὴν πόλιν ὅπως ἀπαιτήσωσιν ἐλάττωσιν τῶν φόρων.— Τί ζητεῖτε; ἠρώτησεν αὐτοὺς ὁ Γεντιλῆς.— «Μᾶς λαλοῦσι συνεχῶς περὶ ἐλευθερίας, ἀλλ' ἡμεῖς οὐδεμίαν βλέπομεν καλλιτέρευσιν τῆς τύχης μας· πληρώνομεν πάντοτε τοὺς αὐτοὺς φόρους.» ἀπήντησαν οἱ χωρικοί.— «Μόλις ἐξήλθετε τῆς δουλείας» ἀνταπήντησε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεντιλῆς «καὶ θέλετε διὰ μιᾶς νὰ εὐτυχήσητε; ἡ δουλεία οὐδὲν στοιχίζει, ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία ἀκριθὰ ἀγοράζεται»· τοῖς ὑπέσχετο ἕμως νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς αἰτήσεις των, ὅπερ καὶ ἔπραξε, καταργηθέντος ἀκολούθως, διὰ τοῦ ἐπαρχιακοῦ Συμβουλίου, τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν σιτηρῶν, καὶ τῶν προσυχίων τοῦ ἐλαίου. Οἱ χωρικοὶ ἐπανῆλθον ἡσύχως εἰς τὰ ἴδια καὶ ἔκτοτε οὐδὲν πλέον ἠκολούθησε.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἰδιαίτερα κκουργήματα, αἱ καθημερινῶς συμβαίνουσαι ἐπὶ βενετοκρατίας δολοφονίαι διὰ μιᾶς κατέπαυσαν· αὐστηρὰ Ἀστυνομία, λέγει ὁ Καποδίστριας (α) ἐξήλειψε καθ' ὅλοκληρίαν τὸν ἐπὶ βενετοκρατίας κατεργημόνοντα τὸν τόπον ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ δὲ μπράβος, μὴ δυναμένου ἤδη τοῦ εὐγενεοῦς νὰ τῷ ἐγγυηθῇ ἀτιμωρησίαν, δὲν ἐξετέλει πλέον τὰς πρὶν περὶ δολοφονίας καθημερινὰς διαταγὰς.

Ἡ ἐπάνοδος αὐτῆ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ασφαλείας ἐπῆλθεν, ὡς ἄλλοτε ἐπὶ Διέδου, (β) τοσοῦτον ταχῆα, πλήρης καὶ δικρκῆς, ὥστε, ὅτε μετὰ δεκαεπτὰ μῆνας ἀπὸ τῆς ἐν Ἐπτανήσῳ ἐγκαθιδρύσεως τῆς δημοκρατίας οἱ Γάλλοι πολιορκούμενοι ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τοῦ Ῥωσσο-τουρκικοῦ στόλου ἠθέλησαν ν' ἀποταθῶσι διὰ προκηρύξεως πρὸς τοὺς χωρικοὺς Κερκύρας ἐπικαλούμενοι τὴν σύμπραξιν των κατὰ τῶν πολιορκούντων, ὑπενθύμιζον αὐτοῖς, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ δικαίωματος ὅπως τὴν σύμπραξιν ταύτην ἐπικαλεσθῶσι, τὴν κατάπαυσιν τοῦ ἐπὶ βενε-

(α) Observations sur l' état interieur des îles Joniennes lettre a Lord Castlereagh, Paris 10[22 Novembre 1813.

(β) Ἀνωτέρω Σελ. 37.

ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ

παρά τῷ Ἐμπορικῷ Σ. Χ. Ῥαφτάνη.

Τιμῆται· διὰ μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Κράτους Δρ. 1,50
» » δὲ » ἐκτὸς » » Φρ. 2Α/0

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ